

Driemaandelijks - Trimestriel
2024 / 2 - avril - april

Revue nationale - Nationaal tijdschrift

Mars & Mercur^eius

Vereniging van officieren, ondernemers en leidinggevenden
Association d'officiers, entrepreneurs et dirigeants

Koninklijke Kring Mars & Mercurius vzw
Cercle Royal Mars & Mercure asbl

Cercle Royal Mars & Mercure ASBL

Sous le Haut Patronage de S.M. le Roi

Koninklijke Kring Mars & Mercurius VZW

Onder de Hoge Bescherming van Z.M. de Koning

Ondernemingsnummer – Numéro d'entreprise
871. 221. 237

Editeur responsable / Verantwoordelijke uitgever

Marc De Brackeleer

Redactiecomité – Comité de rédaction

Hoofdredacteur – rédacteur en chef Ludo Van der Stock (LVdS),
Redacteurs: Eddy De Bock, Jan Lenière, Bernard Mercier, Jean-
Claude Peters, Ronny Vermeersch, Gert Verhellen, Jean Marsia
& Christian Robinet

Chroniqueurs – Columnisten

Prof. em. Dr. Wally Struys, Prof. Dr. Sven Biscop
& Prof. dr. Kenneth Lasoen

*De artikelen worden gepubliceerd onder de
verantwoordelijkheid van hun auteur.*

Les articles sont publiés sous la responsabilité de leur auteur.

Nationaal Secretariaat – Secrétariat National

De nationaal secretaris, Eddy De Bock, is telefonisch bereikbaar
op het GSM nummer 0473 93 56 02.

Le secrétaire national, Eddy De Bock, est joignable par
téléphone au numéro de GSM 0473 93 56 02.

Postadres – Adresse postale :

Bataljon Hoofdkwartier Defensiestaf
(Bn HK DefSt - KKE)
t.a.v. Mars & Mercurius vzw
Eversestraat 1 - Bus 42
1140 EVERE

Bataillon Quartier Général Etat-Major de la Défense
(Bn QG EM Def - QRE)
a.l.d. Mars & Mercure asbl
Rue d'Evere 1 - Boite 42
1140 EVERE

<https://mars-mercurius.be>

Bankrekening - Compte bancaire:
IBAN BE52 2100 4512 9809
BIC GEBABEBB

Printed by

INHOUD - SOMMAIRE

Inhoud - Sommaire	1
Agenda Bureau & BO / OA 2024.....	1
Woord van de nationaal voorzitter	2
Mot du président national	2
Activiteitenkalender - Calendrier des activités 2024.....	3
Editoriaal : Geschiedenisvervalsing als propaganda.....	4
Column van Sven Biscop - Als Rusland Transnistrië "beschermt", zal de EU dan Moldavië en Georgië verdedigen?	8
Een verhaal van culinair erfgoed: de jenever	10
Europa is geen grootmacht, ze is wel machteloos!	18
Elargir l'UE ... Folie politique et appauvrissement programmé à l'Ouest ? Réflexions	23
Column van Kenneth Lasoen - De ontmanteling van Russisch propagandanetwerk onthult groeiende dreiging van buitenlandse beïnvloeding	28
Veiligheid is niet alles, maar zonder veiligheid is er niets	29
Munich Security Conference (MSC) 2024	29
Activiteiten van M&M Club Brugge.....	36
Nieuwe leden M&M – Club Brugge.....	39
Activiteiten Mars & Mercurius Club Gent – Ovl	40
Verslag - vergadering Bestuursorgaan van de Kring 9/03/24	41
Rapport- réunion Organe d'Administration du Cercle 9/03/24..	41
Para-commando in het NAVO HQ – een markante loopbaan	42
Activiteit van Mars & Mercurius - Club Antwerpen - Bezoek aan het nieuwe hoofdgebouw van de politie Antwerpen.....	48
AV- AG Mars & Mercure Europe - Strasbourg – 20/10/2023... ..	49
Quelques petites histoires monétaires	51
Chronique de l'économiste de Défense - Les Aveugles, les Endormis, les Éveillés et les Refuzniks	53
Points of contact - Lokaal - Local.....	54

AGENDA BUREAU & BO / OA 2024

Dagelijks Bestuur in PAC– Gestion Journalière au CPA

Datum & uur / Date & heure:

17 Apr 24	15:30 CPAC
16 Mei 24	15:30 Teams
20 Jun 24	15:30 CPAC
22 Aug 24	15:30 Teams
19 Sep 24	15:30 CPAC
15 Okt 24	15:30 Teams
19 Nov 24	15:30 CPAC
17 Dec 24	15:30 CPAC

Organe d'administration au CPA / Bestuursorgaan in PAC

Datum & uur – Date & heure:

17 Apr 24	18:00
20 Jun 24	18:00
19 Sep 24	18:00
19 Nov 24	18:00

WOORD VAN DE NATIONAAL VOORZITTER MOT DU PRÉSIDENT NATIONAL

Marc De Brackeleer

Chères membres et Chers membres, Chères amies, Chers amis

Beste leden, Beste vrienden en vriendinnen,

Le Printemps de l'Espoir – Een Hoopvolle Lente

Alors que le monde se réveille doucement des rigueurs de l'hiver, le printemps apporte avec lui une lueur d'espoir et de renouveau. Dans cette édition de la revue Mars et Mercure, nous nous penchons sur les multiples facettes de cette saison symbolique, tout en abordant les défis et les opportunités qui se présentent à nous.

Terwijl de wereld langzaam ontwaakt uit de strenge winter, brengt de lente een sprankeltje hoop en vernieuwing met zich mee. In deze editie van het tijdschrift van Mars en Mercurius kijken we naar de vele facetten van dit symbolische seizoen, terwijl we ingaan op de uitdagingen en kansen die zich aan ons voordoen.

Les frimas de l'hiver n'ont pas encore complètement disparu et certains peuvent être tentés de se réchauffer avec une « petite goutte »¹ De koude wintermaanden zinderen na in aprilse grillen, een « druppeltje » kan deugd doen.

Notre Assemblée Générale, qui s'est tenue début mars, s'est déroulée dans un climat serein et en un temps record. Nous étions environ 90 présents ou représentés. Bij deze gelegenheid werd de erepenning van de Kring toegekend aan onze vriend Jos Vandormael voor het werk en de inzet ten bate van Mars en Mercurius.

En cette année marquée par la présidence belge de l'Union européenne, la Belgique se retrouve au centre de l'attention, jouant un rôle crucial dans la promotion de la coopération et du dialogue au sein de l'UE². C'est une occasion unique pour notre pays de faire entendre sa voix et de contribuer à façonner un avenir commun pour tous les citoyens européens. La sécurité et la paix vont bien au-delà des frontières des états membres actuels³ et, bien entendu, il y aura un coût⁴.

Pendant que nous célébrons Pâques et les traditions qui l'accompagnent, nos pensées se tournent également vers ceux qui sont touchés par la tragédie du policier récemment décédé en intervention. Deze pijnlijke gebeurtenis herinnert ons aan het belang van de ondersteuning van onze rechtshandhaving en de samenwerking om de vrede en veiligheid in onze gemeenschappen te bewaren. Deze tragedie versterkt ons gevoel of onze perceptie van toenemende onveiligheid door de toename van het aantal incidenten waarbij militairen, politie of brandweerlieden betrokken zijn. Parallèlement, nos militaires restent vigilants, dévoués à leur mission au sein de l'OTAN. Leur engagement indéfectible témoigne de notre engagement envers la défense collective et la solidarité transatlantique, dans un contexte international marqué par des défis sécuritaires complexes⁵.

Ten slotte kunnen we, nu de oorlog in Oekraïne voortduurt, niet onverschillig blijven ten aanzien van het lot van miljoenen mensen die gevangen zitten in geweld en instabiliteit. De diplomatieke inspanningen gericht op het vinden van een onderhandelende oplossing voor dit verwoestende conflict moeten aangemoedigd en ondersteund worden.

Dit conflict dreigt zich te verspreiden naar andere delen van Europa. Certains, submergés par un flux contradictoire d'informations et de fake news⁶, refusent d'affronter cette réalité et préfèrent nier l'évidence. Oekraïne is niet het enige gebied in de wereld dat geplaagd wordt door instabiliteit en geweld. Ook het Midden-Oosten is het slachtoffer van confrontatie met een dreigende uitbreiding van het conflict.

En cette période de renouveau, faisons preuve de solidarité, de compassion et de détermination. Ensemble, nous pouvons surmonter les défis qui se dressent sur notre chemin et bâtir un avenir meilleur pour tous. Que ce printemps soit le début d'une nouvelle ère de progrès, de paix et d'espoir pour chacun d'entre nous.

Longue vie à Mars et Mercure !

Lang leve Mars en Mercurius !

¹ Het verhaal van culinair erfgoed: de jenever. Blz. 10

² Europa is geen grootmacht, ze is wel machteloos! Blz. 18

³ Als Rusland Transnistrië "beschermt", zal de EU dan Moldavië en Georgië verdedigen? Blz. 7

⁴ Elargir l'UE ... Folie politique et appauvrissement programmé à l'Ouest ? Réflexions. p. 22

⁵ Veiligheid is niet alles, maar zonder veiligheid is er niets - Munich Security Conference (MSC) 2024. Blz. 27

⁶ Editoriaal: Geschiedenisvervalsing als propaganda. Blz. 4

ACTIVITEITENKALENDER - CALENDRIER DES ACTIVITÉS 2024

Date Datum	Heure Uur	Activité Activiteit	Place Plaats	Club
15/04	08:15	Eendaagse thema-uitstap 'Commonwealth War Graves Commission'	Ieper – Arras – Zonnebeke	BRU
16/04	19:00	Diner met spreker Prov. Gouverneur, Prof. Cathy Berx	Hof van Reyden	ANT
17/04	19:00	Conférence par Colonel ir. Vincent Peremans : « L'autonomie industrielle de l'Europe en matière de Défense: quelles sont les stratégies mises en place? »	Hôtel Ibis Styles, Arlon	LUX
20/04	10:00	Verbroedering Mons - Gent	Gent - Oostakker	GEN
24/04	12:00	Conf. Maj (R) Yvan Dheur: De nieuwe reserve	PAC/CPA	BRA
?/05	AM	Bezoek PIVA + lunch	PIVA Antwerpen	ANT
10/05	19:30	Coude à coude	Rest. Michel, Boninne	NAM
14/05	19:00	Lezing door Bas Rotiers: Imkerij	Park Ven - Diepenbeek	LIMKEM
14/05	19:00	Diner- causerie door Prof. dr. Kenneth Lasoen (UA), "Ongeoorloofde inmenging in de binnenlandse politiek door buitenlandse mogelijkheden"	Salons L. van Male – Maalsesteenweg 488, 8310 Brugge	BRU
21/05	19:00	Presentatie door Ludo Van der Stock : "Kennedy- en Oosterweeltunnel" + diner	Hof Van Reyden	ANT
22/05	19:00	Conf. Chr. Vanderwaeren , Admin Gen Douane	PAC/CPA	BRA
24/05	19:30	Repas - conférence	Traiteur Laurent Bonnet	CHA
24/05	12:00	Coude à coude - Conférence sur la Ducasse de Mons	Comdt militaire Prov	MON
29/05	19:00	Conférence par ambassadeur Thomas Lambert : « Les menaces et la protection de nos infrastructures maritimes contre les sabotages russes ou autres »	Hôtel Ibis Styles, Arlon	LUX
11/06	12:00	Conf. Prof. em. dr. Wally Struys « Politique & Économie de Défense »	PAC/CPA	BRA
11/06	19:00	Lezing door Dirk Van Eester: "Kernfusie"	Park Ven - Diepenbeek	LIMKEM
14/06	19:30	Diner-conf. le VAM, Jan De Beurne , inspecteur général	Rest. Michel, Boninne	NAM
14/06	18:00	Visite guidée Mons Mémorial Museum (MMM) + diner	Boulevard Dolez,51	MON
15/06	19:00	Jaarlijkse galadiner	Hof van Reyden	ANT
13/06	12:00	Coude à Coude (partners eten in A. Poppa)	Sailing Queen, Langerbrugge	GEN
05/07	12:00	Repas Famille	Ultérieurement	MON
20/07	12:00	Zomer BBQ	Hof van Reyden	ANT
02/08	12:00	BBQ famille	Ultérieurement	MON
09/08	19:00	Gastronomische maaltijd	Caipirinha Merelbeke	GEN
18/08	-	Familedag met zoektocht , gevolgd door BBQ	Cult. Centr. Oostkamp	BRU
20/08	12:00	Zomerlunch	Hof van Reyden	ANT
27/08	18:00	Zomer BBQ + zomertreffen met zusterclubs Luxembourg en Charleroi	Park Ven - Diepenbeek	LIMKEM
06/09	12:00	C à C + Conférence d'Olivier Cazzola (membre du Club) « La fraude sociale, de l'institutionnel au quotidien »	Comdt Mil Prov r. des Passages, Mons	MON
10/09	-	Vierdaagse reis naar Normandië met gids Eric Rombouts	-	ANT
10/09	19:00	Lezing door Prof. Stijn Smet: "Liberale democratie vs populisme"	Park Ven - Diepenbeek	LIMKEM
12/09	08:00	" De Vrijheid in Zicht ", de Koreaanse oorlog herdacht	Vliegveld Ursel	GEN
17/09	19:00	Lezing door Anne Dubois , klinisch psychologe + diner	Hof van Reyden	ANT
17/09	-	Tweedaagse reis Maginotlinie, Frankrijk	-	LIMKEM
28/09		Nationale dag Mars & Mercurius – thema: "Een zee van opportuniteiten en uitdagingen".	Site SILT – Zeedijk Middelkerke	BRU NAT

EDITORIAAL GESCHIEDENISVERVALSING ALS PROPAGANDA

Door **Ludo Van der Stock**, hoofdredacteur

De verdraaiing van feiten en getallen en het opzettelijk liegen over historische feiten, om gelijk welke reden, is een ernstig probleem dat onze vreedzame samenleving kan schaden. Het komt academische historici toe, het voortouw te nemen om de waarheid te verdedigen en het publiek voor te lichten over de gevaren van “fake history” en het belang van kritisch denken. Er wordt al eens lacherig gedaan over “alternatieve feiten” maar dit is een gevaarlijke wending. Het minimaliseert brutale leugens.

Er zijn studies over het fenomeen van geschiedenisvervalsing om progandaredenen gepubliceerd. Professor Walter Prevenier (UGent) schreef in 1978, in *De Vlaamse Gids*:

“Totalitaire regimes hebben als kenmerk dat ze het gehele geestelijke leven, naast de politieke en de sociaal-economische structuren, ondergeschikt maken of pogen te maken aan hun systeem. Zowel in rechtse dictaturen (Nazi-Duitsland, het Italië van Mussolini, het Spanje van Franco), als in linkse (met als extreem voorbeeld de Sovjetunie onder Stalin) was telkens een der eerste bekommernissen van de nieuwe machthebber: de geschiedschrijving en het geschiedenis-onderwijs in het gareel spannen voor de nieuwe compromisloze ideologie, om deze in de rug te dekken en er een verantwoording voor te leveren.”

Teleologische historiografie, waarbij het bevestigingsvooroordeel (*confirmation bias*) de kop opsteekt, is een steeds erger wordende kwaal. Er is ook nog de pseudogeschiedenis, die uitgaat van ongecontroleerde veronderstellingen en een kritische wetenschappelijke toets niet kan doorstaan. Daarover gaat het hier niet. Geschiedenisvervalsing is een fenomeen dat reeds eeuwen bestaat, waarvan de *Donatio Constantini*⁷ uit de 8e eeuw maar één voorbeeld is.

Wat de huidige dictator in het Kremlin beweert over Oekraïne, is een politiek geïnspireerde geschiedvervalsing om zijn invasieoorlog en annexaties te rechtvaardigen. Een voorbeeldje: hieronder een foto waar hij en de voorzitter van het Russische grondwettelijk hof, over een 17e eeuwse Franse kaart gebogen staan en beweren dat hieruit blijkt dat Oekraïne niet bestond (en een “recente uitvinding” is). De foto is door mij opzettelijk ondersteboven geplaatst om de kaarten te kunnen vergelijken. Kijk naar de om-elpste namen van de kaart. Er staat «*Vkraine ou le Pays des Cosaques* » en “*Crimski Tartares du Crim*”. Er staat op de oude kaart duidelijk: **Oekraïne of land van de Kozakken**.

De scène in het Kremlin:

Foto werd opzettelijk omgedraaid om de kaarten te kunnen vergelijken

⁷ Zie: https://nl.wikipedia.org/wiki/Donatio_Constantini

De ontwikkeling van natiestaten was in die tijd (1600 -1700) van de kaart, nog een voortgaand proces. Grenzen waren nog vaag en onbepaald en er was veel migratie tussen gebieden. Loyaliteit aan de vorst was belangrijker dan nationale identiteit. Bovendien waren er in veel gebieden nog steeds sterke regionale en lokale identiteiten. Er waren in de 17^e eeuw al prille ontluikende vormen van natiestaten zoals we ze nu kennen: gebieden met een eigen identiteit, met een eigen taal of talen, cultuur, geschiedenis en religie en ze werden geregeerd door een centrale monarchie. President George Washington (VSA) werd in 1789, de eerste president van een land.

In het Noorden van het continent, veroverde tsaar Peter de Grote, tijdens de Grote Noordse Oorlog, in 1703, het grondgebied waar nu Sint-Peterburg, de geboortestad van Poetin ligt, op de Zweden. In de 17^e eeuw was het gebied nog Zweeds! Poetin is – indien we zijn foute redenering volgen - feitelijk dus een Zweed. De VSA (°1776), België (°1830), Italië (°1861), Duitsland (°1871), ... bestonden ook nog niet in de 17^e eeuw als land.

De twee intellectuelen (?) schoten hier een fameuze kemel. Geschiedenis is een wetenschappelijke discipline. Niet voor niets is het minstens vier jaar studeren om historicus te kunnen worden en dan staat men nog maar aan het begin. We kunnen amateur psychologen of geologen of apothekers etc. toch ook beter met opgetrokken wenkbrauwen aanhoren. De twee Kremlin juristen, voor hun kaart, hadden zich beter aan hun wetboeken gehouden. Slechte ogen? Wat baten kaars en bril

Onlangs blunderde *would-be* tsaar Vladimir op een jeugdfestival in Sotsji : “België, dat weten jullie waarschijnlijk wel, verscheen als onafhankelijke staat op de wereldkaart, niet in het minst dankzij Rusland en zijn positie.” Het is weer een voorbeeld van leugenachtige geschiedvervalsing. Poetin was waarschijnlijk ook niet in de geschiedenisles die over de 19^e eeuw en de onrustige tijden van 1815 tot halverwege de 19^e eeuw ging.

Een expert ter zake, Willem de Bruin, zegt hierover in HLN: “De Russen hebben geen actieve rol gespeeld, terwijl ze dat eigenlijk wel van plan waren. Tsaar Nicolaas I was de broer van Anna Paulowna, de vrouw van Willem de Tweede en de schoondochter van Willem de Eerste, de koning van de Nederlanden. Zij trommelde - als vrouw van de [Nederlandse] troonopvolger - haar broer op, toen de opstand in België de kop op stak. De Russische heerser stuurde meteen een leger om hier orde op zaken te komen stellen. Alleen is het zover nooit gekomen, want het Russische leger stootte in Polen op opstandelingen en moest daar slag leveren.” De intentie van de Russen was om ervoor te zorgen dat België niét als onafhankelijk land op de kaart kwam te staan, oftewel exact het tegenovergestelde van wat Poetin beweerde. De kans bestaat, dat een pseudohistoricus Poetin een mythe wijsmaakt, die in zijn kraam past. Het is heel vreemd dat een staatshoofd met, laat ons hopen, een minimum aan intelligentie, zichzelf in de hele wereld keer op keer belachelijk maakt. Hierbij zal ik maar zwijgen over zijn uitvallen naar het “nazistisch regime van Oekraïne”, dat is helemaal van de pot gerukt. Het is een zuivere propagandaleugen.

Het is nodig dat men kennis heeft van propagandatrucjes, zoals aaneengeflanst geschiedenis of “historische teleologie⁸”. Wat een (te) enge benadering is van de geschiedschrijving. De auteur hanteert een chronologie, waarbij elke gebeurtenis moet bijdragen aan een onontkoombaar vooropgesteld einddoel. In deze eenzijdige interpretatie van de gebeurtenissen wordt onterecht een doelgerichtheid achter elke stap in de tijdlijn verondersteld. Voorbeelden van historische teleologie zijn te vinden in verschillende ideologische en filosofische stromingen. Marxistische teleologie ziet de geschiedenis als een onvermijdelijke klassenstrijd die uiteindelijk leidt tot de triomf van het communisme. Hegeliaanse teleologie, met o.a. Leopold von Ranke (1795-1886), beschouwt de geschiedenis als een progressieve ontwikkeling van de geest, met de Pruisische staat als hoogtepunt. Andere teleologische historiografen waren de Amerikaan George Bancroft (1800-1891), die de Amerikaanse geschiedenis voorstelde als een voortdurende vooruitgang naar vrijheid en democratie. De Britse historicus Arnold Toynbee (1889-1975) beschreef in “*A study of History*”, de geschiedenis als de opkomst en ondergang van beschavingen in een zich herhalende cyclus van groei, verval en transformatie. We horen vandaag de dag nog steeds deze deterministische en eurocentrische⁹ interpretatie.

⁸ **Telos** is Grieks voor eindpunt, doel.

⁹ Interpretatie van de geschiedenis die de Europese geschiedenis en cultuur als het centrum van de wereldgeschiedenis beschouwt.

Een andere wetenschappelijke uitschuiver in de geschiedschrijving is een reductieve versie van de historische gebeurtenissen verkondigen. Het is een verklaring van het verleden geven, waarbij men complexe gebeurtenissen en processen vereenvoudigt, reduceert tot een beperkt aantal oorzaken of factoren. Wat leidt tot simplistische verklaringen van historische feiten met een verlies van nuance en complexiteit en oververeenvoudiging. Alternatieve en geloofwaardiger perspectieven benadrukken de menselijke agency¹⁰, de contingentie en de complexiteit van historische processen, waardoor een genuanceerder begrip van het verleden wordt geboden.

Onder **reductieve geschiedschrijving** rangschikken we de “grote-mannen-geschiedenis” of ook nog het economisch determinisme. Men schrijft dan de Russische Revolutie (1919) toe aan Lenins ideologie en de ontwikkeling van de Renaissance aan de opkomst van het kapitalisme. De WO II zou ontstaan zijn uit de persoonlijke acties en machtswellust van Adolf Hitler. Een andere: de Amerikaanse burgeroorlog was uitsluitend een slavernijkwestie.

Historische teleologie en reductiviteit leiden tot determinisme, waarbij menselijke keuzes en contingentie genegeerd worden, ten gunste van een vooraf bepaalde uitkomst. Bovendien kunnen ze worden gebruikt als instrumenten voor manipulatie, waarbij historische gebeurtenissen worden vervormd om politieke doelen te rechtvaardigen.

Autoritaire leiders worden blijkbaar weinig gehinderd door hun onkunde, domheid en slechte wil, om feiten te verdraaien. Ze vertellen halve waarheden en hele leugens met als enig doel het manipuleren van de publieke opinie en het rechtvaardigen van hun autoritair regime. Wat wordt hierbij misdaan in het raam van de geschiedschrijving? Ik herneem:

- Het ontkennen of minimaliseren van historische misdaden, zoals genocide en oorlogsmisdaden, om het imago van het regime te beschermen.
- Het manipuleren van historische feiten om nationalistische sentimenten aan te wakkeren en een gevoel van superioriteit ten opzichte van andere landen te creëren.
- Het verdraaien van de rol van bepaalde historische figuren of gebeurtenissen, om politieke tegenstanders te demoniseren of om de legitimiteit van oppositiebewegingen te ondermijnen.
- Het creëren van historische mythes en propaganda, om hun autoritair regime te rechtvaardigen en te versterken, vaak ten koste van een objectieve analyse van historische gebeurtenissen.

Eén de massagraven van Katyn

's Werelds meest invloedrijke autoritaire leiders, aarzelen niet om de geschiedenis te ‘buigen’ naar hun eigen politieke agenda's. De laatste tijd zagen we hiervan nog enkele andere markante voorbeelden. De leider van de Russische Federatie, heeft zichzelf bevestigd als een meester in het manipuleren van historische feiten om nationalistische gevoelens te versterken en zijn regime te legitimeren. Hij is een oud KGB (FSB) officier, die rechten studeerde maar van geschiedenis blijkbaar geen kaas heeft gegeten. Vladimir Poetin ‘herinterpreteert’ en herschrijft de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog naar eigen goedgevoelen, waarbij hij de

Sovjetmisdaden minimaliseert, zoals de laffe massamoord op **25.700** Poolse burgers, geestelijken en militairen, in 1940, in de bossen van het dorpje **Katyn** en de bloedbaden in de bossen van het Litouwse **Ponary**, waarbij naar schatting **70.000 tot 100.000** mensen werden vermoord door de Sovjet-geheime dienst NKVD.

Poetin vertelt onzin over de overwinning tegen Nazi-Duitsland met Jozef Stalin als grote leider. Volgens hem is “*de Russische overwinning in de Grote Vaderlandse Oorlog het gevolg van het heroïsche doorzettingsvermogen van de Russen, die zich geheel belangeloos in dienst stelden van de staat.*” De Geallieerden verdwijnen van het toneel. Door het negeren van duistere episodes zoals het Molotov-von Ribbentrop-pact met nazi-Duitsland en de massale

¹⁰ **Agency** : menselijk handelingsvermogen, de kracht om hun eigen leven te sturen door middel van hun gedachten, wil en daden, nl. keuzes kunnen maken, invloed kunnen uitoefenen en verantwoordelijk kunnen zijn voor hun daden en keuzes en de gevolgen.

deportaties en executies door de Sovjets, tracht hij het patriottisme aan te wakkeren en de trots van de Russische natie te vergroten. De schattingen van het aantal mensen dat tijdens het bewind van Stalin een onnatuurlijke dood stierf lopen uiteen van 6 miljoen tot 20 miljoen. De *Holodomor* (1932-1933), een veroorzaakte hongersnood in Oekraïne en andere delen van de Sovjet-Unie joeg miljoenen mensen de dood in. Er sneuvelden, daar boven op, nog rond de 26 miljoen Russen in WO II. Evenzo worden de huidige conflicten in Tsjetsjenië en Oekraïne omschreven als 'bevrijdingsoorlogen', hoewel ze in werkelijkheid dien(d)en als een dekmantel voor moorddadige repressieve maatregelen tegen etnische minderheden en territoriale expansie. In Georgië werd oorlog gevoerd “om het land tot vrede te dwingen” en daar ontstonden daarbij (ook) twee vazalstaten van de Russische Federatie. Poetin kwam er mee weg. Het was de voorbode van wat nu de Donbas, Loegansk en de Krim overkomt.

In China houdt Xi Jinping een vergelijkbare benadering aan. Historische gebeurtenissen worden gecensureerd en gemanipuleerd om de greep van de Communistische Partij te versterken. Het Tiananmenbloedbad van 1989 wordt volledig genegeerd, terwijl de geschiedenis van de Communistische Partij wordt gepresenteerd als een ononderbroken succesverhaal, waarbij de mislukkingen en de repressie zorgvuldig worden verzwegen. Door Mao Zedong geleide politieke campagnes, zoals de Grote Sprong Voorwaarts en Culturele Revolutie, worden internationaal gezien als oorzaak van naar schatting 40 tot 70 miljoen dode intellectuelen én “proletariërs”.

Turkije, onder leiding van Recep Tayyip Erdoğan, ontkent de Armeense genocide van 1915. Ondanks overweldigend bewijsmateriaal ontkent Erdoğan de genocide, en verwijt hij Armeniërs valse beschuldigingen. Onder zijn bewind wordt het Ottomaanse Rijk gepresenteerd als een glorieuze natie, terwijl de repressie van etnische minderheden wordt genegeerd. Het verhaal van de Koerden is gekend. De Islam en Turkije? Mustafa Kemal Atatürk, de verheerlijkte “vader van Turkije”, draait zich om in zijn graf omdat hij een grote voorstander was van een seculiere staat, los van de godsdienst. Erdoğan doet net het omgekeerde.

Viktor Orbán, de premier van Hongarije, staat bekend om zijn pogingen om de geschiedenis te verdraaien en zo zijn eigen politieke agenda te bevorderen. Door schoolboeken te herschrijven en de rol van Hongarije in de Tweede Wereldoorlog te minimaliseren, probeert Orbán de collaboratie met Nazi-Duitsland te vergoelijken en de weg vrij te maken voor zijn ideologie van 'Groot-Hongarije', wat spanningen met buurlanden en de EU veroorzaakt. Hij staat hiermee naast zijn zelfverklaarde “vriend” Vladimir Poetin. NAVO leden: opletten geblazen!

Deze voorbeelden illustreren hoe autoritaire leiders de geschiedenis misbruiken als een machtsinstrument, waarbij feiten worden gebogen en gemanipuleerd om hun eigen politieke agenda te dienen. Dergelijke praktijken zijn verwerpelijk omdat ze de objectiviteit en nauwkeurigheid van historische studies en dito onderwijs ondermijnen. De mensen beginnen dan aan alles te twijfelen. Historisch onderzoek en geschiedschrijving moet gebaseerd zijn op nauwkeurige feiten, kritische analyse en een open geest, zonder leugens, zonder politieke vooringenomenheid of manipulatie. Het misbruiken van geschiedenis voor politieke doeleinden is niet alleen schadelijk voor een eerlijke weergave van het verleden, maar het ondermijnt vooral het vertrouwen in de integriteit van de historische kennis en van de wetenschap en de maatschappelijke waarden in het algemeen.

Het is van cruciaal belang voor mensen overal ter wereld, om kritisch te blijven denken over de historische informatie die ze krijgen en te zoeken naar verschillende betrouwbare bronnen, om te voorkomen dat ze worden misleid door **politieke manipulatie van de geschiedenis**. Alleen door een nauwkeurig en oprecht begrip van het verleden kunnen we de weg effenen naar een rechtvaardiger en eerlijker toekomst.

“Fake News” is geen nieuws, maar zijn leugens en bedrog!

“Fake history” is geen geschiedenis maar zijn leugens en propaganda..

De hoofdredacteur is **historicus** (MA, UA) en **criminoloog** (MSc, UGent). Hij volgde de kandidaturen **sociale en militaire** wetenschappen, toen nog 'Alle Wapens' (KMS). Hij is hoofdcommissaris o.r. en was diplomatieke Raad bij de Belgische ambassades in Sofia en Boekarest en Belgisch vertegenwoordiger bij SECI – SELEC HQ. Hij was voordien o.m. districts- en korpscommandant bij de Rijkswacht, hoofdofficier operaties en inlichtingen van de Territoriale Groep Brabant en de Generale Staf (DOCC). Hij was gastdocent (2001-2008) aan de “*International higher course for police & gendarmerie*” in Boekarest.

COLUMN VAN SVEN BISCOP - ALS RUSLAND TRANSNISTRIË “BESCHERMT”, ZAL DE EU DAN MOLDAVIË EN GEORGIË VERDEDIGEN?

Door **Prof. Dr. Sven Biscop**, columnist van het tijdschrift van Mars & Mercurius

De uitbreiding van de EU was altijd al een geopolitiek project, maar nog nooit heeft een andere grootmacht ze actief tegengewerkt’, schrijft Sven Biscop. Hij staat stil bij de recente vraag van Transnistrië aan Rusland om bescherming tegen Moldavië. ‘En ook over Georgië moet de EU zich zorgen maken.’

Op 28 februari 2024, de dag voor Poetins jaarlijkse toespraak in het parlement, vroeg Transnistrië Rusland om bescherming tegen Moldavië, de staat waarvan deze regio zich afgescheurd heeft. Een bedreiging tegen een verwant volk fabriceren als voorwendsel voor een invasie: het is een gekend scenario. Dit is hoe Rusland zijn oorlogen tegen Georgië en Oekraïne rechtvaardigt, en hoe het de Baltische staten bedreigt (waar Russische minderheden wonen).

Maar het scenario is al veel ouder: in 1938-39 diende de zozegde onderdrukking van de Sudeten-Duitsers als Hitlers excuus om Tsjechoslowakije over te nemen. Er zijn historische parallellen – maar die lopen niet in het voordeel van Rusland.

Minsk is München niet

Er zijn ook verschillen. De Russen zijn al in Transnistrië, met 1500 troepen, sinds 1992. En de Europese Unie is al in Moldavië, met een EU Partnerschapsmissie (EUPM) van 40 veiligheidsofficieren die sinds april 2023 de weerbaarheid tegen hybride acties helpen versterken. Het Westen laat dus zeker niemand in de steek.

Misschien had Poetin de Minsk Akkoorden, die Frankrijk en Duitsland bemiddelden tussen Oekraïne en Rusland na de annexatie van de Krim in 2014, als een nieuw München verstaan. Het Akkoord van München van 1938 maakte de facto de weg vrij voor Hitlers annexatieplannen tegenover Tsjechoslowakije.

Maar Poetin had dan wel een andere overeenkomst over het hoofd gezien: het Associatieakkoord dat de EU met Oekraïne tekende, ook in 2014. Bewust of onbewust, maar daardoor engageerde de EU zich voor het voortbestaan van Oekraïne, wat de toekomst ook zou brengen. Poetin had zich ook moeten herinneren dat toen Hitler het Akkoord van München schond, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk inderdaad de overweldiging van Tsjechoslowakije niet konden verhinderen – maar ze gaven daarop wel een veiligheidsgarantie aan Polen en verklaarden de oorlog toen Nazi Duitsland dat land binnenviel. Op een gelijkaardige manier bracht de Russische invasie van Oekraïne in 2022 de EU en de VS ertoe om massaal steun te verlenen, weliswaar zonder zelf de oorlog in te treden, maar dat was wel vitaal voor Kyiv. In juni 2022 aanvaardde de EU Oekraïne en Moldavië als kandidaat-lidstaten en versterkte zo nog haar engagement.

Maar de oorlog kan uitbreiden

Poetin vermeldde Moldavië vorige week niet in zijn toespraak. Misschien was de vraag om hulp vanwege Transnistrië eerder een wanhoopskreet. De zaken gaan immers slecht voor de separatistische leiders sinds Oekraïne in 2022 de grenzen sloot en de regio niet langer een draaischijf is voor allerhande smokkel. Vermits Transnistrië ingesloten ligt tussen Moldavië en Oekraïne, kan Rusland zijn troepen moeilijk bevoorraden of versterken. En het is Rusland niet gelukt om Transnistrië te linken aan het grondgebied dat het in Oekraïne bezet. Niettemin, mocht Poetin beslissen een afleiding te creëren, dan kunnen ook de troepen die nu in Transnistrië zijn chaos veroorzaken. Bovendien voert Rusland ook een massale subversiecampagne tegen Moldavië. Volstaat de EUPM dan als hulp?

Wikipedia, door Serhio - CC BY 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=3831668>

De EU moet zich ook zorgen maken over Georgië, dat in december 2023 ook een kandidaat-lidstaat geworden is. Ook daar houden Russische troepen afgescheurde regio's in stand: Abchazië en Zuid-Ossetië. Die grenzen echter aan Rusland; het is Georgië dat geïsoleerd is, in militaire zin. De Conventie van Montreux beperkt de toegang voor oorlogsschepen via de Zwarte Zee. Georgië grenst wel aan Turkije, ook kandidaat voor de EU, maar dat land heeft (hoewel het ook lid is van de NAVO) zijn heel eigen relatie met Rusland. Hoe zou Europese (en Amerikaanse) militaire steun in Georgië geraken in geval van conflict? En ook hier zijn er massale Russische beïnvloedingsoperaties.

Zelfs Armenië lijkt nu naar Europa te kijken om te helpen zijn veiligheid te vrijwaren. Armenië was erg teleurgesteld toen Rusland, zijn traditionele bondgenoot, niet ingreep toen Azerbeidzjan in september 2023 in een korte oorlog de controle over Nagorno-Karabach herwon. In februari 2024 schortte Armenië zijn lidmaatschap op van de Collective Security Treaty Organisation (CSTO), de militaire alliantie met Rusland. Tegelijk is Azerbeidzjan echter een sleutelspeler in de Global Gateway, het nieuwe wereldwijde investeringsprogramma van de EU. De EU moet tussen beide landen geen kant kiezen, maar een strategie voor regionale stabiliteit ontwikkelen.

“Verdedig jouw kandidaat”

Een land als kandidaat-lidstaat aanvaarden schept verplichtingen voor de EU, en verandert de geopolitieke positie van de EU haast evenzeer als de eigenlijke toetreding.

De uitbreiding van de EU was altijd al een geopolitiek project, maar nog nooit heeft een andere grootmacht ze actief tegengewerkt. In het verleden heeft de EU landen als kandidaat aanvaard die uit een oorlog kwamen, op de Balkan, maar nooit een land dat in oorlog is, zoals Oekraïne, of waar er een groot risico op oorlog is, zoals Georgië en Moldavië. In geopolitieke termen waren dit drie bufferstaten tussen de EU en Rusland in. Oekraïne en Moldavië zijn nu grensstaten geworden – zij vormen de grens van het Westen. Georgië is echter een moeilijk te verdedigen geopolitieke buitenpost.

De veiligheidsgarantie vervat in Artikel 42.7 van het EU-Verdrag is natuurlijk nog niet van toepassing op deze drie kandidaten. Maar de EU kan ook niet ijdel toekijken wanneer een kandidaat-lidstaat bedreigd of aangevallen wordt, met militaire of hybride middelen, zonder zijn geloofwaardigheid te verliezen. Als de EU zijn kandidaten niet verdedigt, zouden andere machten zelfs kunnen beginnen twijfelen aan de kracht van de solidariteit tussen de huidige lidstaten, ten koste van de afschrikking.

Door nieuwe kandidaten te aanvaarden, heeft de EU nu al haar geopolitieke situatie veranderd. Dat vergt een actualisering van de EU strategie. Op zijn minst moet de EU dringend plannen uitwerken om indien nodig Georgië en Moldavië op dezelfde manier en even massaal te steunen als Oekraïne. Dat zal moed vergen, en middelen. Maar als de EU hen niet wil verdedigen, had ze deze landen geen kandidaat-lidstaat moeten maken. Geopolitiek en strategie is geen spel voor kleine harten, noch voor kleine beurzen.

Deze bijdrage verscheen op de websites van Egmont, de VUB en Knack (maart 2024).

Prof. Dr. Sven Biscop is hoofddocent aan de Universiteit Gent, faculteit politieke en sociale wetenschappen. Hij is programmadirecteur aan het Egmont – Koninklijk Instituut voor Internationale Betrekkingen en o.m. de auteur van *“Hoe de grootmachten de koers van de wereldpolitiek bepalen”* (Kritak, 2021). Hij is lid van de Club Mars & Mercurius Brabant.

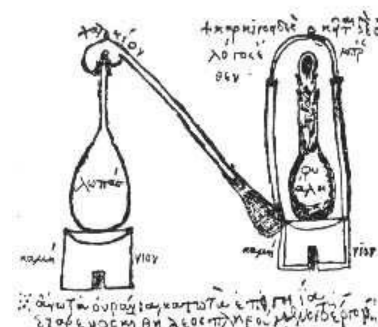
EEN VERHAAL VAN CULINAIR ERFGOED: DE JENEVER

Door **Daniël Van Poucke**, lid van Mars & Mercurius - Club Gent – OVI

“Het doet oec den mensche droefheit vergeten ende maecten van hertten vro ende oec stout ende coene.”

Brrr ... het is bitter koud buiten, een ijzige noorderwind met sneeuwwater. Het dringt door de kleren, koude voeten, bevroren handen, de koude rillingen lopen zo over de rug. Vlug naar binnen, droge klederen om verkleumd achter de haard plaats te nemen. Een goeie jenever, in de volksmond: "nen druppel" om ons op te warmen! Iets van eeuwen oud en toch modern.

Waar komt die alcoholische 'druppel' vandaan? Alcohol is een distillaat. De exacte uitvinder van het distilleertoestel is niet met zekerheid te zeggen. De techniek van distilleren is al duizenden jaren oud en werd al in het oude Mesopotamië, Egypte, China en India toegepast. De eerste distilleertoestellen waren waarschijnlijk eenvoudige alambieken, gemaakt van aardewerk en/of glas. Er zijn archeologische vondsten van alambieken in Mesopotamië (rond 3000 v.Chr.), Egypte (rond 1500 v.Chr.) en China (rond 1000 v.Chr.). Ze werden gebruikt voor het maken van parfum, medicijnen en cosmetica. De eerste gedocumenteerde beschrijving van een distilleertoestel staat in de geschriften van de Griekse alchemist Zosimus van Panopolis (Egypte, 370-413). Hij beschreef het gebruik van een alambiek voor het distilleren van zeewater om drinkwater te maken (rechts). Synesius van Cyrene was twintig jaar jonger en werkte in Alexandrië, ook hij maakte een distilleertoestel.

Alexander de Grote veroverde Egypte in 332 v.Chr. en stichtte er de stad Alexandrië waar hij o.a. een wetenschappelijke pool van Griekse invloed vestigde. Hij richtte het Museum en de Bibliotheek van Alexandrië op. De reputatie van Alexandrië groeide uit tot het Mekka van de Hellenistische wetenschappen met namen als Hippocrates en Aristoteles. **Maria van Alexandrië**¹¹, ook Maria de Alchemiste of Maria de Jodin genoemd, leefde en werkte daar, ergens in de eerste eeuwen na Chr. Ze was een alchemiste en de uitvinder van de bain-marie. De primaire doelstellingen van alchemie waren het transmuteren van metalen in goud (transmutatie), het vinden van de Steen der Wijzen (een legendarische substantie met vermeende magische krachten), en het creëren van het elixer van onsterfelijkheid. Maria maakte ook haar eigen distilleertoestel in koper en geglazuurd aardewerk, dat bestond uit drie elementen: de cucurbit of kookpot met helm of alambiek, een buis om het distillaat te koelen en af te voeren en een opvangpot of fiool om het distillaat op te vangen.

Arabische alchemisten distilleerden o.m. reukwater uit vers geplukte rozen. Met toevoeging van kruidnagel en kardemom (emberfamilie) zou het geneeskundige krachten bezitten. Westerlingen kwamen tijdens de kruistochten in aanraking met de alchemie. De Eerste Kruistocht situeert zich rond 1096 en er volgden nog tien andere. Vele edelen gingen uit puur eigenbelang, om land of fortuin te verwerven. Ze deden hun bezittingen van de hand om de veroveringstocht naar het Beloofde Land te financieren. Handelaars volgden in hun kielzog om de handel met het Midden-Oosten te ontwikkelen. Via de Moorse nederzettingen in Sicilië en Spanje kwam de Westerse wereld in contact met de Arabische cultuur en wetenschappen. Vertaalscholen in Toledo en Salerno vertaalden Arabische alchemistische geschriften in het Latijn. Sommige woorden bleken moeilijk vertaalbaar en werden gewoon overgenomen. "Alambiek" komt van "al anbiq" en is afgeleid van het Griekse woord ambix wat staat voor vaas. Zo zijn er nog "al iksir" (elixir) "al khemia" (alchimie). "Al kuhl" betekende voor de Arabieren niet alcohol (ethanol), maar wel het fijne zwarte antimoonsulfidepoeder dat Oosterse vrouwen gebruikten voor het kleuren van de oogleden.

Arabisch handschrift, 8^e eeuw (British Museum)

¹¹ Zie: https://nl.wikipedia.org/wiki/Maria_van_Alexandrië

Vlaanderen kwam vrij snel in de ban van de alchemie. Het centrum van de alchemistische kennis was Brugge. Deze havenstad was niet alleen de draaischijf van de Europese wol-en lakenhandel maar ook zijn verfstoffenmarkt was wereldvermaard en in de “Cruythalle” kon men bekende specerijen en medicinale planten op de kop tikken. Buitenlandse kooplieden brachten niet alleen geld mee maar ook kennis. Heel belangrijk zijn de prestigieuze cisterciënzerabdijen van Ter Duinen en Ter Doest: de centra van toegepaste kennis bij uitstek. Een bizar mengsel van religie, mystiek, magie en astrologie die zijn hoogtepunt bereikte in de 13de eeuw.

Jacob van Maerlant
Damme, beeld gemaakt door de
Brugse beeldhouwer Hendrik
Pickery 1860

“Der Naturen Bloeme”
Bibliotheek der Rijksuniversiteit
Leiden

De eerste beschrijving van het distilleren in onze taal vinden we terug in het boek: “Der Naturen Bloeme” van **Jacob van Maerlant**. Hij was immers een briljant leermeester, die geleerdheid op zo’n wijze wist te verpakken dat zijn werk niet alleen kennis maar ook ontspanning bood. Hij beschrijft de magische krachten van een aantal stenen. Zo is agaet; om de hals gedragen in staat om venijn af te stoten, beril stimuleert de liefde tussen man en vrouw. Aan de man wordt aangeraden magneetstenen in bed te leggen om te voorkomen *“dat zijn wijf met andren spele”*.

Hij schreef zijn encyclopedie tussen 1266 en 1269 in Damme, waar hij schepenklerk was. Net zoals de Arabische alchemisten, raadt hij het gebruik van een distillaat aan van vers geplukte rozenbladeren. Hij beschrijft ook een recept met jeneverbessen die je moet laten koken in wijn om dan een drankje te krijgen dat goed is tegen buikpijn en krampen. *“Jeghen buuc evel van leden So sal men jenewere sieden In reynwatre ende dat ontfaen. Die met lancevel es bevaen Siede jenewere in wine, Est goet jegen sine pine.”* Vrij vertaald: In regenwater gekookte jeneverbes werd aanbevolen om buikpijn te genezen. Dit laatste was een digestief en de voorloper van jenever.

Tussen 1347 en 1350 teisterde een enorme pestepidemie de wereld. Via de handelsroutes kwam de Yersinia Pestis bacterie vanuit de havenstad Messina op Sicilië en werden via de handelsroutes overgebracht naar de Nederlanden.

Jeneverbestraktaten
14^e-15^e eeuw

De “Zwarte Dood” zoals deze ziekte werd genoemd, was verantwoordelijk voor ongeveer 25 miljoen slachtoffers. Men ging ervan uit dat de ziekte verspreid werd via “slechte lucht”. Om de strijd tegen te gaan werden de gesnauwde maskers gevuld met zoetgeurende, gedroogde kruiden en oliën voornamelijk uit rozenwater en jeneverbessen. Door het zoeken naar een verweermiddel – geneesmiddel kwam de distilleerkunst in versnelling. *“Aqua vitae, dats water des levens”* is de oudst gekende publicatie over alcohol in het Nederlands waarvan echter de auteur(s) onbekend is (zijn). Mogelijk komt het uit “Ortus medicinae” (1622) van de Vlaamse alchemist en chemicus **Jan Baptist van Helmont**, dat een hoofdstuk bevat over ‘aqua vitae’. Het werk werd gekopieerd door Johannes van Aalter. Analyse van de inhoud laat vermoeden dat deze bundel teksten bevat die door en voor chirurgijns geschreven zijn. Dit maakt zeer waarschijnlijk dat Johannes van Aalter ook een chirurg of arts was. Let wel: alcohol doodt bacteriën. (Het manuscript wordt bewaard in de Koninklijke Bibliotheek in Brussel).

Bij de productie van aqua vitae maakte men gebruik van een pot met een inhoud van 9 stopen (1 Brugse stoop staat voor ongeveer 2,23 liter). Vervolgens werd de pot opgevuld met wijn die via Damme uit Saint Jean d’Angély (Cognacstreek) werd aangevoerd. De pot en de helm (“alembijt”) werden met bloem en wit van ei aan elkaar gekleefd. Vervolgens werd de wijn gekookt waarvan het brandbare gedeelte van het distillaat werd opgevangen in een glazen vat. De opvang werd opnieuw gedistilleerd, tot vijfmaal toe werd de cyclus herhaald. Om te meten of er voldoende alcohol aanwezig was werd een stuk linnen in de vloeistof gedompeld en boven een brandende kaars gehouden. Wanneer dit stuk brandde, dan bevatte het voldoende alcohol. Het geloof in de geneeskrachtige werking van “aqua

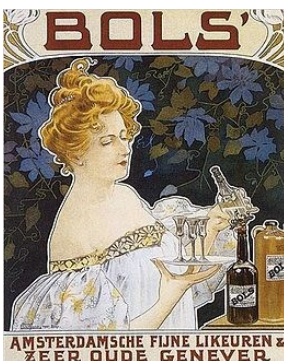
vitae” was enorm. De geneeskundige kracht kon nog versterkt worden door er de essentie van kruiden, zaden en wortels in te laten trekken.

Volgens de oudste bron die de aanwezigheid van “*eau de vie*” in de Cognacstreek beschrijft, gaat men terug tot 30 september 1559. “Een scheepvaarder uit Fécamp verbindt zich tot het overbrengen van 20 tonnen wijn en 12 okshoofden (1 Frans okshoofd = 225 liter) *eau de vie* via La Rochelle naar Londen”. De distilleerkunst werd vanuit de Nederlanden verder over gans Europa verspreid. In het Duitstalige gebied zijn hierover 28 verschillende traktaten gekend. De geneeskundige eigenschappen van de jeneverbes en jeneverhoutolie werden vooral aangeprezen door Thomas van Cantimpré uit Sint-Pieters-Leeuw en door Jacob Van Maerlant uit Damme.

Op het einde van de 15de eeuw werd “stoken” een beroep en werd aqua vitae, een geneesmiddel gestookt uit wijn, ook een genotsmiddel, dat men brandewijn ging noemen. In 1497 ging Amsterdam voor het eerst accijnzen heffen op de brandewijn. Antwerpen volgt in 1541 en Gent blijft uiteraard niet achter en voert het accijnsrecht in rond 1558.

Onze contreien werden in de tweede helft van de 16de eeuw getroffen door mislukte oogsten en koudegolven, die ervoor zorgden dat de wijngaarden uit onze streek verdwenen. Men diende wijn aan te kopen buiten de Nederlanden, wat het stoken van alcohol uit wijn, duurder maakte. Als gevolg daarvan werd overgeschakeld op lokale alcoholische dranken zoals cider en bier. Uit het ongefilterde, onklare bier distilleerde men “een klaar” product. Langzamerhand werd gebruik gemaakt een vergist graanbeslag uit rogge, gerst en mout om zo een korenbrandewijn te bekomen.

Tijdens de regeerperiode van Keizer Karel was het stoken van brandewijn en korenbrandewijn binnen de Zeventien Provinciën vrij populair. In 1555 vertrouwde Keizer Karel V de Nederlanden toe aan zijn zoon Filips II. De katholieke vorst werd geconfronteerd met het oprukkende protestantisme en ondanks ketterplakkaten en inquisitieprocessen kon Filips niet verhinderen dat de reformatie, vooral in Vlaanderen en Brabant aan invloed toenam.

Affiche van de Busselse kunstenaar Henri Privat Livemont, Art-nouveau 1961-1936

De Noordelijke Nederlanden kwamen in opstand. Tussen 1578 en 1795 werd de Schelde geblokkeerd. De vorst stuurde troepen naar het Noorden. Onder meer de hertog van Alva wou hier schoon schip maken. In 1585 viel de stad Antwerpen. De handelswereld verplaatste zich naar Rotterdam en Amsterdam. In 1601 vaardigden de landvoogden Albrecht en Isabella een plakkaat uit dat het stoken uit granen, appelen, peren en andere vruchten verbood. De nog resterende stokers uit de Zuidelijke Nederlanden volgden “*mét ut gaanse geneuts*” (Limburgs “met hun gehele hebben en houwen”) hun collega’s die reeds eerder gevlucht waren. Een van de meeste bekende was de Kempenaar **Pieter Jacobsz Bultius** die zich in Amsterdam vestigde en er, in 1649, de grondslag legde van het wereldvermaarde jenevermerk BOLS. Andere families verplaatsten zich naar de havenstad La Rochelle waar ze door de plaatselijke bevolking “*la colonie flamande*” genoemd werden. De aanwezigheid van zoveel Vlamingen in La Rochelle is niet verwonderlijk want sinds de 12de was er een bloeiende handel tussen La Rochelle die wijn en zout leverde in ruil van de Vlaamse lakenhandel. De Vlaamse

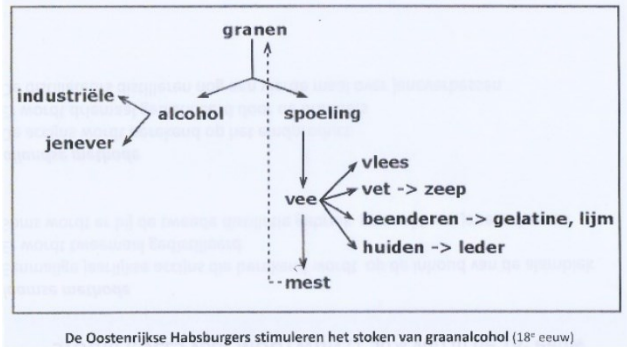
stokers moeten een goede faam gehad hebben want in 1604 beraadslagen de consuls van Bergerac over het plan “*de faire venir certains hommes flamands pour faire une grande quantité d’eau-de-vie, et à ces fins dresser leurs fourneaux* ». Vrij vertaald: “Enkele Vlamingen te laten komen om d.m.v. hun ovens een grote hoeveelheid brandewijn te laten stoken.” Het goedje werd “*brandevin*” genoemd. De Vlamingen waren in de Cognacstreek zeer actief, niet alleen in de productie van eau-de-vie maar ook in de wijnhandel, papiernijverheid en suikerraffinaderijen. La Rochelle was indertijd een belangrijke handelshaven. Het is dan ook niet verwonderlijk dat in het stadje Cognac, de kaai langs de rivier La Charente “*Quai des Flamands*” genoemd wordt. Leden van de familie Haig, de oudste Schotse whisky-clan, vertoefden in de eerste helft van de 17de eeuw in Schiedamse branderijen en Philippe Augier, gehuwd met Elisabeth Janssen, dochter van een Hollandse bankier, richtte in 1643 de oudste, nu nog bestaande distilleerderij in Cognac op.

De “Quai des Flamands” in de stad Cognac

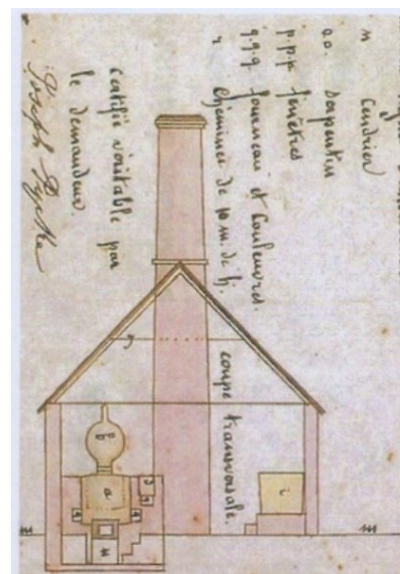
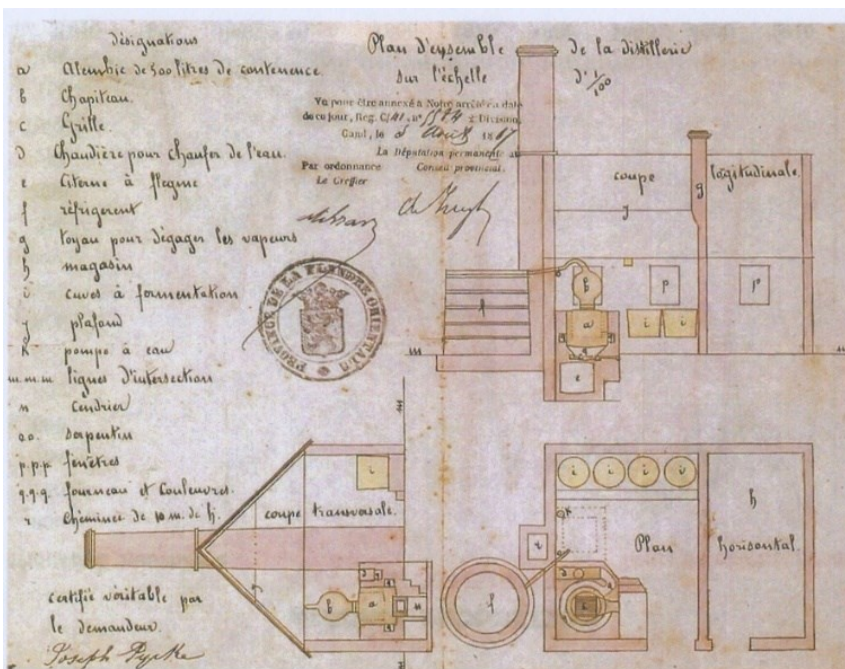
Wat onze contreien betreft, in 1715, na de Vrede van Utrecht, kwamen de zuidelijke Nederlanden onder Oostenrijks bewind. Het stoken van graanjenever wordt opnieuw toegelaten, zelfs aangemoedigd, om de landbouw, die op een laag pitje draaide te bevorderen.

Alcohol stoken is een distillatieproces. Wanneer het flegma (vloeibare gedeelte) is afgezonderd blijft de spoeling (vast gedeelte) over in de alambiek. Deze spoeling bevat bloemresten, kaf en gist en is een waardevol diervoeder. Met de spoeling kan men in de wintermaanden de runderen gemakkelijk op stal houden en is vlees- en melkproductie gegarandeerd. Met de mest van de dieren en de as van de stookoven kan men de onvruchtbare gronden opnieuw vruchtbaar maken.

Om te mogen stoken moet men in de Zuidelijke Nederlanden beschikken over een octrooi, dat men kan verkrijgen door het eenmalig betalen van een accijns, berekend op de grootte van de alambiek. Hoe meer men stookt, hoe minder de accijnskosten doorwegen op de eindprijs van de jenever. Dat heeft als gevolg dat men vlugger gaat werken en de kwaliteit van de moutwijn laat zakken. De duur van de versuikering wordt ingekort, zo krijgen we minder gistbare suikers dus minder alcohol. Ze stoken op zeer heet vuur waardoor het flegma veelal een brandsmaak gaat vertonen. Het rectificeren (ontdoen van onzuiverheden) gebeurt in dezelfde alambiek waarbij men nog nauwelijks de tijd neemt om de voor- en naloop van de middenloop (moutwijn) te scheiden. Soms hangt men zakjes met geplette jeneverbessen op in het flegma. Deze wijze van stoken noemt men “de Vlaamse methode.” Het stoken gebeurt veelal op de boerderij waar de kwaliteit niet direct belangrijk is, de boer heeft meer aan de spoeling.

Onze Hollandse burens berekenen de accijnzen op het volume geproduceerde moutwijn of jenever. De Hollanders werken met een lichter beslag waarbij de versuikering en gisting langer duurt om zo meer alcohol te bekomen. In tegenstelling met Vlaanderen wordt er driemaal in drie verschillende alambieken gewerkt waarbij bij de eerste distillatie het flegma (de vluchtige stoffen) van de niet-vluchtige stoffen (spoeling) worden afgescheiden. Tijdens de tweede distillatie worden de voor-en naloop van de middenloop (moutwijn) gescheiden en daarna zal men de moutwijn voor de derde maal over jeneverbessen distilleren.

Grondplan ((1867) van de **landbouwtokerij Pycke uit Sint Kornelis-Horebeke** met bovenaanzicht, zijzicht en dwarsdoornede. Tijdens de 18de eeuw waren de meeste landbouwtokerijen op deze wijze ingericht. Figuur uit de privécollectie van Prof. Dr. Eric Van Schoonenbergh

Om de export en de kwaliteit van de jenever geproduceerd in de Zuidelijke Nederlanden te verbeteren tracht Jozef II de traditionele stokerijen om te vormen naar het Hollandse model. In Waasten (Warneton – Henegouwen) richt hij een modelgraanstokerij op waar de stokers uit Schiedamse en Vlaamse stokers samen de Hollandse methode aanleren.

Einde 18de eeuw worden in Oost- en West-Vlaanderen een zestal grote jeneverstokerijen opgericht die volgens de ‘Hollandse methode’ werken. Voor deze stokerijen geldt een lager accijnstarief en op de gestookte jenever, bestemd voor de export, moet helemaal geen accijns betaald worden. Tijdens de Franse overheersing wordt dit voordeel echter afgeschaft. De export vindt meestal plaats via de zeehavens van Oostende en Nieuwpoort. Voor het beslag maakt men gebruik van rogge, en gerst waarvan het zetmeel met behulp van mout werd omgezet in gistbare suikers.

Waarom granen vermouten ? Het zetmeel en de eiwitten in de granen zijn niet opneembaar door de gist, daarom moeten die eerst afgebroken worden. Dit gebeurt d.m.v. enzymen. De enzymen worden gevormd tijdens het vermouten.

Waarom gebruikt men bij voorkeur gerst? Gerst is in tegenstelling tot rogge en tarwe bedekt met kaf, die de bladkiem beschermt tijdens het moutproces en zorgt bij het brouwen voor een filter laag. Een derde gerstenmout volstaat om tweederde rogge, tarwe of maïs te versuikeren.

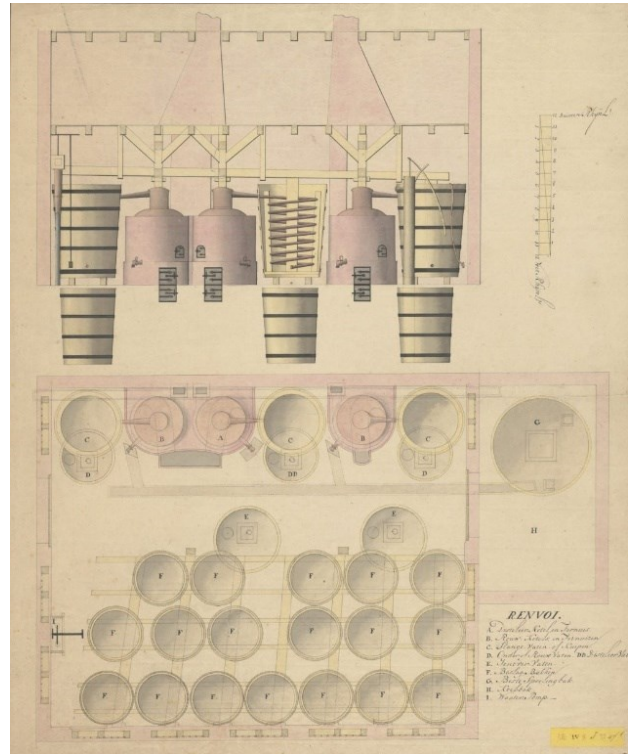
Mouten betekent: weken, kiemen en drogen. Tijdens het mouten ondergaat de gerst 4 stappen.

- 1- met behulp van een wanmolen en een trijzel wordt de gerst ontdaan van alle onbruikbare elementen zoals, stof, kaf, onkruidzaden ...ed.
- 2- vervolgens laat men de gerst een drietal dagen weken in inoxvaten.
- 3- De gerstkorrels worden op telvloer uitgespreid en goed verlucht zodat de gerstkorrels ontkiemen en zo ontstaan de nodige enzymen. (5 à 7 dagen).
- 4- De gekiemde gerst wordt uitgespreid op een eestvloer (vloer met kleine gaatjes), verhit en gedroogd dit om het kiemproces en schimmelvorming te verhinderen. (1 à 2 dagen). Dit noemt men gerstenmout.

Tijdens de 19de eeuw steeg de alcoholproductie aanzienlijk. De alcohol werd niet alleen gebruikt in dranken maar kende ook industriële toepassingen. Men maakte gebruik van nieuwe technologieën en grondstoffen.

Zo introduceerden ze zetmeel houdende grondstoffen als aardappelen, maïs, aardperen, suikerbieten en suikerbietmelasse. Louis Pasteur mag hier zeker wel vermeld worden. Naast een vooruitgang in de biologische wereld, is ook de industriële revolutie niet te onderschatten. Overal wordt dankbaar gebruik gemaakt van de stoommachine voor de aandrijving van pompen, molens, roerwerken stoominblazing ed. De meeste stokerijen staan vooral in zones waar granen verbouwd worden.

Een grote stap in de ontwikkeling van de stookkolom werd gezet door Edouard Adam; een handelaar uit Montpellier die zich voor de ontwikkeling van zijn stooktoestel baseerde op de bevindingen van de Duitse apotheker Johann Rudolf Glauber. Jean-Édouard Adam is de uitvinder van een destillatiemethode waarbij alle gedistilleerde delen van de wijnen worden verwijderd, wat een revolutie teweegbracht in de wijnproductie in Zuid-Frankrijk (1805).

Grondplan & doorsnede van de branderij “Hollandse wijze” De Papegaay in Delft. Dergelijke stokerijen werden ook in de Zuidelijke Nederlanden opgericht.

Merk op : de 1ste distillatieketel; de 2de en de 3de waar eventueel zakjes met jeneverbes werden in opgehangen. Uit de collectie van P.J. Dobbelaar 1930.

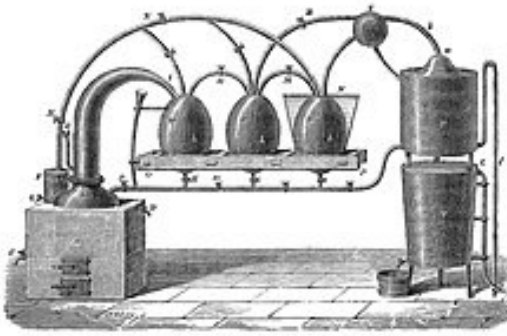

Fig. 711. — Appareil distillatoire d'Edouard Adam, breveté en 1861.

Distilleertoestel van Edouard Adam

suikerbieten. Dit had te maken met de Continentale Blokkade (1804 – 1814) van de havens waardoor geen suikerriet uit de kolonies meer beschikbaar was. Deze goedkope melassealcohol werd dus een geduchte concurrente voor de graanalcohol. Om zich daartegen te verweren spraken de landbouwstokers voortaan over **“Le vieux système”!**

Maar niet alleen Vlaanderen kante zich tegen het gebruik van melassealcohol. Ook Schiedam drong aan op verbod op het gebruik van andere grondstoffen dan granen. Schiedam is van in de 16de eeuw bekend voor zijn alcoholproductie. De nabijheid van goed water speelt hier wel een belangrijke rol. De productie van jenever gaat wel gepaard met een sterke geur waardoor de stokerijen worden weggehaald uit de steden. Hierdoor verschuiven de stokerijen uit de havenstad Rotterdam naar Schiedam en van Amsterdam naar Weesp.

Fritz Scheibler, Aachen, Motorwagen- u. Motoren-Fabrik

Luxus- und Lastwagen aller Art für Spiritus- oder Benzin-Betrieb.

General-Vertreter: Hermann Engelhardt, Ingenieur, Berlin SW., Gitschnerstr. 108.
Fernsprecher: Amt IV, 343.

De industriële revolutie zorgde ervoor dat alcohol niet enkel een genees- of bewaarmiddel was maar andere toepassingen kende. In Aken nam de firma Fritz Scheibler, gespecialiseerd in de bouw van stationaire motoren, de Ir. Willy Seck in dienst. Seck verschijnt in 1901 op het autosalon van Leipzig met een voertuig aangedreven door een tweecilindrische viertaktmotor die naast benzine, ook draaien kan op spiritus (brandalcohol). Verder kennen we heel wat toepassingen in huishoudtoestellen die hun verwarming krijgen door het verbranden van spiritus.

Het gaat de stokers voor de wind. Het alcoholverbruik in Nederland bereikt rond 1830 zijn hoogtepunt met een gemiddeld verbruik van 8 liter tot 10 liter per persoon. Er komen campagnes tegen het drankmisbruik. De werkgevers mogen geen lonen meer uitbetalen op café. Dit alles heeft als gevolg dat het drankverbruik in 1913 nog de helft is van dat gemeten in 1895. Jeneverstokers proberen de achteruitgang op te vangen door de productie van “gezondheidslikeuren”. Ze richten zich speciaal op de vrouwen. Een van de meest bekende creaties is de “Elixir d’ Anvers” van De Beukelaar die in zijn wonderdrankje maar liefst 32 kruiden verwerkt. Het zou een doeltreffend middel zijn tegen darmklachten zowel bij de mens als bij dieren.

Tijdens WO1 verschenen er hier mannen met Spitzhelm, die alhoewel hier niet gewenst, zich toch de vrijheid veroorloofden om hier vier jaren lang ‘den ambetante uit te hangen’. Op de koop toe namen ze de koperen distilleerketels in beslag om er munitie mee te maken. *Verdammt, das fehlte noch !!!*

De concurrentie van de goedkope industriële alcohol en de accijnzenverhoging waren nefast voor onze landbouwstokers. Probeerden ze te overleven door de verkoop van vee en stalmeest, dan kregen ze de doodsteek door de opkomst van de kunstmest. Onze boerderij-stokers hielden het voor bekeken en gingen zich uitsluitend toeleggen op de veeteelt. Vele landbouwstokerijen sloten de deuren. Voor de regering na 1918 was het een ideaal moment om het alcoholisme tot in de kiem te smoren door een algemeen verbod op sterke drank in te voeren.

Maar, al was de bedoeling goed, de Belgische onderdaan was niet akkoord ! Er ontstond een hevig protest. Op 26 augustus 1919 werd een versoepeling toegestaan onder “De Wet Vandervelde”. In deze wet staat o.a. dat er geen sterkedrank meer mag geschonken worden op café. Slijters mogen geen kleine hoeveelheden sterke drank verkopen maar minstens per twee liter (en dat kost veel!). Daarenboven worden de accijnzen verviervoudigd.

ÉMILE VANDERVELDE
Membre de la Chambre des Représentants

Ik herinner mij nog, anno 1958, dat ik na de zondagse H. Mis op bezoek mocht gaan bij vader die op zondagmorgen een kaartje ging leggen in zijn stamcafé. Door een muur van sigaren- pijpen en sigarettenrook vond ik mijn vader, die zeer geconcentreerd het kaartspel opvolgde. Na “pijken-troef” was er altijd wel iemand van het gezelschap ‘die een droge keel had’ en met luide stem naar de waard riep: **“Miele, goade ne kier opneme !”**. En dan was er vaak iemand bij, die met meer gedempte stem, een kleintje of een witteke vroeg. Elders horen we: een druppel, een borrel, een neut, ... Het kleine glaasje werd discreet op tafel gezet. Miele de cafébaas haalde de fles jenever van onder zijn stofjas en vulde het kleine glaasje tot de rand en dan onder de tafel, uit het zicht. De Wet Vandervelde heeft standgehouden tot 1984 !

Het spreekwoord zegt: *“Den ene zijn dood is den andere zijn brood!”* en dat is hier ook zo. Door de Wet Vandervelde daalde de consumptie van sterke dranken maar, wij Belgen zijn sterk in het vinden van achterpoortjes. Op café kreeg je geen jenever meer en om het slappe pintje meer kracht te geven gingen we sterk bier brouwen. De paters van Westmalle brouwden vroeger een biertje met een AlcV van 3,5% en vanaf 1926 een Dubbel Westmalle van 7% ... leute en plezier weer verzekerd ! De weg naar de wereldberoemde Belgische biercultuur werd blijkbaar geplaveid door het verbod op sterke drank in de cafés.

Na WO 2 steeg de welvaart en er werd al iets vlugger een flesje ontkurkt. Porto, sherry en andere sterke dranken doen hun intrede, terwijl goedkope jonge jenever, de goeie oude jenever verdrong. Jenever kreeg een goedkoop en oubollig imago ... *den druppel voor wanneer de facteur het pensioen komt afgeven ...*

In de jaren ‘60 – ‘70 kende Cognac een sterke opkomst, op de voet gevolgd door de Schotse malt-whisky’s. Vandaag krijgen we opnieuw, en met reden, anti-alcoholcampagnes die alcoholmisbruik willen tegengaan. Uitroeien kan niet meer, daarom breek ik een lans voor ‘het verantwoord verstandig alcoholgebruik’. We merken reeds een aantal jaren op, dat streekproducten meer en meer gewaardeerd worden en dat is goed want Vlaanderen is culinair zeer rijk !

De **Orde van de Oost-Vlaamse Meester Distillateurs** vzw is niet bij de pakken blijven zitten. De leden van deze groep, opgericht op 26 maart 1991, hebben de handen in elkaar geslagen om de officiële erkenning te krijgen van de verschillende Oost-Vlaamse jenever. En met succes. Sinds 15 januari 2008 is onze jenever door de Europese Unie geografisch beschermd (net zoals Schotse whisky en Cognac) door EG – Verordening Nr.110/2008 van het Europese parlement en de Raad van 15 januari 2008 “betreffende de definitie, de aanduiding, de presentatie, de etikettering en de bescherming van de geografische aanduidingen van gedestilleerde drank”.

De benaming **jenever** of **genever** is een met jeneverbes gearomatiseerde sterke drank. Concreet mag enkel in België, Nederland, Frankrijk (de departementen Nord en Pas-de Calais) en Duitsland (Nordrhein-Westfalen en Niedersachsen) een geestrijke drank geproduceerd worden die de naam JENEVER of GENEVER draagt. De benaming graanjenever of graanjenever en ‘*genièvre de grains*’ zijn voorbehouden voor België, Nederland en Frankrijk (Nord en Pas-de Calais). De uitsluitend lokale benamingen zijn: **Hasseltse jenever** /genever (Hasselt, Zonhoven en Diepenbeek), **Balegemse jenever** (Balegem), **O’de Flander** - Oost-Vlaamse jenever (O-VI.), Peket of **Pékèt “de Wallonie”**, **Genièvre Flanders Artois** (Nord en Pas de Calais), **Ostfriesischer Korngenever** (Duitsland).

Jenever, ook wel genièvre of genever genoemd, wordt gemaakt door aromatisering van jeneverbessen, ethylalcohol uit landbouwproducten en van een granendistillaat en/of van een granen eau-de-vie (moutwijn). Minimaal 1,5% alcohol moet afkomstig zijn van moutwijn. Het minimale alcoholvolumegehalte van het eindproduct is 30% vol.

Graanjenever: idem als jenever maar alcohol enkel en alleen uit granen.

Jonge jenever: idem als jenever maar maximum 15% moutwijn en minstens 35 % Alc.

Oude Jenever: Idem als jenever maar minimum 15% moutwijn en minimum 35% Alc.

Vruchtenjenever: Verkregen door jenever te aromatiseren met vruchten, planten of delen van beiden, of door vruchtensap en distillaten van vruchten en planten. De gebruikte jenever moet een minimum van 1,5% distillaat van volle granen bevatten in het volume zuivere alcohol van het eindproduct, verkregen door distillatie tussen 80% en 40% vol. (moutwijn) van minstens 18% Alc.

De **O'de Flander** jenever is een graanjenever die vervaardigd wordt op het grondgebied van de provincie Oost-Vlaanderen moet een minimum alcoholgehalte hebben van 35%, gestookt uit een beslag van granen, tarwe, rogge, gerst, maïs.

Onze Meester-Distillateurs houden het niet alleen bij de gewone graanjenevers; sommigen laten hun graanalcohol voor meerdere tijd rijpen op eikenhouten vaten. Soms voor meerdere jaren op Amerikaanse Bourbon whiskyvaten. Een Bourbon whiskyvat mag in de Verenigde Staten slechts twee jaar gebruikt worden. Het eikenhout zorgt voor een heel speciale vanillegeur en smaak. Wijnvaten worden soms ook gebruikt. Dit alles maakt het assortiment veel groter en rijker. Onze jenevers worden met zorg en liefde voor het product gedistilleerd. Ze worden soms van hun plaats verdrongen door buitenlandse producten als gin, whisky, rum, cognac, wodka ... geen van onze Vlaamse jenevers moet onderdoen voor de buitenlandse gedistilleerde dranken. Gin en jenever zijn beiden op jeneverbes gebaseerde dranken, maar ze verschillen in hun basisingrediënten, kruiden en smaakprofielen. Jenever wordt gemaakt met moutwijn uit granen terwijl gin wordt gemaakt met neutrale alcohol, zonder uitgesproken smaak.

De enige overblijvende en werkende **landbouwstokerij** in België is beschermd erfgoed. Op 8 februari 2010 tekende minister Geert Bourgeois het beschermingsbesluit voor de stokerij Van Damme te Balegem. De stookinstallaties dateren grotendeels uit de 19de eeuw en laten duidelijk zien hoe het er "in den goeie oude tijd" aan toe ging. **De Balegemse jenever** wordt nog steeds volgens het 19de-eeuws recept geproduceerd. Een bezoek aan de stokerij, gelegen in een zeer mooie landelijk streek, is echt de moeite waard. Je kan er niet alleen de verschillende jenevers proeven maar hun verwenkoffie is subliem !

*Dit artikel kon alleen tot stand komen na raadpleging van de teksten aan de hand van **Prof. Dr. Eric Van Schoonenberghe**. In 2010 was ik bij de gelukkigen die bij deze bijzondere man les mocht volgen. Mijn dank gaat ook naar alle Meester-Distillateurs van O'de Flander voor hun bijdrage in de cursus "Jeneverkenner" ingericht door EROV en SYNTRA.*

Geraadpleegde boeken:

- "JENEVER in de Lage Landen" door Eric Van Schoonenberghe
- "Alcohol Tijdens de Negentiende Eeuw" door Eric Van Schoonenberghe
- "DE JENEVER REVIVAL" door Tom Smeets
- "SMEETS EXTRA HASSELT" door Luc Smeets
- Dossier O'de Flander- Oost-Vlaamse graanjenever 2010 en 2023
- Raadpleegde de site van: Centrum Agrarische Geschiedenis en verschillende Wikipedia pagina's.

EUROPA IS GEEN GROOTMAGT, ZE IS WEL MACHTELOOS!

Door: Dr. Jean Marsia, redacteur van Mars & Mercurius, lid van Club Brabant

België heeft de eerste helft van 2024 het voorzitterschap van de Europese Unie. Het past dat Mars & Mercurius zicht buigt over de werking en de toekomst van onze Unie. Er verscheen in 2023 van Prof. dr. Marc De Vos (foto), doctor in de rechten (UGent), een boek in het Nederlands en in het Frans¹² met als titel: "Grootmacht Europa, De omwenteling van de Europese Unie". Het is een belangwekkend boekwerk maar hier en daar zijn er beweringen en stellingen waarmee niet iedereen akkoord kan gaan. Dit artikel is een kritische review van het boek waarbij dr. Jean Marsia meteen een lans breekt voor een Europese constitutie of grondwet en een grotere integratie. Om het lezen gemakkelijker te maken, zette de redactie de uit het boek aangehaalde tekst, in het groen (LVdS).

De Europese instellingen hebben herhaaldelijk hun beperkingen laten zien, niet in de laatste plaats omdat ze niet gebaseerd zijn op een federale constitutie of grondwet,¹³ maar op verdragen. Sommigen willen ze veranderen, waarvoor unanimité onder de lidstaten nodig is, maar ten minste dertien lidstaten zijn daar tegen. Een verandering zou weinig zin hebben, want dit is niet de manier om Europa te voorzien van een federaal bestuur en defensie, wat onmisbaar is geworden sinds Poetin in 2007 in München de facto de oorlog verklaarde aan het Westen. Tot 24 februari 2022 waren noch deze verklaring, noch de invasie van Georgië in 2008, gevolgd door die van de Krim en een deel van de Donbass in 2014, voldoende om de Europese politici wakker te schudden uit hun verdoving, hun navelstaarderij.

Sinds de intensieve oorlog van Rusland tegen Oekraïne, werden de meeste van onze leiders bewust gemaakt van het gevaar. Ze hebben Oekraïne aanzienlijke hulp geboden maar onze uitrusting en munitie zijn te ongelijksoortig en te laat aangekomen om grootschalige exploitatie van de doorbraak van de Oekraïners, in het najaar van 2022, mogelijk te maken. De Russen hebben de tijd gehad om zich stevig te verschansen en hun wapenindustrie nieuw leven in te blazen, terwijl de onze slechts een marginale vooruitgang heeft geboekt: in 2023 kon het slechts een derde leveren, van de aan Oekraïne beloofde 155 mm-granaten, die aan de frontlinie erg ontbreken.

Op het internationale toneel wordt geen rekening gehouden met Europa, bij gebrek aan een gemeenschappelijk buitenlands beleid, dat ondersteund zou moeten worden met afschrikkende defensievermogens, die op hun beurt worden ondersteund door een concurrerende industriële en technologische defensiebasis. Lange tijd konden de Europese staten onze veiligheid niet garanderen. Ze rekenden op het Atlantisch Bondgenootschap, maar het is onredelijk geworden: de NAVO is net zo gehandicapt als de EU, door de noodzaak van unanimité. Het verloopt in de Atlantische Raad zoals in de Europese Raad. De toetreding van Zweden tot het Bondgenootschap toont dit aan. Ze werd op 18 mei 2022 verzocht. Turkije heeft het toetredingsverdrag pas op 25 januari 2024 geratificeerd en het Hongaarse parlement pas op 26 februari 2024.

Is Europa, een grootmacht?

Professor De Vos behandelt de omvorming van de EU tot een supermacht en doet enkele pertinente vaststellingen: "Zowel onze waarden als onze belangen vergen een sterk Europa dat voor de Verenigde Staten [van Amerika] een partner en voor de wereld een brug kan zijn" (p. 52). "In de EU ontbreekt een volwassen en transparante

¹² Marc De Vos, *Grootmacht Europa, De omwenteling van de Europese Unie*, Ertzberg, 2023 ; <https://ertzberg.be/boek/grootmacht-europa/>; Marc De Vos, *L'Europe, superpuissance. La transformation de l'Union européenne*, Ertzberg, 2023.

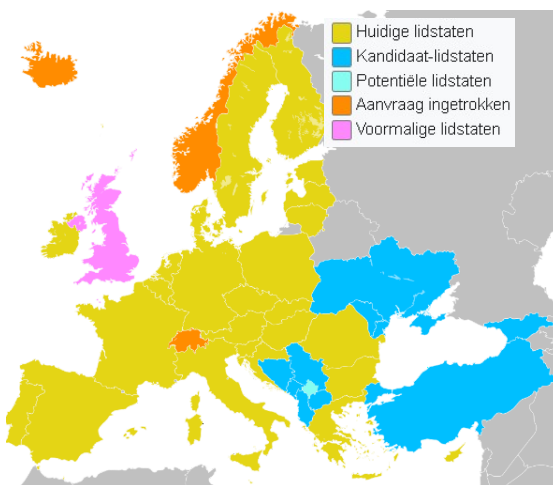
¹³ "Nederland is een constitutionele monarchie. Aan het hoofd van het land staat een monarch, koning of koningin, die zich heeft te houden aan de constitutie oftewel de Grondwet." Zie sn, "Constitutionele monarchie" in *Overheid.nl*, <https://www.overheid.nl/hoewerktde democratie/constitutionele-monarchie>.

democratische federale architectuur" (p. 68). "De EU kan niet Europees dirigeren of centraliseren: ze moet vooral de lidstaten mobiliseren en stimuleren" (p. 104). "Een breed geostrategisch Europa impliceert een groter aantal en een grotere diversiteit van lidstaten. [De] lidstaten met schurende buitengrenzen [zullen] belangrijker zijn: Zuid-Europa en de Balkan voor immigratie, Oost-Europa, Noord-Europa en de Baltische staten voor veiligheid [in] relatie met Rusland" (p. 101-102),

De Vos kondigt op p.18 aan, dat hij de termen "Europa", of "Europese Unie" bewust door elkaar gebruikt, maar even verder, op p. 23, onderscheidt hij terecht Europa, dat een continent is, en de EU, dat lang een open politiek project, zonder geografische voorbestemming of eindbestemming is geweest. De Vos beschouwt de EU ten onrechte als een alliantie van natiestaten, terwijl ze een associatie van natiestaten is. Noch het Verdrag betreffende de EU, noch het Verdrag betreffende de werking van de EU bevat een clause inzake wederzijdse verdediging, in tegenstelling tot het Noord-Atlantisch Verdrag (Verdrag van Washington van 1949)¹⁴ in het bekende "artikel 5", of het Verdrag van Brussel van 17 maart 1948, betreffende samenwerking in economische, sociale en culturele aangelegenheden en collectieve zelfverdediging¹⁵, zie daarvoor artikel IV. De handelwijze van een bondgenootschap is samenwerking: de lidstaten nemen gezamenlijke beslissingen. De systematiek van een associatie van natiestaten is integratie, d.w.z. de onderwerping aan de regels die door supranationale instellingen zijn vastgesteld.

Verder schrijft hij: "De EU nadert stilzwijgend en onbewust haar Amerika-moment: het moment waarop een alsnog confederale unie de stap van feitelijk profederalisme naar formeel federalisme zou moeten zetten om haar oorspronkelijke idealen te kunnen behouden en haar nieuwe missie te kunnen waarmaken. [Dit] zou dé methode zijn om de grote zijnsvragen van de nieuwe EU te beantwoorden, om haar interne contradicties te overbruggen en om haar werking en financiering aan te passen aan haar missie. De kans lijkt niettemin onbestaande dat de verenigde EU-lidstaten hiervan samen een groot constitutioneel en democratisch moment zullen maken. [Een] aangepast basisverdrag voor een federale EU is een zwart gat dat alle politieke energie in Europa zou opzuigen." (p. 120). De EU is echter noch confederaal, noch proto-federaal.

Premier Alexander De Croo schreef in het voorwoord van dit boek, dat Europa geen militaire en geopolitieke grootmacht is, in tegenstelling tot China of de Verenigde Staten, dat de Europese macht vooral [lijkt] te liggen in het omkaderen van de nationale staatsmacht maar dat Europa zijn burgers niet beschermt in deze woelige wereld, noch de migratiestromen controleert, ook al heeft de EU, na de financiële crisis van 2008, de schuldencrisis van 2011, de migratiecrisis van 2015 en de covidcrisis van 2020-2021, enkele maatregelen genomen. Hij concludeert terecht: "De vraag is dus niet zozeer of Europa een grootmacht moet worden of niet, maar welk type grootmacht en om wat te doen?" Hij is van mening dat het boek van Marc De Vos alle feiten "om zich hierover zelf een idee te vormen" [aanbiedt en dat De Vos] op een gebalde manier de grote uitdagingen die voor ons liggen en het kruispunt in de geschiedenis waarop Europa zich bevindt [schetst].“ Ik ben daarentegen van oordeel, dat De Vos een foute visie geeft op het federalisme.

Op p. 22 betoogt De Vos dat: "de EU een gesloten geostrategisch project wordt in plaats van een open landengemeenschap, een grootmachtproject in plaats van een postmodern vredesproject, een staatsproject in plaats van een vrijemarktproject." Vergeet hij hierbij niet, dat de EU enerzijds nog steeds werkt aan de uitbreidingen met de Westelijke Balkan waartoe de Europese Raad in 2003 in Thessaloniki heeft besloten, en anderzijds haar uitbreiding met Oekraïne en Moldavië heeft aangekondigd? De Unie is niet gesloten. Zijn machteloosheid op het internationale toneel is duidelijk. De Unie heeft geen plannen om zich om te vormen tot een staat.

¹⁴ Zie : https://www.nato.int/cps/fr/natohq/topics_67656.htm#:~:text=Le%20traité%20de%20Washington%20-%20of,leden%20oprichters%20van%20l%27Organisatie

¹⁵ Zie : https://www.cvce.eu/obj/traité_de_bruxelles_17_mars_1948-fr-3467de5e-9802-4b65-8076-778bc7d164d3.html

Hij vermeldt op p.52: "De interne federalisering van de EU als een ontluikende machtsunie" en "de EU als een quasi-federale staat". Daar is geen rechtsbasis voor, evenmin als de bewering op p. 68, dat er een "omwenteling van de EU richting grootstatelijk EU-federalisme" zou bestaan. Verder op p.107: "De EU staat voor een trilemma: de omwenteling van de EU, de bestaande politiek-institutionele architectuur van de EU en de interne markt zijn nauwelijks combineerbaar. Als machtsunie vreet de EU aan haar interstatelijke balans en verdringt ze de interne markt". In feite is de Unie machteloos: op het internationale toneel, om de migratiestromen te beheersen, om onze veiligheid en defensie te waarborgen, enzovoort. Hij voegt er aan toe dat "de nieuwe EU voor een uitdaging van legitimiteit" staat, terwijl er pas na een verdragwijziging een nieuwe EU zou zijn. Aan de andere kant kampt de EU wel met een gebrek aan legitimiteit, maar dat is al zo sinds haar oprichting bij middel van een reeks internationale verdragen. Een pagina verder staat dat "de EU [...] zowel historisch en constitutioneel een waardenunie gebaseerd op mensenrechten, democratie en de rechtsstaat" is, maar er bestaat geen eigen Europese constitutie.

De Vos somt vijf bakens op "die de omwenteling van de EU kunnen helpen consolideren".

(1) "Het EU-lidmaatschap gelaagd en progressief" te maken (p. 127). Dit is al van kracht sinds het Verdrag van Maastricht van 1992. (2) "Een Europese defensie" bouwen (p.128). De Vos wijst er terecht op dat "een Europese schaal, de manier [is] om het bereiken van NAVO-doelstellingen door individuele landen budgettair realistischer te maken en om de efficiëntie en effectiviteit van de militaire uitgaven in Europa fors te verbeteren". Wat de Europese defensie betreft, stelt De Vos, p. 53, dat: (3) "Europa [moet] parallel en complementair met de NAVO autonome slagkracht verwerven." (4) "Als we zelf betalen, moeten we ook zelf bepalen – ook daarin een veel diepere relatie met de Verenigde Staten creëren dan onze feitelijke strategische en operationele ondergeschiktheid". Hij heeft volkomen gelijk. Maar hij is niet realistisch als hij, op p. 55, schrijft: "Voortbouwend op het recente Europees Defensiefonds moet en kan de EU daarom gaandeweg meer een Europese defensiecapaciteit coördineren en stroomlijnen, en zo de NAVO geleidelijk een Amerikaans-Europees duopolie maken." Dit ligt niet binnen het bereik van een associatie van staten. (5) "Institutionaliseer en democratiseer de nieuwe EU" (p.132) Deze bestaat (nog) niet. De verandering in de strategische rol van de EU, haar feitelijke federalisering, die De Vos voorziet, zijn vrome wensen. Aan de andere kant vermeldt hij relevante suggesties, "EU-lidstaten kunnen, al dan niet met derde landen, thematisch binnen de bredere EU verder integreren dan andere lidstaten, denk aan de Schengen-zone. Clusters van EU-lidstaten kunnen onder elkaar dieper en verder integreren naast en complementair met de EU zelf, denk aan de Benelux Unie of de Visegrad-groep."

De Vos voelt ook wat voor de terugkeer van de Europese Gemeenschappen, een dynamiek die eind 2022 is gestart met de creatie van de "Europese Politieke Gemeenschap." Deze gemeenschap zal niet succesvoller worden dan deze die gepland werd van 1952 tot 1954. Het is merkwaardig dat De Vos het ziet als een subset van de Unie, terwijl ze alle lidstaten van de Unie omvat en ook andere die dat niet zijn.

Hij schrijft terecht: "Eén zaak is duidelijk. Er moet gelet worden op democratische transparantie en besluitvaardigheid.", maar meer meerderheidsbesluiten zullen niet volstaan. Hij stelt een pertinente vraag: "Zijn we ertoe bereid dat een aangestelde Europese leiding [maar De Vos zegt hier niet door wie, noch hoe], boven en tegen de wensen van deze of gene lidstaat in, Europese mannen en vrouwen in de vuurlinie plaatst?", evenals: "Wat zou geopolitiek in Europa kunnen betekenen zonder een Europese focus en bandbreedte voor de vele nationale, emotionele, religieuze, culturele, etnische en geografische verschillen, op het historische lappendeken dat Europa is?". Helaas heeft zijn antwoord, "meer EU", geen zin, omdat het een vereniging van soevereine staten zal blijven, ondemocratisch, ineffectief, vooral in crisistijden, en niet erg transparant. Het zal niet in staat blijven potentiële agressors af te schrikken en, als de afschrikking faalt, ze met succes te bestrijden. Aan de andere kant zou een federaal Europa, gebaseerd op de waarden die 28 Europese landen gemeen hebben, en die zijn vastgelegd in artikel 2 van het EU Verdrag, een voldoende solide ruggengraat hebben om een échte wereldmacht te worden en gewicht in de schaal te leggen op het geopolitieke wereldtoneel.

De Vos merkt op dat de EU volgens haar basisverdrag [artikel 5 V - EU] "een beperkte supranationale constructie [is], waar de soevereiniteit principieel bij de lidstaten blijft en de politieke besluiten zo dicht mogelijk bij de burgers staan, zijnde op het niveau van de lidstaten en niet van de EU. Hoe ver staat die constitutionele [sic] begrenzing

intussen niet van de feitelijke proto-federale staat die de nieuwe EU onmiskenbaar vormt? “Dit is niet juist, er is geen Europese constitutie noch proto-federale staat. Natuurlijk, is de omwenteling van de EU het resultaat van een consensus of een gekwalificeerde meerderheid onder de lidstaten, die meer soevereiniteit en macht aan de Unie overdragen maar die overdracht is het gecumuleerde resultaat van crisismaatregelen, niet een herijking van de constitutionele set-up van de EU richting van federalisme. [...] Zonder aangepast quasi-federaal kader botst de quasi-federale realiteit van de EU met de democratische nationale soevereiniteit.

“De botsing tussen de getransformeerde EU en democratie wordt frontaal in het licht van het vooraf bestaande en welbekende "democratisch deficit" van de Unie. Natuurlijk stoelt de EU op democratische lidstaten en bevat haar besluitvormings democratische elementen, niet het minst via het Europees Parlement.” De Vos merkt op dat Europese verkiezingen nationale verkiezingen blijven, met nationale partijen en dat er nog geen pan-Europees verkiezingsbeleid is dat rechtstreeks een pan-Europese "demos" cultiveert via pan-Europese partijen. “Maar niemand betwist dat de werking van de EU democratische transparantie en verantwoordelijkheid mist en dat de EU fundamenteel draait op de combinatie van bureaucratische technocratie en elitopolitiek onder diplomaten en regeringsleiders. In het licht van de “omwenteling” van de EU wordt haar democratisch deficit stilaan ondraaglijk. Dat geopolitiek, grenzenpolitiek, internationale relaties, defensie, veiligheid, volksgezondheid, industriebeleid en technologiestrategie in Europa in toenemende mate bij de EU liggen, dat de administratie van de Europese Commissie hierbij de toon zet, dat de EU vaak ageert in een vacuüm van democratische onmacht of verdeeldheid op nationaal niveau, dat de EU in haar beleid en in haar missie het spiegelbeeld is van de Verenigde Staten [van Amerika], die wel stoelen op een constitutioneel-democratisch federalisme: dat alles is in toenemende mate problematisch. Naarmate de EU groeit naar een profederale status en macht, wordt het democratisch tekort dat inherent is aan de oude EU bedreigend voor de legitimiteit van de nieuwe EU. [Hoe kan] een naar federalisme overhellende EU aansluiting en legitimiteit vinden in wat de democratische onderbouw van federalisme is: de scheiding van bevoegdheden tussen de Unie en de lidstaten, de scheiding der machten op Europees niveau, en de band tussen Europese politieke beslissingsmacht en Europese democratie, telkens met constitutionele garanties.”

“Het gaat ook en vooral over de vraag hoe een democratische Europese Unie institutioneel moet evolueren met het oog op een groeiende diversiteit aan Europese kerntaken. [Daarbij gaat het] over de vraag naar de noodzakelijke uitvoerende slagkracht van de nieuwe EU, [die] tot op heden geconcentreerd [blijft] bij een Europese Commissie, die in een vorig tijdperk als een technocratische bureaucratie werd geconfigureerd, maar die nu feitelijk de draaischijf is van de EU als ontbolsterende grootmacht.”

De Vos merkt op p. 108-125, dat “het systemische democratisch deficit dus niet alleen de legitimiteit ondermijnt maar ook de werkbaarheid van de nieuwe EU.” De huidige werkingsmiddelen van de EU en haar financieringsmodel volstaan daarenboven geenszins, voor de immense opdracht van een geografisch uitgebreide en geopolitieke grenzen- en machtsunie. Dat de EU tegenwoordig haar grenzen door landen als Turkije of Tunesië moet laten beschermen, spreekt boekdelen. De EU belooft een lidmaatschap aan Oekraïne, maar mist de financiële armslag om Oekraïne op te nemen, zonder een drastische hertekening van de Europese geldstromen: dat keert als een boemerang terug, net als bij kandidaat-lidstaat Turkije voorheen.

“De huidige procedures en instrumenten, voor de uitvoering van een Europees beleid, zijn te log en te complex om succesvol de strategische concurrentie met andere machtsblokken aan te gaan. We beleven in Europa de limieten van de wijsheid van Jean Monnet. [...] Het vermogen van de EU om via ad hoc compromissen vooruit te gaan, mag ons niet weghouden van de vaststelling dat haar omwenteling de EU confronteert met een uitdaging van legitimiteit op verschillende niveaus: in haar essentiële identiteit en positie in de wereldorde, in de balans tussen nationale democratie en supranationalisme in Europa, in het basiscontract tussen EU-lidstaten en in de werking van het EU-besluitvormingsproces zelf. [Als] de EU, naast en met de NAVO, het forum voor de Europese machtspolitiek wordt, dan vergt die Unie een gepaste architectuur, om de dominantie van grote lidstaten te voorkomen.”

Anderzijds, beweren dat "Net als andere grootmachten [sic] wordt de EU geroepen om haar geografie te definiëren, haar grenzen te domineren, haar defensie en technologie te ontwikkelen en te coördineren, haar industrie en technologie strategisch te plannen en haar economie duurzaam, weerbaar en autonoom te maken" (p.117) is niet in overeenstemming met de mogelijkheden van een Unie, een simpele associatie van staten, "De keuze voor een

nieuwe EU is het resultaat van noodpolitiek, onder de externe druk van de polycrisis van onze tijd: geopolitiek conflict en een nieuwe Koude Oorlog met China, de Russische inval in Oekraïne, het einde van de globalisering, de klimaatcrisis, de pandemie. Het is een impliciete, afgeleide en vooral reactieve keuze, geen expliciete, principiële of proactieve keuze. Ze is pril, kwetsbaar voor politieke meningsverschillen, voor de veranderende context, voor een nieuwe crisis die alsnog kan plaatsvinden en kan verrassen.” Ik ben het niet eens met deze interpretatie van de huidige situatie en ik verwerp het idee die daar (op p. 119) wordt verwoord: “De nieuwe EU die voor onze ogen vorm krijgt, keert feitelijk terug naar de mislukte federalisering van Europa in het kielzog van de Tweede Wereldoorlog. Dat is een Europa dat de Europese natiestaten nooit hebben gewild, waarvoor de Europese bevolking nooit heeft gekozen en waarvoor de bestaande EU nooit is geconfigureerd.” Er was geen mislukte federalisering van Europa in de nasleep van de Tweede Wereldoorlog, maar van de oprichting van een supranationale structuur met de EGKS en haar doodgeboren uitbreidingen.

De Vos vermenkt, op p. 121-123, opnieuw het ware met het valse. “Een succesvolle Europese machtsunie zal ook extra capaciteit en middelen vergen, bijvoorbeeld voor defensie, veiligheid en kritieke industriële sectoren. [Als] de EU niet democratischer en transparanter wordt, dreigt op een of ander moment, op een of andere manier, de confrontatie met kiezers die vatbaar zullen zijn voor demagogisch anti-Europees populisme. Die les van de Brexit moeten we indachtig zijn.” Dit zou waar zijn als we “Een Europese machtsunie” zouden vervangen door “Een Europese federatie”.

“[Om] impasse en conflicten te vermijden, zullen nationale regeringsleiders de historische krachten, die de missie van de EU transformeren [sic] ook moeten aangrijpen om de architectuur van de EU te verbeteren. Wat niet kan gebeuren via een symbolische en democratische federale consecratie van de EU, kan wel met kleinere of met deelstappen evolueren. Coalities van lidstaten die een gelaagde en verbrede EU verdiepen, die hefboomen als defensie, technologie en infrastructuur gebruiken voor precedenten van pooling en semifederalisering [sic]: dat is de keuze die Europa nog moet maken.” De vele coalities van lidstaten die al heel lang bestaan, hebben niets van dien aard opgeleverd. Anderzijds, zou een Europese federatie kunnen ontstaan door een uitbreidbare federale kern.

Dit zou voor De Vos “geen revolutionaire maar een evolutionaire en logische keuze zijn, zelfs een voorspelbare. Inderdaad, de Benelux Unie [is] daarvoor een tachtigjarig historisch antecedent dat nog steeds bestaat [*maar sinds 1975 weinig heeft verwezenlijkt*] en hetzelfde doel dient: toelaten dat een cluster van EU-lidstaten sneller, verder en dieper integreert dan de rest van de EU [...] gradueel, getrapt en parallel met de rest van de EU, zelfs complementair daarbuiten: dat is precies wat de nieuwe EU nodig heeft.” Dit zou weerom juist zijn, indien we andermaal, “de nieuwe EU” zouden vervangen door “een Europese federatie”.

“Dan is er nog de muntunie. Als een getrapte en meer federale EU in lagen de institutionele sleutel is om de roltransformatie van de Unie te verankeren, dan is de eurozone daarvan een sprekend voorbeeld. Een beperkte monetaire unie, binnen de bredere EU, een bankenunie, een aparte begrotingsunie met een eigen miniverdrag [sic], de Europese Centrale Bank als hefboom voor krediet en solvabiliteit op Europees niveau: allemaal voorbeelden van hoe rolvernieuwing voor de EU institutionele vernieuwing en diversifiëring kan inspireren.” Dit is niet waar, de monetaire unie blijft fragiel omdat het monetaire beleid van de ECB niet wordt ondersteund door een federale overheid en begroting.

De Vos schrijft op p.123-129: “Als de strategische transformatie van de EU niet passend institutioneel in de Unie wordt verankerd en ondersteund, dreigt Europa strategisch heel kwetsbaar te zijn voor externe feiten, voor interne verdeeldheid of simpelweg voor mission overload. [De Unie] moet de vraag van Henry Kissinger kunnen beantwoorden omdat de wereld dat vraagt en vergt, ook voor de eigen Europese belangen. [De] internationale instellingen die na de Tweede Wereldoorlog onstonden, zullen ofwel geleidelijk evolueren ofwel geleidelijk worden verdrongen in een wereld met opkomende machten op zoek naar erkenning en met regionale blokken en hun alternatieve instellingen.” Dit is allemaal waar als we ‘De Unie’ vervangen door ‘Een federaal Europa’. “In beide gevallen is de EU het logische antwoord van Europa.” Het juiste antwoord zou een federaal Europa zijn. “Het nieuwe multilateralisme buiten de EU zal zo de configuratie van het multilateralisme binnen de EU helpen vernieuwen richting Europese federalisering”. De Vos ziet niet dat “*multilateralisme*” en “*federalisering*” tegenstrijdig zijn.

“Europeanen beseffen het te weinig en de rest van de wereld ziet het amper, maar er is een nieuwe grootmacht geboren [sic]: die goede oude, saaie, grijze en ongrijpbare EU [sic]. Er is nog veel te benoemen en te bepalen in termen van keuzes, afwegingen, processen, modaliteiten, en zo meer. Hoe construeren we een EU in lagen?” Dit is reeds bekend sinds 1992, het Verdrag van Maastricht bevat opt-outs. “Hoe werkt de dynamiek van Europese besluitvormings in die volgende fase? Hoe combineren we democratische legitimiteit met institutionele slaagkracht? Hoe evolueren we naar een volwassen piramide van inkomsten, uitgaven en herverdeling in de Europese staatshuishouding? Hoe vinden we de juiste balans tussen overheid en markt, tussen nationale overheidsschulden en Europese begrotingsregels? Hoe positioneren we een transformerende Unie ten aanzien van landen en instellingen, binnen en buiten Europa, en omgekeerd? ”

Conclusie

Professor dr. Marc De Vos, die een expert is in Europees sociaal recht maar blijkbaar niet in normatieve politicologie, ziet niet in dat er geen Europese defensie zou kunnen bestaan, dat Europa alleen een macht zou kunnen worden, indien Europa een constitutie zou aannemen, de basis van een federale democratische staat, gelegitimeerd door algemeen kiesrecht, vanuit een uitbreidbare kern. De EU, die geen staat is, maar een vereniging van staten, is geen grootmacht, het is niet de Europese pijler van de NAVO en zal dat ook nooit worden.

De Unie is vandaag de dag niet eens in staat om voldoende munitie en wapens te produceren die de Oekraïners zo hard nodig hebben.

Dr. Jean Marsia is kolonel militair administrateur b.d. en studeerde aan de KMS Sociale & Militaire Wetenschappen en aan het Cooremans Instituut Administratieve Wetenschappen. Hij doctoreerde in de politieke wetenschappen aan de ULBrussel en in de Soc. & Mil. Wet. (KMS). Hij had een rijkgevulde loopbaan en was o.m. directeur van het academisch onderwijs en militair docent in de KMS. Hij is voorzitter van de Europese vereniging voor defensie IVZW (S€D). Hij geeft, op vraag, voordrachten aan onze Clubs.

ELARGIR L'UE ... FOLIE POLITIQUE ET APPAUVRISSEMENT PROGRAMMÉ À L'OUEST ? RÉFLEXIONS

Par Marc Fievet, économiste, membre Mars & Mercure - Club de Namur

Suite à la guerre russo-ukrainienne, l'élargissement de l'UE est revenu à la une de l'actualité, avec la volonté de certains d'accueillir « au plus vite » l'Ukraine mais aussi la Moldavie, « cible potentielle de Moscou ». En réalité, sept autres pays sont également dans le processus d'adhésion. Pour en comprendre les enjeux, **le tableau ci-dessous** reprend quelques données-clés pour ces pays, comparées avec celles de notre pays et de trois autres « à l'Est », membres de l'UE.

Explications (toutes les données datent de 2022 ou 2023, sauf pour les indices de corruption [2021] et certaines relatives à l'indice de Gini, parfois antérieures mais qui varient peu à court terme ; elles proviennent de sources officielles : Eurostat, Banque Mondiale, FMI, ..., toutefois elles sont récoltées par les autorités nationales) :

PIB/habitant en PPA (en USD 2022) : il s'agit du PIB/habitant nominal calculé en USD (division du PIB par le nombre d'habitants) corrigé par un taux de conversion fictif (coût d'un « panier de biens ») qui permet la comparaison en termes de niveau de vie ou encore de pouvoir d'achat. Si le pays X est à 54.000 et le pays Y à 18.000, cela signifie **qu'en moyenne** les habitants du pays Y ont un pouvoir d'achat 3 fois moins élevé que ceux du pays X. Attention, il s'agit de montants annuels bruts ; le rapport entre les nets peut être différent en fonction de la fiscalité sur les revenus.

SMIC (en €, 2023) : salaire minimum légal brut ; en PPA, il est inférieur à 800 € dans tous les pays candidats.

Gini : l'indice de Gini est un indicateur synthétique qui concerne ici la distribution des revenus au sein de la population ; plus il est élevé, plus cette distribution est inégalitaire et plus une frange réduite de la population capte une part importante des revenus (par ex. 20% de la population s'accapare 50% du revenu national).

Corruption : les données proviennent de Transparency International, une ONG qui mesure un indice de **perception de la corruption (CPI)** dans le **secteur public**, dans 180 pays du monde. Le 1er nombre indique le rang (classement du pays), le 2e le niveau de l'indice. Plus il est bas, plus la corruption semble importante. Notons que les deux pays en tête du classement sont le Danemark et la Finlande (indice de 88%)

pays	PIB/hab PPA	SMIC	Tx chô	Gini	Hab 10 ⁶	CPI
Albanie	18.500	364	11	33	2.8	110/35
Bosnie-Herzégovine	20.300	277	13	33	3.5	110/35
Géorgie	20.100	//////	20,2	34	3,7	45/55
Macédoine du Nord	20.100	353	13	32	2	87/39
Moldavie	15.200	174	5.5	26	2.6	105/39
Monténégro	27.000	532	16	33	0.5	64/46
Serbie	23.900	460	11	32	7	96/38
Turquie	37.200	606	9.5	43	85	96/38
Ukraine (*)	14.300	216	11	26	41	122/32
<i>Pour comparaison</i>						
Belgique	65.000	1.955	5.6	26		18/73
Hongrie	41.900	579	3.8	27		73/43
Pologne	43.300	793	2.8	26		45/55
Roumanie	41.900	606	5.7	36		66/45

(*) le PIB est celui de 2021 ; conséquence de la guerre, il est descendu à 12.700 en 2022

Intégrer des pays pauvres ... économiquement problématique ?

A la lecture du tableau, nous constatons que ces pays sont tous économiquement pauvres ; leur PIB/hab PPA se situe entre 25 et 33% de ceux des pays les mieux nantis, et pour la plupart, à 50% des ex-pays de l'Est déjà dans l'UE¹⁶. On est donc loin du compte, et il ne faut pas s'attendre à des miracles : par exemple, la Pologne et la Hongrie, entrées en 2004 (cela fait 20 ans), ont certes vu leur PIB/hab PPA multiplié par 2,7, en valeur nominale (non corrigé de l'inflation), mais il se situe toujours aux 2/3 des standards « occidentaux ». Les pays candidats connaissent également des taux de chômage bien au-dessus de ceux des pays de l'Europe du Nord/Ouest et sont des pays d'émigration.

Lors du premier élargissement aux pays de l'Est, Philippe de Villiers (1949, homme politique français de droite) avait alerté sur le danger du « plombier polonais » : « Cette affaire est très grave car la **directive Bolkestein** permet à un plombier polonais ou à un architecte estonien de proposer ses services en France, au salaire et avec les règles de protection sociale de leur pays d'origine. Sur les 11 millions de personnes actives dans les services, un million d'emplois sont menacés par cette directive. Il s'agit d'un démantèlement de notre modèle économique et social » (interview dans le Figaro, 15 mars 2005). A l'époque, nombre de politiciens au pouvoir ont

Source de la carte : Aedis éditions

¹⁶ Un récent sondage de l'Institut de sociologie de Kyiv montre que la préoccupation première de la population n'est pas la guerre mais la corruption et la pauvreté : faiblesse des salaires (moyenne 380 €/mois) et plus encore des retraites, ...

minimisé l'impact : le « plombier polonais » serait une denrée rare. Mais regardons aujourd'hui les plaques minéralogiques des camionnettes sur nos grands chantiers de construction, même publics, ainsi que celles des camions sur nos autoroutes ... Et constatons parallèlement, depuis 20 ans, une forme de démantèlement de notre modèle économique et social (e.a. santé, enseignement, sécurité, ...). Alors, demain, à nouveau des centaines de milliers de travailleurs albanais, serbes, turcs, ukrainiens ... et un nouvel appauvrissement pour nous ? La majorité des fonds européens (= nos impôts) dirigés vers les Balkans, au détriment de nos régions les moins riches ?¹⁷ Remarquons que les Polonais, Hongrois et autres Roumains ont aussi du souci à se faire car, lorsque l'on regarde les SMICS dans les pays candidats (à l'exception de la Turquie), il est clair qu'ils deviendront bien moins compétitifs, avec une menace pour leurs emplois.¹⁸

Géopolitique : importer des situations conflictuelles graves au sein de l'Union ?

L'UE compte 447 millions d'habitants, dont 96 (21%) à l'Est (hors pays baltes). L'entrée de ces 9 pays la porterait à quelque 595. Nous observons clairement un rééquilibrage : sur ces 595, 245 (41%) seraient à l'Est et même hors Europe ! L'Albanie et la Turquie sont à majorité musulmane, la Bosnie et la Macédoine du Nord pas loin de 50%, le Monténégro à 20%. Dans le contexte tendu actuel (situation au Moyen-Orient, immigration massive issue de pays musulmans faisant maintenant débat), l'adhésion de ces pays renforcerait considérablement l'influence de l'islam dans l'UE. Selon la lecture que l'on fait de la carte, on peut aussi remarquer un basculement plus prononcé du centre de gravité de l'Union, déjà déplacé vers l'Est suite à l'entrée des ex-pays communistes et au Brexit. Retour d'une Mitteleuropa élargie (et une forme de néo pan-germanisme) ? Notons également que l'Italie, jusqu'ici relativement « isolée » au sud-est de l'UE, est frontalière (ou quasi) de 5 des candidats (Mare Adriatica).

L'Ukraine est en guerre avec la Russie et cela constitue un grave problème qui n'est a priori pas près d'être résolu. C'est toutefois loin d'être le seul. La Moldavie fait face à une région sécessionniste, la Transnistrie (RMD, République Moldave du Dniestr), située dans la partie nord-est de la Moldavie, sur la rive gauche du fleuve Dniestr (il y a toutefois des désaccords quant à sa réelle étendue territoriale), frontalière de l'Ukraine et peuplée de 470.000 âmes. La RMD, état autoproclamé depuis 1991, soutenue par la Russie, n'est pas reconnue par l'ONU et la plupart de ses membres mais seulement par 3 entités : l'Ossétie du Sud (région sécessionniste de la Géorgie, objet de la guerre russo-géorgienne de 2008 et reconnue notamment par la Russie), l'Abkhazie (idem) et le Haut-Karabagh (récemment repris par l'Azerbaïdjan qui en a chassé les habitants arméniens): que des pays « calmes ».

En 2006, la RMD a organisé un référendum au terme duquel la population s'est prononcée à plus de 97% pour le rattachement à la Russie ... l'alternative « rattachement à la Moldavie » n'ayant pas été proposée. Pour corser l'affaire, une partie de l'industrie moldave se trouve ... en Transnistrie, ce qui a considérablement appauvri le pays.

Passons à la Serbie, en conflit avec le Kosovo, région serbe (1.960.000 habitants) qui a déclaré son indépendance en 2008, actuellement reconnue par une petite centaine de pays. A la fin des années 90, le climat insurrectionnel avait amené l'OTAN à intervenir militairement, notamment en bombardant la Serbie (e.a. le jour de la Pâques orthodoxe, sacrilège qui n'a pas été oublié). La KFOR assure toujours une mission de « peace enforcement » au Kosovo ; elle a dû être récemment renforcée, suite à de nouveaux incidents frontaliers graves ; le problème se situe dans le nord, 15% du territoire, peuplé de Serbes « du Kosovo » et contrôlé par eux, qui revendiquent leur rattachement à la Serbie.

¹⁷ Durant les années 90, la Communauté Française/Wallonie (« Région pauvre ») a bénéficié d'importants financements du Fonds Social Européen (FSE) pour l'enseignement et la formation. Depuis le milieu des années 2000, la source s'est progressivement tarie suite à l'entrée des pays de l'Est. Les fonds sont en effet attribués à des régions dont le PIB s'écarte significativement de la moyenne UE ; quand des pays pauvres entrent, la moyenne UE baisse, votre écart n'est plus aussi significatif, même sans amélioration de votre situation et vous ne recevez plus que des miettes ... Entre 2014 et 2020, pour l'ensemble des fonds structurels, la Belgique a reçu 257 €/hab, la Pologne 2.266, la Lituanie 3.000 ... (source : Commission Européenne).

¹⁸ Depuis début novembre, des centaines de camionneurs polonais ont bloqué des postes frontalières avec l'Ukraine pour protester contre la concurrence déloyale des routiers ukrainiens, suite à la suppression par l'UE du permis qui régissait leur entrée. Leurs agriculteurs protestent également contre l'arrivée sur leurs marchés de produits ukrainiens (céréales, poulets) bien moins chers.

La Bosnie-Herzégovine, où cohabitent Bosniaques (musulmans), Serbes de Bosnie (orthodoxes) et Croates (catholiques) semblait pacifiée depuis la guerre des années 1990 (100.000 morts). Toutefois, l'articulation politique très complexe qui a permis de sortir du conflit (une entité serbe, la Republika Srpska et une fédération croato-musulmane, le tout chapeauté par un pouvoir central faible et paralysé) reste fragile et provoque d'importantes tensions ethniques qui menacent l'intégrité du pays. On l'a vu lors des élections d'octobre 2022 : retour des nationalismes, les Croates ne veulent plus cohabiter avec les Bosniaques et réclament une entité propre, les Serbes de Bosnie menacent de faire sécession ... Côté bosniaque, les sociaux-démocrates pro-européens sont sortis vainqueurs, tandis qu'en Republika Srpska, c'est un sécessionniste admirateur de Poutine qui a gagné. Nouvelle poudrière des Balkans ?

La Géorgie est économiquement tout aussi pauvre, géopolitiquement à problème (voir ci-dessus, guerre avec la Russie en 2008, républiques sécessionnistes – Abkhazie et Ossétie du Sud, qui la privent de 20% de son territoire), dans la même ligne que les autres candidats.

Enfin, la Turquie, pays membre de l'OTAN, candidate à l'UE dès 1987, statut confirmé en 1999, est en conflit territorial quasi permanent avec la Grèce (quelques îlots, ressources de la mer Egée) et occupe militairement le tiers nord de Chypre – elle ne pourrait de ce fait entrer dans l'UE qu'en cessant cette occupation. Le régime « dur » du président Erdogan (69 ans, 1er ministre de 2003 à 2014 et président de la république depuis) n'est pas un modèle en matière de droits de l'homme et réprime violemment toute contestation : celle des Kurdes (« terroristes » du PKK, qui rêvent toujours d'un état propre), mouvement contestataire de 2013, tentative de « coup d'état » de 2016 – plus de 18.000 personnes emprisonnées, officiers, magistrats, avocats, professeurs, politiciens, ..., sans parler d'une sévère restriction de la liberté de presse. Le pays dispose de forces armées non négligeables¹⁹ (toutefois fortement touchées par les purges consécutives au coup d'état de 2016 - 50% des officiers !), très présentes sur différents théâtres d'opérations, essentiellement hors cadre OTAN et ONU (Syrie, Irak, ...). Le président est un fin stratège, aux propos parfois flous et contradictoires. Il en va ainsi en matière religieuse : défense de la laïcité « à la turque » mais montée en puissance du « religieux » (en 2020, transformation de l'ex-basilique Sainte Sophie en mosquée) ; contrôle strict des mosquées turques à l'étranger, via la Diyanet, ... Suite aux événements en Palestine, il a prononcé, le 28 octobre 2023, un virulent discours pro-palestinien et anti-occidental (« l'Occident est le principal coupable des massacres à Gaza »).

Et demain, qui ? L'Arménie ? Le Kosovo (qui a posé sa candidature en 2022) ? Quid si l'Azerbaïdjan, dont nous dépendons pour le gaz (bientôt 20 milliards de m³, soit 5% de notre consommation totale), frappait aussi à la porte ?

Corruption

La lutte contre la corruption est un « cheval de bataille » de la Commission et du Parlement, qui en font une condition d'adhésion à l'UE. Or, aujourd'hui il n'y a pas déjà de quoi pavoiser au sein de l'Union. Complétons les données « corruption » du tableau ; plusieurs pays membres (outre les 3 cités) sont sous la barre de 60 : Chypre, Italie, Lettonie, Malte, Slovaquie, Slovénie, Tchéquie ; et sous la barre des 50, on trouve la Grèce (49), la Croatie (47), la Bulgarie (42) - pour comparaison : Chine (66/45), Russie (136/29). Cela nous fait 13 pays sur 27 sous une norme acceptable, dont la situation s'améliore peu d'un classement à l'autre. Va-t-on vraiment en ajouter 8, dont 7 sous la barre des 40 ???

Il faut y ajouter les importantes activités mafieuses ; selon Interpol, on retrouve, en Europe, pas moins de six mafias tentaculaires : quatre en Italie (Sicile, Campanie, Calabre, Pouilles), la mafia albanophone (Albanie, Kosovo, Macédoine du Nord) et la mafia turque. Elles sont aujourd'hui implantées dans tous les pays et profiteront à coup sûr de cet élargissement, face à des arsenaux nationaux très insuffisamment adaptés, à l'exception de celui de l'Italie²⁰.

¹⁹ Lors d'un dîner-conférence de D. Reynders, à M&M Liège, à la fin des années 90, sur le thème de l'UE, un participant l'avait interpellé quant à la candidature de la Turquie, pays très (trop) militarisé ; le Ministre avait répondu quelque chose comme « quand on a des voisins comme ceux-là, il faut bien se prémunir » ; il faisait évidemment allusion à l'Iran, l'Irak, la Syrie, ...

²⁰ <https://www.touteurope.eu/fonctionnement-de-l-ue/mafias-crime-organise-tous-les-pays-europeens-concernes/>

Adhésion « quoi qu'il en coûte » ?

En principe, l'adhésion à l'UE n'est acceptée que lorsqu'un ensemble de conditions est rempli, montrant que le pays concerné a œuvré pour améliorer la situation et atteindre des normes acceptables. Cela, c'est la théorie. En politique, c'est autre chose. On l'a bien vu lors de la création de l'Euro, lors de laquelle il n'y a guère eu de questions quant à la manière dont l'Espagne, l'Italie, le Portugal et surtout la Grèce avaient réussi le tour de force d'atteindre les critères de convergence, tant ils en étaient éloignés en 1992. La crise de 2008 et celle des dettes souveraines ont révélé leur secret : ils avaient maquillé leurs comptes et ce, avec l'aide de consultants internationaux. L'admission des pays ex-communistes a résulté d'un processus similaire ; il était impératif d'éviter là-bas une quelconque reconstitution d'un bloc ... et on a fermé les yeux, notamment sur la corruption (2004 : Hongrie 48, Pologne 35, Slovaquie 40, Tchéquie 42 ; 2007 : Roumanie 37, Bulgarie 41). En 20 ans, l'évolution se révèle lente chez certains, quasi nulle pour d'autres ...

Ne nous leurrons pas ; ce sera pareil demain. Dès que la porte s'ouvrira pour l'un (l'Ukraine ?), elle devra s'ouvrir pour tous, d'autant plus que l'on voit mal, dans les Balkans, comment n'accepter, par exemple, que le Monténégro (aux performances plus honorables), « confetti » entouré d'autres laissés sur le carreau (voir carte) ??? Et comment, à ce moment-là, dire non à la Turquie, qui fait antichambre depuis si longtemps ? N'oublions pas que, depuis 2016, suite à un accord avec l'UE, ce pays de transit des migrants les retient sur son sol (on parle de 4 millions, essentiellement Syriens !) moyennant 'quelques milliards d'euro' (sic) ... et sans doute quelques promesses. Il est très probable que le président Erdogan aura également obtenu une évolution du dossier de candidature de son pays avant de donner son accord à l'entrée de la Suède au sein de l'OTAN. Comme toujours, les politiciens fermeront les yeux, les plus réticents avaleront quelques couleuvres ... et à nouveau les citoyens des classes inférieures et moyennes des pays les mieux nantis, au modèle social appauvri, en feront les frais. De tout cela, la presse généraliste parle peu, ne fait pas les liens nécessaires ... et donc la plupart des citoyens ignorent les « surprises » que les gouvernements leur préparent ... Quand ils seront mis devant le fait accompli, il sera alors trop tard.

Ainsi va l'Europe, qui se moque bien de ce que pensent les citoyens. Quelques faits : lors de référendums en 2005, le rejet par les Français et les Néerlandais de la « constitution européenne » (il n'y a donc pas eu de constitution, mais bof ?) ; le refus de certains pays répondant pourtant aux critères d'intégrer l'euro-zone (Danemark, Suède et à l'époque, Grande-Bretagne), et qui ne s'en portent pas plus mal ; le Brexit, qui a fâché Bruxelles, promettant au Royaume-Uni la plus grande catastrophe économique de son histoire (aujourd'hui, PIB/hab PPA 55.000, équivalent à la France ; taux de chômage 3,7%, prévisions jusqu'en 2028 autour de 4,3) ... Et que penser de « l'avertissement » lancé par la présidente de la Commission aux Italiens s'apprêtant à porter l'extrême droite au pouvoir en septembre 2022 ? (« *si ça tourne mal, nous avons des outils ...* »)²¹ Les dirigeants européens successifs semblent n'en avoir tiré aucune leçon ... Conséquence, un nombre croissant d'euroscéptiques, chiffré, début 2023, par l'Eurobaromètre, à 47% de moyenne, autant que le pourcentage de ceux qui ont confiance en l'Europe. Et un virage à droite au parlement européen ? Quand on voit la tournure des événements, elles paraissent bien loin les « valeurs » des pères fondateurs (Schuman, Monnet, Adenauer, Spaak, ...). La Commission fait les valeurs d'aujourd'hui et malheur au pays qui n'en veut pas ... A la clé, amendes astronomiques et privation de fonds²².

Marc Fievet est économiste (MSc Econ, UNamur - FUNDP). Il était directeur de l'enseignement supérieur (FWB). Il est e.a. président du Conseil du Centre d'Enseignement Supérieur Namurois et président du Conseil Sectoriel de l'Enseignement Supérieur Economique.

²¹ Voir <https://fr.euronews.com/my-europe/2022/09/23/elections-italiennes-lue-peut-travailler-avec-nimporte-quelle-democratie-mais-dispose-dout> ; Voir les élections autrichiennes (1999) et la quasi-victoire du FPÖ . Un homme politique belge libéral s'est invité au journal télévisé RTBF, vers 23h, avec ce message hallucinant : « il ne faut plus aller en vacances en Autriche » A chaque fois, c'est « attention, si vous votez mal, on vous punira ».

²² Voyez le cas de la Pologne, très catholique, moins de 2% d'immigrés, et qui n'en veut pas (surtout non chrétiens) en masse comme chez nous (exception faite des Ukrainiens). Et également le cas de la Hongrie.

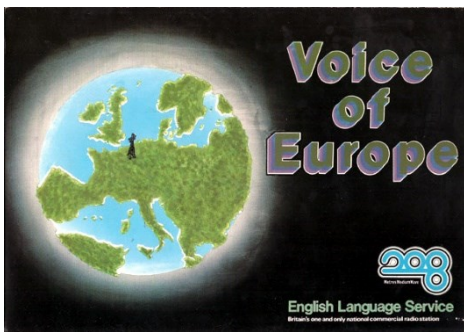

COLUMN VAN KENNETH LASOEN DE ONTMANTELING VAN RUSSISCH PROPAGANDANETWERK ONTHULT GROEIENDE DREIGING VAN BUITENLANDSE BEÏNVLOEDING

Door Prof. dr. **Kenneth Lasoen**, veiligheidsexpert, columnist van Mars & Mercurius

Eind maart jl. heeft de ontmanteling van het Russische netwerk achter de 'nieuwswebsite' **Voice of Europe** door onze Westerse inlichtingendiensten, een licht geworpen op de groeiende dreiging van buitenlandse beïnvloeding. Dit netwerk, waar onder andere Vlaams Belangers uitgebreide interviews op gaven, diende als een platform voor Russische propaganda gericht op het Europese publiek. 12 april jl. opende het federaal parket een onderzoek naar **Russische inmenging in het Europees Parlement**.

De acties van de inlichtingendiensten hebben een sterk signaal afgegeven dat de beïnvloeding wordt aangepakt, maar de praktische impact op dergelijke inmengingspogingen blijft moeilijk te beoordelen. Niet alleen Belgische, maar ook Nederlandse en Duitse politici waren betrokken bij dit netwerk, waarbij sommigen zelfs financiële steun ontvingen. Het Kremlin heeft er belang bij, om politici te ondersteunen die destabilisatie van onze democratische instellingen kunnen veroorzaken, ongeacht hun politieke oriëntatie. Dit illustreert het bredere patroon van buitenlandse inmenging in politieke processen, niet alleen in Europa maar wereldwijd. Inlichtingendiensten, vooral in Oost-Europa, betrachten steeds meer openheid over hun werkzaamheden. Na de ontmanteling van het Voice of Europe-netwerk, hebben de Poolse autoriteiten een topmilitair beschuldigd van spionage, met als doel de bewustwording rond beïnvloeding en inmenging te vergroten. Dit publieke aan de schandpaal nagelen is een nieuw fenomeen, dat de diepgaande manipulatiepraktijken onder de aandacht brengt.

The Voice of Europe, oorspronkelijk een radiostation gericht op een Europees publiek, vertegenwoordigt slechts een fractie van het bredere spectrum van propagandakanalen. RT (Russia Today), Sputnik en RIA Novosti zijn bekende voorbeelden van Russische propagandakanalen die berucht zijn om hun pro-Russische berichtgeving en het verspreiden van desinformatie. Dergelijke netwerken zijn niet nieuw, maar het is essentieel om waakzaam te zijn voor hun manipulatieve doeleinden. Naast Rusland en China, zijn ook andere landen zoals Qatar, Marokko en India actief bezig met het opkrikken van hun imago door middel van

propagandakanalen en manipulatiepraktijken. Het is hoog tijd voor een preventieve én offensievere aanpak tegen dergelijke beïnvloedingscampagnes. Naast het waarschuwen van het publiek is het essentieel om de structuren waarmee desinformatie wordt verspreid te bestrijden en onze eigen boodschap te versterken. De Europese Unie heeft een website gelanceerd waar desinformatie wordt ontmaskerd en tegengegaan: <https://euvsdisinfo.eu/>.

De onthullingen rond de Voice of Europe benadrukken eens te meer de noodzaak van samenwerking tussen inlichtingendiensten om buitenlandse beïnvloeding effectief te bestrijden. Het Kremlin en andere buitenlandse actoren gebruiken geavanceerde methoden om desinformatie te verspreiden en publieke opinies te beïnvloeden. Deze tactieken zijn niet nieuw, maar worden steeds verfijnder en omvatten het gebruik van sociale media, bots, nepnieuws en zelfs 'deep fake' videos en geluidsbanden, om verwarring te zaaien en verdeeldheid te creëren. De recente onthullingen onderstrepen de noodzaak voor een gecoördineerde internationale respons op het gebied van cybeveiligheid en informatieoorlogsvoering. Samenwerking tussen de Europese landen en hun bondgenoten is essentieel om de integriteit van verkiezingen en het democratische proces te waarborgen.

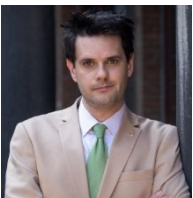
Het is van cruciaal belang voor democratische samenlevingen om zich bewust te zijn van deze dreigingen en om veerkrachtig te reageren op pogingen tot manipulatie. Dit omvat niet alleen het versterken van tegeninlichtingscapaciteiten, maar ook het investeren in mediawijsheid en kritisch denken onder burgers. Als we willen voorkomen dat buitenlandse actoren onze democratische waarden ondermijnen, moeten we proactief en

veerkrachtig optreden tegen desinformatie en manipulatie. Alleen door gezamenlijke inspanningen kunnen we de democratieën van Europa en daarbuiten beschermen tegen deze bedreigingen van buitenaf.

Daarnaast is het belangrijk om te erkennen dat de strijd tegen desinformatie niet alleen een taak is voor overheden en inlichtingendiensten, maar ook voor het bedrijfsleven, de brede media en maatschappelijke organisaties. Techbedrijven moeten meer verantwoordelijkheid nemen bij het bestrijden van misinformatie op hun platforms, door middel van effectieve algoritmen, *fact-checking* en transparantie over advertentiepraktijken. Om deze uitdagingen effectief aan te pakken, is het een noodzaak dat democratische samenlevingen samenwerken en gezamenlijke normen en richtlijnen ontwikkelen voor het tegengaan van desinformatie en buitenlandse inmenging. Dit vereist een gecoördineerde aanpak op nationaal, Europees en internationaal niveau.

Indien we onze democratische waarden beter willen beschermen en onze samenlevingen veerkrachtig willen maken tegen buitenlandse beïnvloeding, is het essentieel dat we deze uitdaging serieus nemen en gezamenlijk actie ondernemen. Alleen door vastberadenheid en samenwerking kunnen we de integriteit van onze democratische systemen behouden en een veerkrachtige samenleving opbouwen die bestand is tegen manipulatie en misinformatie. Het is van vitaal belang dat we niet alleen reageren op de recente onthullingen, maar ook proactief anticiperen op toekomstige bedreigingen. Dit vereist een continue evaluatie van onze tegeninlichtingscapaciteiten, evenals investeringen in cyberveiligheid en digitale geletterdheid. Door samen te werken op nationaal, Europees en internationaal niveau, kunnen we effectieve strategieën ontwikkelen om desinformatie en buitenlandse inmenging tegen te gaan. Dit omvat het delen van informatie, het coördineren van reacties en het versterken van institutionele weerbaarheid tegen manipulatie.

Als we willen voorkomen dat buitenlandse actoren onze democratische processen en waarden ondermijnen, moeten we gezamenlijk optreden en een gemeenschappelijke front vormen tegen desinformatie en manipulatie. Alleen door vastberadenheid, veerkracht en samenwerking kunnen we een veerkrachtige democratie opbouwen die bestand is tegen externe bedreigingen. Het is aan ons allen - overheden, bedrijven, maatschappelijke organisaties en individuele burgers - om samen te werken en te streven naar een toekomst waarin onze democratische waarden beschermd zijn en onze samenlevingen veerkrachtig zijn tegen manipulatie en misinformatie.

Prof. dr. Kenneth Lasoen (°1985) is historicus en docent aan de universiteit Antwerpen (UGent en KULeuven). Hij behaalde in Londen en aan de universiteit van Cambridge een mastergraad in inlichtingen- en veiligheidsstudies. Hij is ook alumnus van de Hoge Studies Veiligheid en Defensie (sessie 2019-2020) aan het Koninklijk Hoger Instituut voor Defensie. Hij is lid van M & M - Club Brabant. Contact opnemen voor een lezing kan via www.auteurslezingen.be of rechtstreeks: kenneth.lasoen@uantwerpen.be

VEILIGHEID IS NIET ALLES, MAAR ZONDER VEILIGHEID IS ER NIETS MUNICH SECURITY CONFERENCE (MSC) 2024

Door Mr. **Gert Verhellen**, redacteur van Mars & Mercurius

Op 16-18 februari 2024 had de jaarlijkse veiligheidsconferentie in Munchen (Duitsland) plaats. Als MSC Side Event 2024 werd door het 'Verein bayerische Wirtschaft' een symposium georganiseerd met als titel „Mit Innovationen in eine sichere Zukunft Deutschlands“, dat ook via streaming kon gevolgd worden. Hierna volgt in het eerste deel daarvan een verslag en in het tweede deel enkele interessante uitweidingen.

Nog vijf jaar

Op het symposium sprak o.a. de CHOD (DEU), generaal **Carsten Breuer** (foto). Hij focuste op de samenwerking tussen de militaire en de industriële ontwikkeling. De strategie coördineren, is verschillend van strategisch handelen.

De mogelijkheden van de industrie en de behoeften van het militaire moeten corresponderen om dan aan de *strategie* te doen. Aldus 'capability based': dat wat technisch mogelijk is, gebruiken, met als einddoel de soldaat, die aan het (potentieel) front staat, te helpen.

Hij citeerde *'culture eats strategy for breakfast'*: deze uitdrukking betekent, dat het niet uitmaakt hoe goed het bedrijfsplan is, als de (bedrijfs)cultuur er niet op gericht is, om het personeel aan te moedigen dit ook uit te voeren. De 'bedrijfscultuur eet als ontbijt strategie', iedereen dient van het doel doordrongen te zijn. Er is daarvoor een wissel in de denkrichting en instelling nodig. Men dient op de nodige krijgsvaardigheid te komen (Kriegstüchtigkeit). Deze krijgsvaardigheid heeft als doel: de afschrikking van de vijand. Daarvoor is personeel en materieel nodig, maar ook de wil om te strijden, dat men zal strijden, dat men zal moeten strijden en om de strijd te winnen. Er is geen enkel alternatief voor de overwinning.

De generaal meent, dat wanneer er nu niets gebeurt, er over 15 of 20 jaar naar ons verwijtend zal teruggekeken worden. Indien het nu niet is, dat we capaciteit moeten opbouwen, wanneer dan wel? Hij somt een lijst van verschillende elementen op, die spreken in het voordeel van een snelle opbouw van de strijdkrachten:

- Er is een brede ondersteuning bij de bevolking
- Er is een brede steun van het parlement
- Er is een speciaal krediet van 100 miljard EUR ter beschikking (wat al niet niets is; onuitgesproken dat het voor de heropbouw van de Bundeswehr onvoldoende is).
- Er zijn twee oorlogen die 'aan onze voordeur' aan de gang zijn, in Oekraïne en in Gaza.

Hoe kan men in deze omstandigheden niet snel tot een opbouw van de verdedigingsmogelijkheden komen? De weerbaarheid in de bevolking (*resilience*) is een gegeven. In het verleden werden de strijdkrachten vooral ingezet voor internationaal crisismanagement (Balkan, Afghanistan, ...), wat toen logisch was: de beperkte middelen daar gebruiken waar de soldaat de gevaarlijke opdracht uitvoert (het woord 'vredesdividend' werd hier niet uitgesproken). Hij verwijst hier impliciet naar de vroegere Europese beslissing, om op het Europees grondgebied enkel politieel op te treden, de krijgshandelingen hebben enkel buiten de grenzen van de Europese Unie plaats. Net dit laatste is (potentieel) veranderd. Nu slaat de pendel terug: van het niet willen inzien, de struisvogelinstelling, in de hoop dat alles aan ons voorbijgaat, moeten we er nu op toezien om alle verdediging terug zelf te kunnen doen. Dit loopt met een spoedplanning, volgens de generaal, voorbij aan vroeger absoluut te volgen administratieve wegen, er is nu een heroriëntering gevolgd.

Binnen vijf jaar dient men te kunnen strijden (*Kriegstüchtig*). In Rusland is op dit ogenblik de industrie reeds naar een oorlogsindustrie omgeschakeld en wordt de productie in stocks aangelegd en niet onmiddellijk in Oekraïne ingezet, deze middelen worden voorzien en opgespaard voor later. Voordien waren er aankoopprocedures binnen de Bundeswehr, om uiteindelijk toch niet aan te kopen. Alles werd in starre bureaucratische aanvragen, offertes en dienstposten omgezet. Nu vraagt de generaal van iedereen, op zijn niveau, initiatief te nemen, om weg te komen van deze platgetreden paden. Hij geeft het voorbeeld waarom het Israëlische leger de aanval van Hamas niet zag aankomen: Hamas heeft met drones de stroomkasten van de bewakingscamera's vernield, het leger was blind.

In Oekraïne komen verschillende krijgsvormen samen, de door mensen behandelde middelen en de onbemande, zowel in de lucht, op het land als te water. Een artilleriegranaat kost meer dan een eenvoudige drone. Duitsland heeft net een *dronen-taskforce* samengesteld: verschillende over de machten verspreide activiteiten en de verspreide kennis werden nu gebundeld. Het gaat erom, nu te zien welke zaken uit Oekraïne morgen ons krijgstoneel gaan beheersen.. Op basis daarvan is er een militaire strategie te ontwikkelen.

Eén week

Er is een snelle ontwikkelingscyclus nodig om te kunnen overleven in een potentieel conflict: van experiment naar perfectioneren van de techniek en te overleven. Ook zonder oorlog is deze cyclus mogelijk. We weten op dit ogenblik niet, wat ons op het slagveld van morgen te wachten staat. De bescherming door de Verenigde Staten is op dit ogenblik politiek gezien niet meer beheersbaar. Een eigen Europese atoombom ontwikkelen? Alleen Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk beschikken momenteel over een eigen bescheiden nucleair arsenaal. Het risico bestaat dat

men alles op het nucleaire gaat inzetten en men dan gemakkelijks halve terug in het oude denken kan vervallen, zonder of met onvoldoende conventionele strijdkrachten.

In het aansluitende debat stelde professor Marsalla, van de Universiteit van de Bundeswehr, dat we met een Rusland te maken hebben, dat zeer risicobereid is. Wanneer wij niet vastbesloten zijn om hard te vechten zal dit uitgebuit worden. Bij de 2%-NAVO-norm voor de defensie-uitgaven geeft hij het volgende te bedenken. De naties proberen met allerlei trucjes dit 2% doel te bereiken, zonder het geld werkelijk daaraan uit te geven. In de optelling van deze budgetten zijn de bedragen niet echt vergelijkbaar. Wat wordt als militaire uitgave geteld? Hij geeft als voorbeeld dat in Frankrijk de Parijse brandweer daarin is geteld. Hoe wordt dit geld besteed? In sommige landen tellen ook de militaire pensioenen mee, ...

Er werd ook verwezen naar aankopen van lidstaten, die teveel 'in verspreide slagorde' gebeuren, ook in Zuid-Korea, wat uiteraard de interoperabiliteit niet verbeterd. De CEO en oprichter²³ Florian Seibel (foto) van de Duitse firma *Quantum System GmbH*, ontwikkelt drones. Hij gaf een voorbeeld van de eigen ontwikkelingscyclus. De toestellen waren initieel enkel voor burgerlijk gebruik, nu dubbel, zoals in Oekraïne. Hij verwees naar een door de CHOD aangehaald voorbeeld van een beperking van deze ontwikkeling tot vijf jaar en niet langer. In Oekraïne wordt de software van de systemen /drones wekelijks geüpdate.

Europese ethische code – goed voor wie?

Verder is er binnen Europa een groot probleem voor start-ups in het pure defensiegebeuren. Seibel mag geen gevechtsdrones binnen de bestaande productie van zijn onderneming opstarten. Daarom wenste hij een nieuwe onderneming op te richten om die 'wapens' te produceren. Hij kreeg in Duitsland met veel moeite een bankrekening voor deze nieuwe vennootschap geopend omdat defensieproducten (wapens) in dezelfde categorie geplaatst worden als pornografie en kansspelen ... Onder druk van de Europese regelgeving (ESG -Code, voor duurzame financiering binnen de zogenaamde *European Green Deal*²⁴) wordt door de bankwereld dit zeer omzichtig behandeld, als de firma al als klant aanvaard wordt.

De voorzitter van de Duitse parlementaire defensiecommissie stelde, als groene politica, in het panelgesprek dat bij de aanbestedingen voor defensie, dit geld niet noodzakelijk (enkel) naar Duitse firma's gaat, vermits het erom gaat de Europese markt te verdedigen. Dit werd op enig ongeloof onthaald. Verder is het niet efficiënt dat iedereen hetzelfde doet, maar is er een arbeidsverdeling op Europees niveau gewenst omdat anders de middelen voor onderzoek en ontwikkeling door meervouding gebruik voor hetzelfde ingezet worden. '*Deutschland first*', de Amerikaanse oud-president Trump parafaserend, werkt volgens haar (binnen Europa) niet.

Een bom van kunstmatige intelligentie

In een panelgesprek naar aanleiding van MSC 24 op 18.02.2024 op NTV '*Was kosten uns Krieg und Krisen?*' werd gezegd dat Duitsland zich technologisch overslapen heeft en riskeert om een digitale kolonie te worden. Bovendien is men voor veel technologie van Zuid-Oost-Azie afhankelijk en voor de software van de Verenigde Staten.

Kan Europa bijbenen? Gemeten aan de uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling van ongeveer 550 miljoen voor Europa, 580 miljoen voor China en 680 miljoen voor de VSA is dit niet onmogelijk. De technologische samenwerking binnen Europa is zoek of staat op een laag pitje. Politiek is er weinig animo om in dit gebied de nationale belangen op te geven. De gemeenschappelijke Europese programma's draaien eerder matig tot slecht. De interne concurrentie om de eerste plaats binnen Europa te verkrijgen maakt dat Frankrijk b.v. vol inzet op quantum computers en gezien het energieverbruik daarvan, volop elektriciteit met kernenergie opwekt. Duitsland heeft ondertussen tot een kernuitstap beslist. Frankrijk riep veiligheid als eerste prioriteit uit en staat daarbij het Duits

²³ Een oud-officier van de Bundeswehr, helikopterpiloot en ook zweefvlieger. Deze gecombineerde ervaring helpt blijkbaar in het ontwikkelingsproces van de drones.

²⁴ 'Van **Environment Social Governance**, dus milieu, het sociale en bestuur, een geheel van maatregelen om een groene transitie te bereiken, genaamd de 'Europese Green Deal' - vermoedelijk naar analogie van de 'New Deal' van de VS-president Wilson in de dertiger jaren van de vorige eeuw, die daarmee naar een nieuw 'schudden en delen van de speelkaarten' verwees.

technologische leiderschap in de weg -en omgekeerd. In Duitsland regeert men weinig in overeenstemming en voeling met de werkelijke economische situatie. Groene themas worden nog prioritair naar voor geschoven, terwijl de wereld ondertussen (snel) veranderd is.

De politiek moet op zeer korte termijn kapitaal voor defensie voorzien, maar er is geen politieke wil om op een andere begrotingspost te besparen. Meer schulden maken is blijkbaar ook geen gewenste optie. Er werd in dit verband verwezen naar Winston Churchill: dat Amerika altijd het juiste doet, nadat eerst alle andere mogelijkheden uitgeput zijn.

Niet alleen technologie kan ons redden. Er moeten ook veel mensen, militairen bijkomen. Er werd, naar Frans voorbeeld, voor Duitsland een jaar 'gemeenschapdienst' naar voor geschoven. Vermoedelijk om niet meteen 'dienstplicht' in de mond te nemen.

Er wordt door de hele wereld vastgesteld dat op het slagveld het internationaal oorlogsrecht, nl. de vier conventies van Geneve en de drie conventies van Den Haag volslagen genegeerd worden. Er worden aan de lopende band oorlogsmisdaden gepleegd. Er is een terugval naar de tijden van voor deze conventies, in de 19^e eeuw.

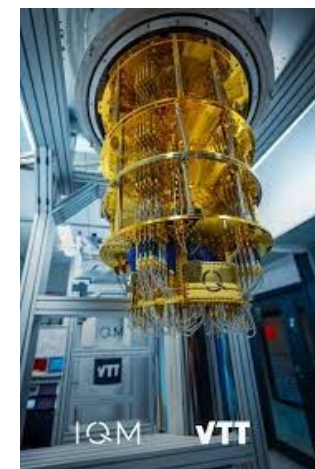
Los hiervan werd, als slot van de Veiligheidsconferentie in Munchen, nogmaals verwezen naar de relatief goedkope drones, die het de NAVO niet eenvoudig zullen maken om in de toekomst een luchtoverwicht te hebben. In een volgend conflict zal het gebruik van kunstmatige intelligentie de heilige graal zijn, vergelijkbaar met de race naar de atoombom tijdens de Tweede wereldoorlog. Bij dit laatste was Duitsland (veel) verder dan er van Amerikaanse zijde toegegeven werd²⁵. Maar: de atoombom vernietigt zonder onderscheid alles.

Ondertussen heeft China reeds tenminste twee quantumcomputers in bedrijf genomen en probeert van overall wetenschappelijke ontwikkelingsresultaten in te pikken en te kopiëren.

Hierna volgt een poging tot toetsing aan de Belgische situatie, gevolgd door enkele uitweidingen (maart 2024).

En België?

Voor België lijkt het bovenstaande min of meer gelijklopend. De bevolking ontkent in grote mate de werkelijkheid van de dreigende situatie, die ze roerloos blijft aanschouwen, er liefs van weggijkt en zich daarbij reflexmatig terugtrekt in een egoïstisch individualisme. We kunnen de illusie koesteren dat we, in kilometers gemeten, iets verderaf liggen van het (mogelijk) conflictgebied. Dat is een zware denkfout, technisch heeft deze afstand niets meer om het lijf, en via artikel 5 ("één voor alle en alle voor één") van het NAVO-handvest zijn we in een conflict onmiddellijk mee betrokken partij.

IQM quantum computer in Finland.

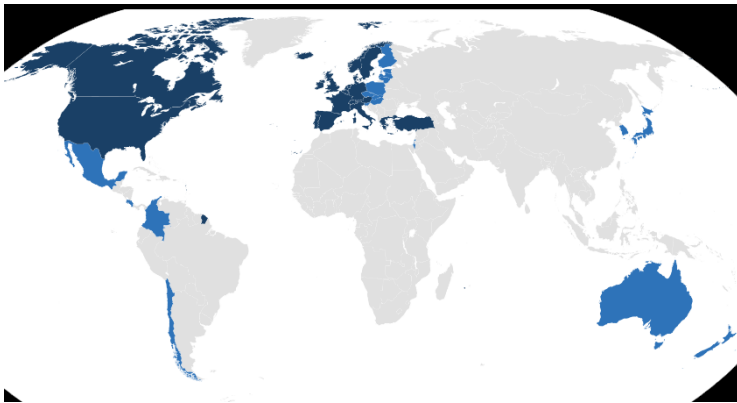
Dat is niet altijd met de realiteit overeenstemmend: er werd in de pers juichend over de toetreding van Finland en Zweden tot de NAVO gedaan, alsof het om superlanden ging, die voor Europa de zaak gingen redden. Finland heeft met 5,5 miljoen inwoners (in 2021) nog niet de bevolking van Vlaanderen (6,6 miljoen in 2021). Zweden met 10,4 miljoen (in 2021) is qua bevolking kleiner dan België

²⁵ De Sovjetbom bleek een kopie van een Duits ontwerp te zijn en dus geen doordruk van de in de VS, in parallel, geproduceerde twee types. Deze werd blijkbaar op beperkte schaal reeds in de buurt van Dresden getest. Het uranium voor de Sovjetbom werd na WOII net in de DDR opgedolven en naar de Sovjetunie gebracht. Nazi-Duitsland had dus het bezit van Jáchymov (Sankt Joachimsthal) in Tsjechoslowakije niet nodig, om te kunnen experimenteren.

(11,5 miljoen in 2021). Maar misschien ligt de toegevoegde waarde niet in het aantal mensen maar wel in de kwaliteit van hun leger en hun defensiewil?

Niemand kan nog ontkennen dat we terug in een toestand van Koude Oorlog II zijn geraakt, ten stelligste door de invasieoorlogen van de Russische Federatie in Oekraïne. Tijdens de vorige Koude Oorlog had België een staand leger van 100.000 personen en daarbij 15.000 rijkswachters²⁶ (wettelijk maximum van 18.600), dus 1% van de bevolking²⁷. Indien we de Belgische defensie op dat niveau willen brengen dan is dat **115.000 personen** staand, dus drie brigades in oude (volledige) getalsterke erbij.

En de kosten? De **OESO** schatte onlangs de verspilling in de sector van de sociale uitgaven op 20 tot 30 % van het

Landen van de OESO (OCDE)

totaal. In 2021 ging 152,4 miljard euro of zo'n 30,3 % van de totale overheidsbegroting naar 'sociale bescherming'. Indien daar nog maar 10% op beknipt wordt, laat de fraude en verspilling nog daar, is er pakweg 15 miljard voor Defensie, bijkomend ter beschikking. In 2022 werd 6,53 miljard euro in ons land aan Defensie gespendeerd. België heeft het officiële doel om in 2035 op 2% van het BNP voor defensie-uitgaven te komen. Dus, er zou in het bovenstaande met die 10% al teveel naar Defensie vloeien, actueel wordt maar 1,2 % van het BNP voor Defensie bereikt.

Op het niveau van beleggingen en investeringen wordt er door de grote beleggingshuizen via de aangeboden fondsen voor vermogende particulieren, uit principe (zie hierboven het voorbeeld van Florian Seibel met zijn militaire drone-fabriek) en wettelijk niet in beursgenoteerde bedrijven uit de defensie-industrie geïnvesteerd, het lijkt nog helemaal niet netjes daarin te beleggen. Vermoedelijk zal de omslag bij de beleggers er wel komen, als men de teruggelegde beurskoersstijgingen zal realiseren. Er zal dan, eerst nog stiekem, op de kar gesprongen worden, tenzij op Europees niveau het gezond mensenverstand vroeger dicteert, om dit officieel en wettelijk uit het Europees verdomhoekje te halen. Obligaties, specifiek voor defensie, uitgeven zoals geopperd wordt, brengen niets op, indien het Europees verbod blijft gelden. En dit verlangt dat er winst gemaakt wordt, om het kapitaal en de intrest te kunnen terugbetalen.

De bescherming van ons O & O en de afscherming voor zeer nieuwsgierige Chinese en andere onderzoekers en studenten, staat meestal niet op de voorgrond. We nemen onszelf, ten onrechte, daarbij niet al te ernstig. De samenwerking van de industrie en de academische wereld met de (militaire) overheid berust niet op een grote vertrouwensbasis²⁸.

En Europa?

Op Europees niveau wordt een Europees commissaris voor Defensie overwogen, uiteraard om de gezamenlijke aankoopprogramma's binnen Europa te overzien en te sturen, zoals nu voor artilleriemunitie voor Oekraïne, die op een Tsjechisch initiatief teruggaan. Het gaat er daarbij om, alles op de markt op te kopen, gelijk waar het geproduceerd wordt. Europa kan op dit ogenblik onvoldoende zelf produceren, door gebrek aan productie-eenheden en gebrek aan springstof daarvoor.

²⁶ De Belgische Rijkswacht had, zoals de Franse gendarmerie nog steeds, een oorlogsopdracht nl. de binnenlandse verdediging van het grondgebied. De rijkswachters waren daarvoor getraind en de Mobiele Groepen waren uitgerust met pantservoetuijgen en zware wapens. Deze politiedienst, die onder Defensie (en BiZa en Justitie) ressorteerde, werd bij de getalsterkte geteld die België aan de Nato leverde.

²⁷ Tot 1% heeft dit geen voelbaar effect op de arbeidsmarkt.

²⁸ Waar dus Mars & Mercurius, ook op Europees niveau, een brug kan slaan tussen industrie, know how en defensie.

Om de nationale reflexen te bundelen, wordt naar het voorbeeld van de aanpak van vaccins bij de COVID-pandemie, een Europees programma²⁹ uitgewerkt, met als doel in 2030 minstens 40% van het defensiematerieel gezamenlijk aan te kopen³⁰ en minstens 50% van het defensiebudget binnen Europa te spenderen³¹, 60% tegen 2035. Naast het Europees defensiefonds van 6 miljard wordt een soepeler subsidiepot van 1,5 miljard euro nog ter beschikking gesteld, maar op termijn wordt naar 100 miljard euro gestreefd³². Een Europees commissaris voor Defensie, kan op termijn de politieke verantwoordelijkheid voor de Europese Defensie (inspanningen) opnemen.

Eén en ander kan de ontbrekende urgentie in het Westen van Europa tegengaan. De oostelijke lidstaten schatten deze urgentie volledig anders in, met een, als schuldig verzuim aangevoelde, westerse nonchalance in de uiteindelijk ontkenning van de werkelijke doelstelling van de dictatoren. Het gaat politiek om het vernietigen van de democratie naar Westers model, ten voordele van de dictatuur als politiek systeem. Cultureel beschouwt Rusland zich beter dan het Westen. Het land neemt reeds tientallen jaren afstand van het Westerse cultuurmodel, dat door hen gezien wordt als gedegeneerd, met verwijzing naar de 'Gay West', met zijn pride stoeten enz.. Het antimodel in het Oosten heeft dit niet openlijk en het kan daar volgens hun staatsdoctrine ook niet voorkomen. Hypocriet, uiteraard.

Economisch lijkt het Russisch programma tamelijk beperkt tot het plat inpikken van rijkdommen bij de anderen, verpakt met wat nostalgisch imperialisme en een cultuuroorlog tegen de bakermat van wat als het eigen Russische maatschappijmodel geclaimd wordt. Het brengt daarbij niets op dat, vanuit het Westen gezien, dit maximaal éénmalige opbrengsten zijn, en zonder langere economische verbetering van de eigen situatie, zonder langetermijnvisie, er zit ook een nihilisme in de denkwijze van de andere zijde.

De hybride oorlogsvoering was er al, in de zeventiger en tachtiger jaren van de vorige eeuw, voor het woord zelf mode werd, met de terroristen als CCC, RAF, Action Directe, Brigade Rosse, die toen actief waren in de Westerse landen. Tijdgeleek en mooi opgedeeld per land, waren 'rood' of 'communistisch' steeds duidelijk in de namen aanwezig. Ze werden toen al via Oost-Berlijn vanuit Moskou aangestuurd. Verbindingen naar de PLO en andere terroristische groeperingen in het Midden-Oosten waren er toen, zoals nu. Terroristen, die veelal op de informantenlijsten van de Westerse inlichtingendiensten stonden, wat hun vervolging nadien voor gepleegde misdaden bemoeilijkte. Onrust stoken in de Westerse invloedsgebieden was en is een methode om de militaire middelen af te wenden voor de verdediging van het eigen land.

Toen de muur in Berlijn in 1989 viel, werden gezochte terroristen gewoonweg aan de andere zijde van de gevallen muur opgepakt en anderzijds werden de (steeds geloochende) aanvalsplannen van Moskou ook bij ons in de pers gepubliceerd. Massief veel atoombommen op Brussel o.a., vermits dit type toen enkel als een sterkere bom gezien werd in vergelijking met conventionele munitie. Dit is toen life door oud-officieren op tv uitgelegd.

Val van de Berlijnse muur (1989) – foto: Wikimedia

²⁹ De Tijd, 06 maart 2024, p. 3. Deze doelstelling zal pas in het najaar kunnen verwezenlijkt worden.

³⁰ Merk de parallel op met de ontwikkeling bij de kanonnen en de aanschaf ervan in de 16de eeuw, de aankoop ging boven de economische draagkracht van kleinere entiteiten, met daarop een versterking van de keizerlijke macht in het Habsburgse Rijk, later gevolgd door de centralisatie in Frankrijk, om ook daar de middelen te concentreren.

³¹ Zie eigen bijdrage in Mars en Mercurius nr. 2023-2, p. 35 e.v., „Vertrag Lend-Lease aber 'à l'européenne': Strategische Reserve an Rüstungsgüter für die Mitgliedstaaten“, over een mogelijke oplossing bij de hoge kostprijs voor de Europese lidstaten, hinderpaal bij de aankoop van defensiematerieel van eigen Europese bodem.

³² Toevallig gelijk aan het in Duitsland aan de heruitrusting toegekende budget, op Europees niveau eerder te vermenigvuldigen met tien?

Een korte historische terugblik

De Sovjet-Unie bezette grote delen van Midden Europa na WOII en gedroeg zich daar tot de terugtrekking als kolonisator, met een de facto segregatie van de lokale bevolking, reisverboden naar de Sovjet-Unie, opleggen van de eigen taal, Russische winkels in Berlijn (met bont gekleurde samowars als cultuuraanbod) enz..

Russisch gewenst agressieniveau:

De Cubacrisis in de jaren '60 ging eigenlijk over een poging tot annexatie van West-Berlijn, door de VSA te chanteren met (kern) raketten vanop Cuba.

In 1983 gaf het een koortsopstoot in het Oosten, met veelvuldige alarmen in onze kazernes (zelf toen meebeleefd). Het was voor de politieke leiding in de USSR toen blijkbaar een *'wanneer nu niet, dan gaat het niet meer-moment'* maar de Sovjet-Unie was kapot geconcurrereerd. De productiviteit bedroeg ongeveer twee derde van de Westerse, en dat was niet alleen door verouderde machines maar vooral door minder kwalitatief werken op de werkvloer. Met een versleten en verouderd industrieapparaat was er niets dat eigenlijk nog lukte. Nadien kon ik dit zelf ervaren, bij de verkoop van Oost-Duitse ondernemingen in de Treuhandanstalt in Berlijn.

In 1985 was de facto definitief de economische en militaire kracht van de Sovjet-Unie weg. Dat werd door de Sovjetgeneraals en andere machtshebbers aan het Politbureau van de Partij (politieke leiding) meegedeeld. Daarop liet men de Brezjnev-doctrine varen: hierbij sloegen Russische troepen gewapenderhand afscheidingspogingen in de na WOII bezette satellietlanden neer, zoals voordien in Oost-Duitsland, Hongarije en Tsjechoslowakije. Een de

facto staatsgreep in Polen, in 1981, door generaal Jaruzelski, vrijdelde een Russische militaire ingreep. Het duurde echter tot de Poolse Paus Johannes Paulus II, in 1983, in zijn geboorteland op rondreis ging en daarbij iedereen duidelijk maakte dat ze geen angst meer hoefden te hebben en hij *de Solidarnosc*-beweging in Gdansk ontmoette, dat dan ook in Oost-Duitsland, in 1989, letterlijk het ijzeren hek van de dam was.

[Poolse herdenkingsmunt geslagen naar aanleiding van het pausbezoek.](#)

Moskou had dit echter niet zo begrepen voor de directe 'kolonies' aan de eigen grens, die terug in de pas gedwongen werden. Tsjetsjenië dat als enige herhaaldelijk weigerde in te treden, werd met veel wapengeweld ingelijfd.

Economische mogelijkheden van de Sovjet-Unie, en de Russische Federatie

[Dit is mogelijk te schematisch, maar geeft de capaciteiten aan.](#)

Op dit ogenblik zijn grondstoffen het voornaamste product er zijn geen andere uitvoerproducten (wagens, ...).

De Westerse interpretatie van deze tijdelijke Russische zwakte was een definitieve vredeskoers te varen. De Koude Oorlog was voorbij. Het vertaalde zich door een onmiddellijke afbouw van landsverdediging, vermits er toch geen vijand meer was en een éézijdig zelf geponeerde eeuwige verbanning van oorlog in Europa. Iets dat Duitsland gretig wou geloven en slikte. Na het naziverleden, ontbreekt daar het morele kompas volledig over hoe met Defensie om te gaan: telkens opnieuw vreest de politiek bij defensithema's "bij het bruine uit te komen". Men weet zich geen raad. En de andere landen geven daarbij geen sturing.

NAVO-secretaris-generaal Willy Claes kreeg indertijd bakken kritiek over zich, toen hij, in 1995, zich liet ontvallen dat het moslimterrorisme de nieuwe dreiging was. Toen Poetin in 2007 al terug van imperialisme sprak, bleef het Westen Oost-Indisch doof en vanuit de Verenigde staten werd Rusland als een derdewereldland afgedaan.

Gewenst niveau conventionele Westerse strijdkrachten ter afschrikking:

Ook dit is te schematisch, maar geeft het idee weer: de speech van Spaak voor de NAVO in de jaren vijftig gaf de stoot om de Westerse strijdkrachten in aantal te verhogen (massa tegen massa). Daardoor, b.v. om in België aan de NAVO-verplichtingen te voldoen, werden de militieklassen die reeds onder de wapens waren langer in dienst gehouden en werd de leeftijd voor de verplichte legerdienst van 20 jaar naar 18 jaar verlaagd. Daardoor kwamen onmiddellijk twee militieklassen bij onder de wapens. Verschillend met het vorige scenario is het feit dat actueel meer landen NAVO-lid zijn en van potentiële opposanten tot medestanders zijn geworden. Ook verschillend van toen: China is een internationale economische en politieke tegenstander geworden.

Onze Belgische organigrammen worden ondertussen hertekend. Uiteindelijk loopt het vast op voldoende militairen hebben. Op 1 januari 2023 telde Defensie **23.987 militairen** en 1.722 burgers. Er wordt een grote inspanning geleverd voor de aanwerving, maar men staat als werkgever in concurrentie met anderen. Wat is het alternatief voor een algemene legerdienst?

Anders dan toen, zal het gros van de gevechtstroepen waarschijnlijk niet in Duitsland gelegerd zijn, maar in België - hoewel het eerder nuttig zou zijn ze verder naar het Oosten te plaatsen -.

Meester Gert Verhellen, is kolonel in de actieve reserve van de landcomponent van Defensie, actueel bij DGHR. In het burgerleven is hij **advocaat**, vennoot van het kantoor Verhellen – Joseph, dat meertalig Nederlands, Frans, Duits en Engels is en gespecialiseerd in zaken- en financieel recht: <http://www.verhellen-joseph.eu/>. Hij is lid van Mars & Mercurius, Club Brabant.

ACTIVITEITEN VAN M&M CLUB BRUGGE

Avondconferentie “Mata Hari” en nieuwjaarsdrink in Moerkerke op 15 januari 2024

Het nieuwe werkjaar wordt traditioneel ingezet met een lezing over een cultureel onderwerp met aansluitende nieuwjaarsreceptie. Dit jaar tekenden een zeventigtal leden present in het Kasteel van Moerkerke, waar ons bestuurslid **Hans Goossens** een bijzonder boeiende en leerzame lezing verzorgde over de figuur van Mata Hari, van wie de naam bij velen nog steeds een belletje doet rinkelen.

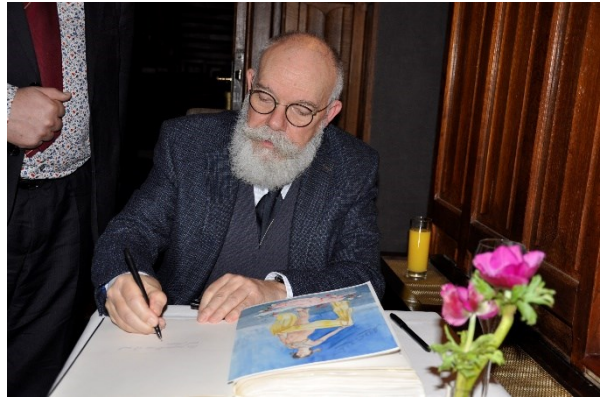

De meesten weten wel iets van de mythe die rond haar persoon werd geschapen. Honderd jaar na de zitting van de Derde Krijgsraad in Parijs van juli 1917 maakte de Franse overheid het dossier van de ter dood veroordeelde **Margaretha Geertruida Zelle** openbaar. De Britse geheime dienst MI5 was de Fransen al een paar jaar voorafgegaan met de publicatie van hun dossier.

Was ze nu een ordinaire stripteaseuse die met haar spionagewerk het leven van 100.000 Franse *poilus* op haar geweten had? Of was ze een onschuldige vrije vrouw die fataal in botsing kwam met een conservatief mannenbastion?

Beide stellingen werden de laatste honderd jaar in boeken, films en televisieseries verdedigd zonder de inhoud van haar dossiers te kunnen raadplegen. Aan de hand van getuigen, haar plakboek, persberichten en de vrijgegeven dossiers kon de spreker feilloos de realiteit van de mythe onderscheiden.

Ons bestuurslid Hans Goossens bewees in het verleden al de resultaten van zijn doorgedreven historisch onderzoek op een boeiende manier te kunnen voorstellen. Getuigen daarvan zijn bijdragen in ons ledenblad M&M Contact en zijn ruim geïllustreerde voordracht in september 2022 over de positie van de vrouw tijdens de Middeleeuwen.

Algemene Vergadering in Moerkerke op 10 februari 2024

Ook dit jaar kozen we voor het vertrouwde Kasteel van Moerkerke. Een goede keuze, want onze gastvrouw Mieke en haar medewerkers maakten er eens te meer een stijlvolle en gesmaakte dag van. Al snel liep het salon vol voor de ontvangst en tekenden 59 ingeschrevenen present.

De statutaire vergadering ging door in de Kasteelzaal en zoals elk jaar stonden we voor een lijvige agenda. Secretaris **Ben Engelen** ging uitvoerig in op het voorbije jaar en penningmeester **Ivan Loncke** bracht een gedetailleerd overzicht van het financieel beheer. De jaarrekening werd dan ook unaniem goedgekeurd. Het applaus voor beide bestuursleden was meer dan terecht. Verder werd **Stefaan Vergaerde** uitvoerig bedankt als uittreidend bestuurder en werd **Filip Beernaert** benoemd als nieuwe bestuurder. Voorzitter **Jan De Vos** sloot af met een vooruitblik op de geplande activiteiten voor het lopende jaar, met daarin uiteraard als grote uitdaging de organisatie van de **Nationale Dag op 28 september in Middelkerke**.

Iets na twaalfen zat het werk erop en konden we onze partners vervoegen in de bar en het salon voor de receptie. Er viel veel bij te praten vooraleer we konden aanschuiven in de Kasteelzaal voor een voortreffelijke lentelunch. Het door gastvrouw Mieke voorgestelde menu viel bij iedereen echt in de smaak en we kregen daar veel lof over. De sfeer was opperbest aan alle tafels en pas tegen vijf uur vertrok iedereen naar huis.

Diner-causerie “Erven - schenken - Successie - Zorgvolmacht” in Brugge op 11 maart 2024

Erven is vandaag een actueel thema. Velen onder ons worden er vroeg of laat mee geconfronteerd en het erfrecht roept belangrijke en niet altijd eenvoudig te beantwoorden vragen op. Maar ook **schengen bij leven** wint aan belang. We leven langer, waardoor onze erfgenamen op latere leeftijd erven, terwijl ze een financiële steun tegenwoordig goed kunnen gebruiken. Bovendien liggen de schenkingstarieven in België lager dan de successierechten. Ook de overdracht van je vermogen of **successieplanning** moet je goed voorbereiden. Het vertrekpunt daarbij is het huwelijkscontract, maar de wettelijke regels kan je verder verfijnen. Daartegenover nemen wettelijk samenwonenden best de touwtjes in eigen handen. Tot slot moet ook aan de **zorgvolmacht als bescherming bij wilsonbekwaamheid** voldoende aandacht besteed worden.

Ditmaal kozen we voor een formule van een diner-causerie, waarvoor we naar de Salons Lodewijk van Male trokken in Brugge Sint-Kruis. Gastspreker van de avond was notaris Bernard WaÛters, geassocieerd notaris bij notariškantoor WaÛters & Parmentier. Na een vlotte ontvangst met een drankje schoven we aan voor een licht diner. Aansluitend maakte notaris WaÛters ons met een goed gestructureerde en uitvoerig geïllustreerde voordracht wegwijs in de bijzonder complexe materie van erfenis- en schenkingsrecht en maakte hij ons bewust van het belang van tijdige en goed overwogen successieplanning en voorzorgen voor beschermingsmaatregelen bij wilsonbekwaamheid. Het was een stijlvolle, leerzame en zeer gesmaakte avondactiviteit.

Foto's: Jan De Vos

NIEUWE LEDEN M & M – CLUB BRUGGE

Philippe De Cock, kapitein-ter-zee stafbrevethouder b.d.

Philippe De Cock (rechts)
met peter Jan De Vos

Philippe De Cock diende bij de **Marine** en is alumnus van de Hogere Zeevaartschool Antwerpen, het Defensiecollege van de Koninklijke Militaire School en van het Koninklijk Hoger Instituut voor Defensie. In diverse nationale en internationale functies verwierf hij een ruime ervaring in maritieme en joint operaties en in strategische planning en defensiebeleid. Hij nam deel aan maritieme missies in de Perzische Golf, de Adriatische zee en in de Indische Oceaan. In de Middellandse Zee nam hij in 2016 als **commandant van de Godetia** deel aan de Frontex-operatie Triton, waarbij 1617 bootvluchtelingen gered werden. Hij was van einde 2018 tot einde 2023 militair bevelhebber van de provincie West-Vlaanderen.

Wim Denolf, kolonel stafbrevethouder

Wim De Nolf (links)
met peter Luc Astaes

Wim Denolf studeerde af aan de Koninklijke Militaire School met de 123ste promotie Alle Wapens. Hij behaalde het Hoger Stafbrevet aan de Hogere Krijgsschool te Den Haag en volbracht de Hogere Studies voor Defensie en Veiligheid te Genève. Na zijn vorming tot paracommando diende hij bij het Regiment Paracommando waar hij deelnam aan diverse buitenlandse missies van Centraal Afrika tot Afghanistan. Hij specialiseerde zich in *Special Operations* en was tot voor enkele jaren **commandant van de Special Forces Group**. Een wereld van discrete bij uitstek. Vandaag is hij werkzaam binnen het Stafdepartement operaties op de Defensiestaf. Wim Denolf zet zich ook in ten voordele van vaderlandslievende verenigingen.

Ivan Halsberghe, ere luitenant-kolonel

Ivan Halsberghe (links)
met peter Ivan Loncke

Ivan Halsberghe behaalde het diploma van industrieel ingenieur en is vandaag **zaakvoerder van Serelec** te Gent, een bedrijf dat gespecialiseerd is in de distributie van elektrisch materieel voor laagspanning. Hij diende als reserveofficier bij de Landmacht bij het wapen infanterie en doorliep verschillende functies en graden. Hij was **korpscommandant van het 24ste Linie** territoriaal bataljon van de provincie West-Vlaanderen. Als sportief en fervent wandelaar is hij één van de vijf mannen die in 2023 voor de vijftigste maal deelnam aan de Vierdaagse Mars van de IJzer en daarmee geen enkele editie van deze mars heeft gemist.

Patrick De Craemer, topograaf, landmeter-expert

Patrick De Craemer (links)
met peter Hendrik Gooderis

Patrick De Craemer behaalde het diploma van landmeter-expert aan HOGent, waarna hij in dienst trad bij de **Federale Overheidsdienst Financiën** als landmeter-expert schatter van onroerende goederen. In die functie kwam hij regelmatig in contact met Defensie ter gelegenheid van de procedures voor verkoop van militaire domeinen. Hij vervulde zijn dienstplicht bij de Stafbatterij van het 6de Regiment **Artillerie** te Soest. Hij is tevens **zaakvoerder van de BVBA Landmeter Decraemer** te De Haan als landmeter-expert topograaf. Hij heeft een ruime belangstelling voor internationale vraagstukken en kwesties rond defensie en veiligheid.

Marc Fonteyne, ingenieur nucleaire elektronica

Marc Fonteyne

Marc Fonteyne behaalde in 1980 het diploma van industrieel **ingenieur nucleaire elektronica** aan de Industriële Hogeschool Erasmus Brussel – Hoger Rijksinstituut voor Kernenergie Bedrijven HRIKB. Hij kan bogen op een 42 jaar industriële ervaring reikend van kwaliteitszorg in de productie van computerhardware, over internationale sales en engineering van geavanceerde elektronische systemen, tot technische expertise in de verzekeringssector. In 2021 stapte hij over naar het onderwijs waar hij als **docent scheikunde, fysica, nucleaire fysica en wiskunde** en interim directeur werkte in het Gemeenschapsonderwijs. Hij vervulde zijn dienstplicht als **reserveofficier bij de Luchtmacht** als NBC Protection Officer en diende bij de **15 Wing Transport** in Melsbroek.

ACTIVITEITEN MARS & MERCURIUS CLUB GENT – OVL

Vrijdag 23 februari 2024. Uiteenzetting Gen-Maj Borremans over “Triple Helix”

Vrijdag 1 maart 2024 Algemene Vergadering M&M Gent met aansluitend diner

VERSLAG - VERGADERING BESTUURSORGaan VAN DE KRING OP 9/03/24 RAPPORT- RÉUNION ORGANE D'ADMINISTRATION DU CERCLE DU 9/03/24

La réunion s'est tenue à la Maison des Ailes, sous la direction de Marc De Brackeleer, président national.
De vergadering werd gehouden in het Huis der Vleugels onder leiding van Marc De Brackeleer nationaal voorzitter.

Vooraleer de vergadering van start gaat, vraagt de voorzitter het akkoord aan alle bestuursleden om de eremedaille M&M 2024 toe te kennen aan Jos Vandormael voor zijn 20 jaar voorzitterschap en zijn gedreven inzet in de Strategische werkgroep gedurende vele jaren.

Avant de commencer la réunion, le président demande l'accord de tous les membres de l'organe d'administration pour décerner la médaille d'honneur M&M 2024 à Jos Vandormael pour ses 20 ans de présidence et son engagement passionné au sein du groupe de travail stratégique pendant de nombreuses années.

Goedkeuring van het PV van het BO van 16 Jan 2024 - Approbation du PV de l'OA du 16 Jan 2024

Het PV van het BO van 16 Jan 2024 wordt goedgekeurd.

Le PV de l'OA du 16 Jan 2024 est approuvé.

Nieuwe leden - Nouveaux membres

BRU Marc Fonteyne

GEN Nancy Lesire

RHE Jean-Hugues Ledent

MON Transfert d'Alain Fastrez du Club CHA vers MON

Alle nieuwe leden werden aanvaard.

Tous les nouveaux membres ont été acceptés.

Nieuw voorstel van de BE missie - Nouvelle proposition de la mission

De herwerkte versie van het Mission Statement wordt op een opmerking na unaniem goedgekeurd. De aanpassing wordt uitgevoerd wat de tekst nu definitief maakt en zal opgenomen worden op de website.

La version révisée de la déclaration de mission est approuvée à l'unanimité, à l'exception d'un commentaire. L'ajustement est mis en œuvre, ce qui fait que le texte est maintenant définitif et sera inclus sur le site web.

GDPR

Volgende leden dienen nog hun GDPR-formulier op te sturen naar de nationaal secretaris:

Les membres suivants doivent encore envoyer leur formulaire RGPD au secrétaire national :

Club ANT: Merlier, Vandamme

Club BRA: Van Acker,

Club BRU: Deforche, Desmet, Marechal, Reynders, Van Camp, Vanbockryck, Vandeputte, Vermeersch, Van Loocke, Weymeis

Club GEN: Van Laethem, Matthys, De Boever, Logie, Rycek, Maenhout

Club LIK: Billen, Bouchet

Eddy De Bock

Nationaal secretaris - Secrétaire national

PARA-COMMANDO IN HET NAVO HQ – EEN MARKANTE LOOPBAAN

Door **Patrick Pannier**, lid van Mars & Mercurius Antwerpen

“ANIMUS IN CONSULENDO LIBER” (Het NAVO motto: “Een ongebonden geest in overleg”)

In januari 1987 begon **Patrick Pannier**, na bijna een decennium als actieve officier bij de Belgische defensie (1 Bn Para te Diest), een tweede loopbaan in het **NATO Office of Security (NOS)**. Toen waren er 16 NAVO-landen nu zijn het er 32. Hij zag de NAVO veranderen vanop de eerste rij. Patrick is op dit ogenblik **kolonel (Res.) paracommando**. Het loont de moeite zijn verhaal te lezen. Het is een bewerking, door de hoofdredacteur, van de door Patrick Pannier zelf geschreven en aangeleverde documentatie. (LVdS),

Patrick startte in de *Security Force*, om na enkele maanden over te gaan naar de *Admission & Reception* dienst. Daarna maakte hij deel uit van de *NOS/Operations/Planning Office /Events*, waar hij samen met zijn collega's tal van taken, opdrachten, aanvragen inzake werken, leveringen, en tientallen andere veiligheid gerelateerde onderwerpen uitvoerde, zoals de modaliteiten opstellen voor: *access control*, coördinatie van groepsbezoeken, media, maar vooral de coördinatie van “distinguished guests”, VIP, VVIP bezoeken tijdens ministerraden, topconferenties van staatshoofden, inzake mediabegeleiding en vele andere aanvragen van de 4000 klanten die dienst doen in het NAVO-hoofdkwartier in Evere.

De interventies en de uitbreiding van de NAVO

Het NAVO-lidmaatschap staat open voor “elke Europese staat die de verwezenlijking van de beginselen van dit Verdrag kan bevorderen en die kan bijdragen tot de veiligheid van het Noord-Atlantische gebied.” De NAVO heeft overigens wat ze het [Membership Action Plan](#) noemt. Het helpt kandidaat-lidstaten zich voor te bereiden op hun lidmaatschap en aan de vereisten te voldoen door praktisch advies en doelgerichte ondersteuning te verlenen.

De opeenvolging van feiten die de Verdragsorganisatie veranderde

November 1989: Berlijnse Muur valt en het IJzeren Gordijn wordt opgetrokken.

Op een persconferentie in Oost-Berlijn, zegt Politbureau-lid Günter Schabowski terloops, dat DDR-burgers nu vrij naar West-Duitsland kunnen reizen. Om middernacht steken de eerste Oost-Duitsers de grens over naar West-Berlijn. Daarna is er geen weg meer terug. De DDR stevent gestaag op zijn ondergang af. De détente tussen Oost en West was reeds ingezet met de **Top van Reykjavik** in oktober 1986.

Reykjavik Ronald Reagan en Michail Gorbatsjov (1986)

1 juli 1991: Het Warschau pakt ontbonden

3 oktober 1991: De hereniging tussen West-Duitsland en de DDR is een feit en Oost-Duitsland houdt op te bestaan.

De jaren 1990: De NAVO ‘vindt zichzelf opnieuw uit’. Nadat de Sovjet-Unie in 1991 uiteen was gevallen en Rusland zich vriendelijker opstelde tegenover het Westen, vroegen veel politici in de NAVO-landen zich af of de NAVO nog wel nodig was. De lidstaten kozen er voor om het bondgenootschap in stand te houden, maar met vernieuwde doelstellingen, namelijk het uitvoeren van humanitaire missies buiten het grondgebied van de lidstaten, bijvoorbeeld door op te treden als vredesmacht in conflictgebieden en als bemiddelaar bij conflicten.

1992: Op verzoek van de VN patrouilleren NAVO-schepen in de Adriatische Zee om een wapenembargo tegen Servië af te dwingen. Tijdens de **Bosnische burgeroorlog** (1992-1995) in voormalig Joegoslavië, kwam de NAVO militair tussen beide. De NAVO stelde op 12 april 1993, met de operatie **'Deny Flight'**, een no-fly zone in boven bepaalde gebieden van Bosnië-Herzegovina. Het officiële doel was de burgerbevolking te beschermen. In deze context kwam de NAVO herhaaldelijk in directe confrontatie met Servische strijdkrachten. In februari 1994 werden vier Servische straaljagers neergeschoten door NAVO-vuur. De oorlog escaleerde, met o.a. in juli 1995 de genocide van Srebrenica, uitgevoerd door door Bosnisch-Servische militieën. Het kostte het leven aan meer dan 8000 Bosnische moslims.

NAVO surveillancevliegtuig: Boeing E-3 Sentry AWACS

Een verhaal van een ooggetuige over de burgeroorlog. Op 28 augustus 1995 ging de vrouw van de Bosniër Sulejman Crnčalo naar de Markale-markt in Sarajevo. “We hadden gehoord dat we daar melkpoeder konden kopen”, legde Sulejman later uit. Om ongeveer 11 uur die ochtend werd de vredige marktdag plotseling verstoord door het geluid van mortierinslagen. Sulejman haastte zich naar de markt, naar zijn vrouw. “Toen ik er bijna was, zag ik grote chaos en commotie. Overal was bloed, het stroomde door de straten. Het lag bezaaid met lichaamsdelen. Overal lag kapotte kleding.” De morteraanval doodde 43 mensen, waaronder Sulejmans vrouw. 75 mensen raakten gewond. Aan de hand van de inslaghoek van de granaten kon worden bepaald dat de aanval vanuit door Serviërs gecontroleerd gebied was gekomen.

Voor het eerst in de 46-jarige geschiedenis van het bondgenootschap voerde de NAVO-oorlog. Vanaf augustus kreeg de NAVO extra bevoegdheden om de Serviërs te bombarderen. In augustus-september 1995 startte de operatie **'Deliberate Force'** met luchtaanvallen op Servië. Twee dagen na de aanval op de markt van Markale vielen NAVO-vliegtuigen Servische posities aan en voordat het jaar om was, waren tienduizenden NAVO-troepen naar Bosnië gestuurd om de vrede te bewaren. In de voorgaande jaren had de NAVO getracht de broze vrede in de regio te bewaren door middel van blokkades en onderhandelingen. Maar inmiddels waren de leden van de alliantie ervan overtuigd dat alleen militair ingrijpen een nieuw bloedbad kon voorkomen.

Het Servische leger gebruikte VN-soldaten als bomschild om luchtaanvallen te voorkomen. In december dat jaar startte de grond Ops **'Joint Endeavour'** (die tot december 2004 zal duren).

De combinatie van het NAVO-offensief en dat van Bosnische moslims en Kroaten dwong de Bosnische Serviërs naar de onderhandelingstafel. In december 1995 sloten de strijdende partijen een **vredesakkoord** op de luchtmachtbasis Wright-Patterson bij **Dayton**, Ohio, met VS president Bill Clinton als gastheer. De bombardementen van de NAVO in Bosnië en Servië waren omstreden, omdat het onmogelijk bleek om te voorkomen dat er burgerslachtoffers vielen.

“Boots-on-the-ground”: Italiaanse NAVO-troepen in actie in Sarajevo, Bosnië in 1996.

1998-1999: Oorlog in Kosovo. Er waren in het vroegere Joegoslavië weer vredestroepen nodig. Rusland spreekt tegen een (NAVO) interventie zijn veto uit in de VN-Veiligheidsraad. Voor het eerst kiezen de NAVO-landen er voor om een oorlog te beginnen zonder de steun van een VN-resolutie. Vanaf eind maart bombarderen NAVO vliegtuigen 78 dagen lang Servische posities en militaire installaties.

12 maart 1999: Drie nieuwe landen bij de NAVO. De vierde uitbreiding van de NAVO vindt plaats. Hongarije, Polen en Tsjechië worden lid. De alliantie groeit daarmee van 16 tot 19 landen.

11 september 2001: aanslag op het World Trade Center en het Pentagon. Moslimfundamentalisten, aangestuurd en gefinancierd door Osama Bin Laden, plegen zelfmoordaanslagen op de Twin Towers in New York en op het Pentagon in Washington D.C. Toen werd artikel 5 van het NAVO-verdrag voor de eerste, en tot dusver enige keer, geactiveerd. Dat artikel bepaalt in welke gevallen de leden van het bondgenootschap elkaar te hulp moeten komen. Het wordt wel eens “**de musketiers eed: één voor allen, allen voor één**” genoemd. De NAVO-troepen namen na de aanslag deel aan patrouilles in het luchtruim en de wateren van de VS. Ze namen na de door de VS geleide invasie van het land, actief deel aan de bezetting van Afghanistan, waar de leiders van Al Qaida en dus de terroristen van de WTC, zich verborgen. (In 1998 werd Osama bin Laden, de leider van Al Qaida, Soedan uitgezet en vond zijn toevlucht in Afghanistan.)

De ruïnes van WTC-toren 6, na de Twin Towers het derde gebouw dat instortte.

Op 11 augustus 2003 neemt de NAVO de leiding over in Afghanistan van het International Security Assistance Force (ISAF) Het is de eerste keer dat de NAVO zich militair en operationeel inzet buiten Europa.

2004: zeven nieuwe landen sluiten aan bij de NAVO. Bulgarije, Estland, Letland, Litouwen, Roemenië, Slovenië en Slowakije worden lid van de NAVO. Allemaal landen van het vroegere “Oostblok”.

2005: de NAVO stuurt, op vraag van de Afrikaanse Unie, een **vrede missie** in de door burgeroorlog verscheurde regio **Darfoer in Soedan**. Daar begint een nieuw hoofdstuk in de geschiedenis van de NAVO. De alliantie stuurt eerst humanitaire hulp naar Darfoer en later dat jaar ook naar het door een aardbeving getroffen Pakistan. De NAVO helpt ook wanneer de orkaan Katrina in augustus 2005 het zuiden van de VS treft en vooral in New Orleans grote overstromingen veroorzaakt.

De NAVO beschermd, onder ‘Task Force 508’, burgerschepen tegen piraten voor de kust van Afrika

De afgelopen jaren heeft de NAVO deelgenomen aan meerdere missies in Afrika. Het betrof zowel humanitaire als meer militaire missies, zoals een bombardementscampagne tegen de troepen van kolonel Kadaffi in Libië in 2011 en het escorteren van schepen in door piraten geteisterde wateren rond de Hoorn van Afrika.

2009 : twee nieuwe landen bij de NAVO: Albanië en Kroatië.

Op 17 augustus 2009 start Operation Ocean Shield, een missie van de NAVO met als doel **piraterij** bij de Hoorn van Afrika te bestrijden. De missie trad in werking, nadat de Noord-Atlantische Samenwerkingsraad (North Atlantic Council of NAC) de oprichting had goedgekeurd.

2014: Rusland annexeert De Krim. De NAVO verleende voor het eerst “morele steun” tijdens de eerste Oekraïens-Russische oorlog in 2014, die eindigde toen Rusland het schiereiland De Krim innam. In de Donbas, Oost Oekraïne, is een (burger)oorlog tegen separatisten, gesteund door de Russische Federatie, aan gang.

2017: Montenegro bij de NAVO

2020: Noord-Macedonië bij de NAVO

Natuurlijk vergeten we de **COVID periode (2020-2022)** niet, waar we zoals overal in de wereld ook de gevolgen van voelden. Beperkte toegang, sociale afstand, mondkmaskers, inenting, telewerk...

2021: NAVO trekt zich terug uit Afghanistan. Na 20 jaar (!) in Afghanistan trekt de NAVO zijn troepen terug en wordt de verdediging van het land overgelaten aan het Afghaanse leger, dat mede door de NAVO werd opgeleid. Kort daarna wordt het land onder de voet gelopen door Taliban-troepen, die de NAVO twee decennia tevergeefs geprobeerd had te verslaan.

24 februari 2022: Rusland valt Oekraïne binnen. De NAVO speelt in de aanloop naar de Russische invasie een veel grotere rol dan in de vorige Oekraïens-Russische oorlog. Sterke krachten in Oekraïne, onder de leiding van president Volodymyr Zelensky, hadden voor de oorlog de wens geuit zich bij de NAVO aan te sluiten. Dat werkte voor Poetin en Rusland als een rode lap op een stier, wat duidelijk bleek uit de Russische anti-NAVO-retoriek voordat de oorlog uitbrak. Na de invasie door Rusland geven zowel de NAVO als afzonderlijke NAVO-landen wapens en andere militaire steun aan Oekraïne. De NAVO coördineert ook de humanitaire en militaire hulp. Voor de NAVO blijft het een proxy-oorlog – een oorlog bij volmacht – waarbij de NAVO niet rechtstreeks met militaire strijdkrachten optreedt. De NAVO verklaart zelf officieel dat dit in overeenstemming is met het zelfbeeld van de NAVO, als defensiealliantie.

Met door NAVO-landen geleverde wapens versloegen de Oekraïners Russische tanks in de buurt van Kiev.

Bilaterale met president Zelenski

30 september 2022: Oekraïne vraagt het lidmaatschap van de NAVO aan ...

2023: Finland treedt toe tot de NAVO. Na de Russische inval in Oekraïne, besloten de traditioneel onafhankelijke en neutrale landen Zweden en Finland, in mei 2022, het lidmaatschap van de NAVO aan te vragen. Op 4 april 2023, de 74e verjaardag van de NAVO, trad Finland officieel toe als 31e lidstaat. Bij een NAVO-top in Vilnius in juli 2023 staakte Turkije eindelijk zijn verzet, tegen de toetreding van Zweden tot het bondgenootschap.

2024: Zweden bij de NAVO: de Noord Atlantische verdragsorganisatie telt van dan 32 leden-landen.

De 13 secretarissen-generaal van de NAVO

In de loop der jaren is de NAVO geleid door 13 secretarissen-generaal uit de verschillende lidstaten. In sommige gevallen waren dat voormalige regeringsleiders, zoals de huidige secretaris-generaal **Jens Stoltenberg** (Noorwegen) en zijn voorganger Anders Fogh Rasmussen (Denemarken).

1. Lord Hastings ISMAY (UK)
2. Paul Henri SPAAK (BE)
3. Dirk STRIKER (NL)
4. Manlio BROSIO (IT)
5. Joseph LUNS (NL)
6. Lord Peter CARRINGTON (UK)*
7. Manfred WOERNER (GE)*
8. Willy CLAES (BE)*
9. Javier SOLANA (SP)*
10. Lord George ROBERTSON (UK)*
11. Jaap HOOP DE SCHEFFER (NL)*
12. Anders F. RASMUSSEN (DA)*
13. Jens STOLTENBERG (NO)*

* = Heeft Patrick gediend

Jens Stoltenberg – de huidige secretaris-generaal

Wat er gebeurde in de wereld had rechtstreeks en /of onrechtstreeks een invloed op de NAVO en ipso facto op het hoofdkwartier (HQ). De dreiging van terroristenaanslagen van “daesh” (IS) vanaf 2015 had niet alleen in Europa dramatische gevolgen. Het heeft voor de hele NAVO-organisatie, in Brussel en elders, bijkomende veiligheidsproblemen opgeleverd. De gebeurtenissen en toestanden hadden een groot impact op onze “security rules”. Omdat we gedurende meer dan 30 jaar verschillende conflicten kenden waarin NAVO betrokken was, zijn we in die tijdspannen naar “security level BRAVO” moeten gaan waarbij de veiligheid veel scherper werd gesteld.

Op 31 augustus 2023 verliet Patrick Pannier de NAVO, op 65-jarige (pensioen)leeftijd, na 36 jaren en 7 maanden trouwe dienst in NAVO-hoofdkwartier in Brussel. Hij had vele “avonturen” beleefd en heeft vele bekende personaliteiten ontmoet, waarvoor we de coördinatie van hun veiligheid deden om deze VIP’s een “smoothly passage” te verlenen en alsook om hun doen en laten in NATO HQ zo vlot mogelijk te laten verlopen. Daarbij had Patrick de taak, om tijdens de minstens 100 “Ministeriels” (MOD en MFA) en “Summits” (topvergaderingen van staatshoofden en regeringsleiders van de NAVO-landen), ook de coördinatie te doen van de *US en White House Press*. Dit werd ten zeerste gewaardeerd en de vele dank- en appreciatiecertificaten (slechts één hieonder), die hij daarvoor kreeg, getuigen ervan.

“The beast”, de gepanseerde auto van POTUS

De mooie geschenken van de twee laatste ‘POTUS’ (codewoord voor de *President of the United States*) Biden en Trump (op de volgende pagina) en tijdens deze topbijeenkomsten (“summits”) worden gekoesterd.

Patrick (rode pijl), presidenten Biden en Macron

Certificaat van waardering

Geschenk van President J. Biden

Naast de VVIP's waren er ook ontelbare VIP en "distinguished guests" zoals ambassadeurs, politieke, burgerlijke en militaire personaliteiten, koningen, prinsen en zelfs Hollywood actrices (o.a. Angelina Jolie) waarvoor we de eer hadden hun bezoek in het NATO HQ te coördineren, samen met het protocol van de secretaris-generaal, "security officers" van de NAVO delegaties en- militaire vertegenwoordigers alsook de verschillende ASSG (*Assistant Secretary General*) van de verschillende divisies in het Internationaal Secretariaat.

< Angelina Jolie

Prins van Denemarken

Met veel voldoening en trots kijkt hij terug op de vele "avonturen" en "uitdagingen" die hij mocht meemaken, in deze uiterst complexe maar prachtige internationale organisatie.

ACHT NAVO secretarissen-generaal heeft Patrick gediend waarvan de allereerste Lord Carrington was en de NAVO gaat verder ...

Patrick vertelde ons dat hij het werk en de collega's gaat missen, maar de tijd van gaan was gekomen. Hij had een mooie militaire loopbaan in het actief- en het reservekader als para-commando en later, in het

Special Operations Regiment, tot eind december 2023. Over twee oefeningen in deze functie hebben we reeds voordien gepubliceerd in ons tijdschrift.

Hij koestert zijn herinneringen, maar kan nu meer tijd en aandacht geven aan zijn "blauw diamantje" nl. zijn echtgenote Ritje, aan de kinderen en de kleinkinderen en aan **Mars & Mercurius!**

"Always look on the bright side"

ACTIVITEIT VAN MARS & MERCURIUS - CLUB ANTWERPEN BEZOEK AAN HET NIEUWE HOOFDGEBOUW VAN DE POLITIE ANTWERPEN

Een beperkte groep van de Mars & Mercurius - Club Antwerpen mocht, op **21 maart jl.**, o.l.v. eerste commissaris **Karl Heeren**, het nieuwe hoofdkantoor van de PZ Antwerpen bezoeken. De rondgang doorheen het immense gebouw en de vele technische verwezenlijkingen werd voorafgegaan door een bezoek aan de erfgoedruimte van de politie Antwerpen (LVdS).

Eind mei vorig jaar, begon de verhuis van het oude gebouw aan de Oudaan, met zijn bekend silhouet, naar het nieuwe mastergebouw aan de Borsbeeksebrug, nabij Berchem station. De locatie is veel beter bereikbaar, vlakbij grote verbindingssassen en knooppunten van openbaar vervoer. De volledige installatie liep tot november 2023. Het gebouw biedt plaats aan 2200 politimedewerkers en alle dienstvoertuigen van PZ Antwerpen, inclusief de combi's, BearCats, de commandowagen, motoren en de dienstfietsen. De nieuwste systemen voor opleiding en training en de meldkamer zijn ook daar geïnstalleerd. Alle medewerkers van PZ Antwerpen, met uitzondering van de wijkwerking en het hondenteam, werken nu vanuit Berchem. Dag en nacht zullen de verschillende diensten en patrouilles van de Antwerpse politie vanop de Borsbeeksebrug aan hun werkdag beginnen. 1CP Karl Heeren sprak de wens uit om lid te worden van Mars & Mercurius. De PZ Antwerpen heeft een uitgebreide website: <https://www.politieantwerpen.be/>

Secretaris M & M Club Antwerpen, Georges Marcotte en korpschef Serge Muyters

1CP Heeren aan een antieke
telxmachine in de erfgoedruimte

Karl ontving een aandenken van de Club.

Tekst en fotos: LVdS, bestuurslid M & M - Club Antwerpen.

AV– AG MARS & MERCURE EUROPE - STRASBOURG – 20/10/2023

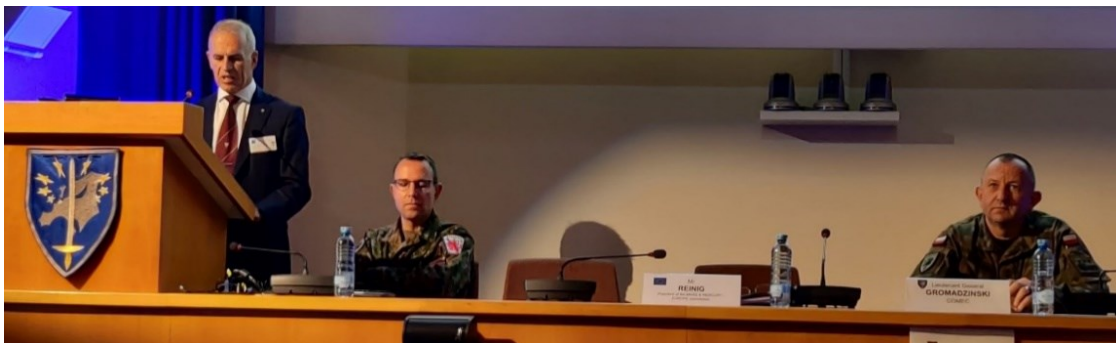
Par **Gaston Reinig**, général hon. (CHOD Lux), président général de Mars & Mercure Europe

En raison du manque d'espace dans la précédente édition de notre revue, seules trois photos, sans le compte rendu de l'assemblée générale de Mars & Mercure Europe à Strasbourg, ont pu être publiées. Ci-après, le compte rendu de la réunion et des activités. Cela démontre que Mars & Mercure est très actif au niveau européen.

Points forts de l'assemblée générale, 20 octobre 2023

Au delà de ses aspects statutaires, notre assemblée générale nous a permis de renforcer nos liens et notre cohésion autour d'un pôle d'intérêt majeur (cette année l'Eurocorps) et de nos valeurs. Elle fut aussi l'occasion, non des moindres, d'accueillir notre nouveau membre: l'Espagne. Notre assemblée a ainsi stimulé le dialogue et la compréhension mutuelle de ses membres, qui sont au cœur de la mission de Mars et Mercure Europe.

L'assemblée générale de Mars et Mercure Europe s'est donc tenue, cette année, à Strasbourg. Dans ce cadre, les représentants des nations la composant, ont visité le quartier-général de l'Eurocorps et ont été reçus par le Commandant de l'Eurocorps, le lieutenant-général Jaroslaw Gromadzinski (Pologne). En effet, comme le commandant de l'Eurocorps a exprimé son intérêt pour Mars et Mercure, les nations-cadres de l'Eurocorps étant toutes membres de Mars et Mercure Europe, le président général, le général honoraire Gaston Reinig, en a exposé l'historique, la structure, les valeurs et missions au groupe de commandement et cadre de l'Eurocorps.

Par la suite, le lieutenant-colonel Michel Useldinger, représentant national du Grand-Duché de Luxembourg auprès de l'Eurocorps et assistant militaire du chef d'état-major de l'Eurocorps, a présenté l'historique, la structure et les missions opérationnelles de Eurocorps, dans le cadre de l'OTAN et de l'UE.

Lié à la structure de commandement de l'OTAN et au Commandement et Contrôle des missions de l'UE, l'Eurocorps est à la disposition des deux organisations, après une décision unanime des nations-cadres prise par le Comité commun, organe décisionnel de l'Eurocorps. Les origines de l'Eurocorps se trouvent dans la Brigade franco-allemande, créée en 1989. Dans le cadre de cette démarche, la France et l'Allemagne ont annoncé leur intention de renforcer l'intégration de la défense européenne par la création d'un état-major de corps d'armée.

Le 12 octobre 1993, la Belgique rejoint l'Eurocorps avec une division mécanisée ; le 1er juillet 1994, le Conseil des ministres espagnol autorise la participation de l'Espagne avec une division mécanisée et le Grand-Duché de Luxembourg se joint au projet, le 7 mai 1996, avec une compagnie de reconnaissance. Finalement, la Pologne est devenue nation-cadre en 2022.

L'Eurocorps a adopté, dans le temps, une philosophie modulaire et l'affiliation des grandes unités n'est plus permanente. L'adhésion est désormais basée sur les missions réelles dans lesquelles l'Eurocorps sera impliqué et ses seules unités permanentes sont le quartier général et une brigade de soutien multinationale.

Compte tenu de sa contribution à l'Alliance, l'Eurocorps est aujourd'hui un des neuf quartiers généraux terrestres à haut niveau de préparation (QG HRF(L) – High Readiness Force Headquarters) de l'OTAN et il est pleinement intégré au système de rotation de la Force de réaction de l'OTAN (NRF – NATO Response Force).

Du côté européen, le QG de l'Eurocorps est également proposé à l'UE pour des opérations de gestion de crise, en tant que quartier général du Groupement Tactique de l'Union européenne (GTUE) ou Commandement de la Composante Terrestre (LCC – Land Component Command).

L'adhésion à Mars et Mercure Europe de l'association Circulo Ave Fénix d'Espagne.

En effet, suivant une période intense d'échanges, depuis mars 2020, entre l'association Circulo Ave Fénix et Mars et Mercure Europe, une réunion commune, tenue à Madrid, le 4 juillet 2022, et finalement l'approbation des assemblées respectives, fut signée la convention acceptant l'association Circulo Ave Fénix d'Espagne comme membre effectif dans les rangs de Mars et Mercure Europe.

Quels sont les objectifs de Circulo Ave Fénix ?

Chaque année, un certain nombre de professionnels appartenant aux Forces Armées (FF.AA.), à la Garde Civile (CG) et à la Police Nationale (NP) passent du service actif aux différentes situations administratives. La plupart de ces personnels, grâce à leurs affectations, formations et stages de perfectionnement, ainsi qu'aux missions réalisées, ont accumulé une richesse d'expérience et de talent personnel. Ce profil professionnel en fait d'excellents candidats pour des postes de responsabilité et de conseil dans le monde des affaires, en particulier dans les entreprises technologiques liées à la sécurité, à la défense, à la logistique et à d'autres domaines connexes.

Afin de promouvoir cette insertion professionnelle, ainsi que renforcer cette coopération civilo-militaire dans le monde des affaires, l'association Circulo Ave Fénix a été créée. Elle veut promouvoir des rencontres entre anciens membres des Forces Armées, de la Garde Civile (niveau officier et sous-officier) et de la Police Nationale (niveau exécutif et niveau supérieur), pour échanger leurs expériences et se soutenir mutuellement dans leur nouveau métier.

Président de **Circulo Ave Fénix**,
général de brigade hon. Gonzalo S. Urbon

Les objectifs de l'association comprennent le maintien du contact et du soutien entre collègues, la diffusion de la culture de défense et de sécurité dans les entreprises, en apportant de la valeur, du talent et de l'expérience dans le nouvel environnement de travail, en encourageant et en facilitant la transition et l'intégration d'autres collègues dans le monde du travail, ainsi que le renforcement des liens entre les entreprises dans lesquelles ils travaillent et les institutions dont ils sont issus.

Ph. Gielen, G. Reinig, E. Debois, J. Lenière, M. Courtin (Auditeur)

Mis à part les points traditionnels à l'ordre de jour d'une assemblée, le deuxième point fort de cette réunion fut la présentation du projet "Membres pour membres", par le président du Cercle Royal Mars et Mercure de Belgique, Marc De Brackeleer, et de trois projets "Members recruit members", "Executives" et "Members database", par le président du Cercle Mars et Mercure des Pays-Bas, Robert Claasen. La journée de l'assemblée, agrémentée d'une visite de la ville de Strasbourg, fut suivie par une réception et un dîner officiel dans l'excellent restaurant-traiteur "Chez Soi", à Strasbourg-Meinau.

QUELQUES PETITES HISTOIRES MONÉTAIRES ...

Par **Marc Fievet**, économiste, membre Mars & Mercure - Club de Namur

Nous vivons dans un monde où le fait monétaire est partie intégrante de notre vie quotidienne ; depuis la première tirelire de notre enfance, nous manipulons banalement pièces et billets, sans nous poser de questions ... si ce n'est compter. L'histoire de la monnaie est pourtant riche d'évènements importants, comme d'anecdotes ... encore que !

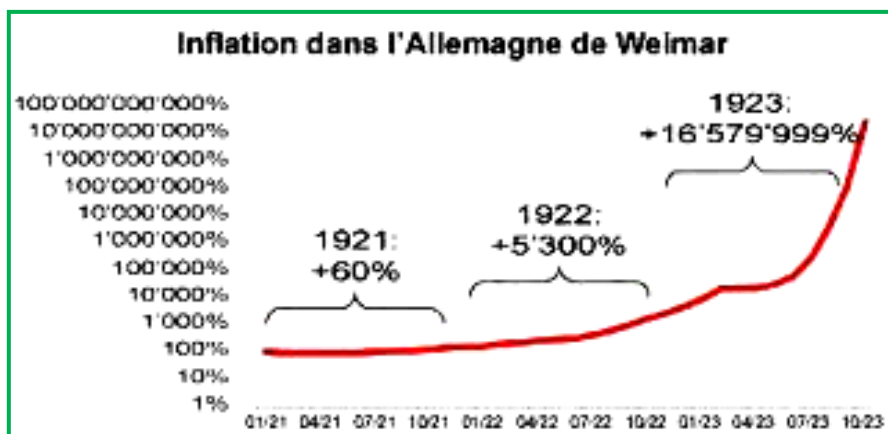
Des marks par milliards ...

L'hyperinflation a gangrené l'Allemagne (république de Weimar), essentiellement entre août 1922 et novembre 1923 (prix multipliés par 10 milliards) ; en 1913, la masse monétaire, en Allemagne, était de 6 milliards de marks ; en

octobre 1923, 6 milliards de marks étaient nécessaires pour acheter un simple pain de 1kg, qui vaudra, un mois plus tard, 428 milliards de marks ! La cause principale de cette situation était les réparations de guerre imposées par le Traité de Versailles. Le gouvernement allemand fit tourner « la planche à billets », alors que la production était en berne³³. Les billets de banque allemands de l'époque affichaient des montants astronomiques.

Source image du billet : http://photos1.blogger.com/blogger/7670/2341/1600/GermanyP121-200MilliardenMark-1923-donatedeu_uni.jpg

Source du graphique : www.euporos.ch

³³ Et comme l'Allemagne « tardait » à s'acquitter de ses dettes, les armées françaises et belges occupèrent la Ruhr, en 1923, afin de saisir charbon et acier. Le gouvernement répondit en déclarant le chômage, ce qui accentua fortement la crise.

Quand l'impression ne suivait pas le rythme de l'inflation, on « upgradait » les billets existants/

Source : <https://blog.delcampe.net/fr/des-billets-de-millions-voir-de-milliards-allemands-une-collection-a-decouvrir/>

Le Belga

En 1926, dans le cadre d'un programme de stabilisation monétaire et pour se dissocier du franc français très mal en point, le gouvernement remplaça le franc belge par le BELGA (rien à voir avec les cigarettes !) ; la nouvelle unité monétaire valait 5 BEF. Les marchés des changes, pas plus que les Belges, n'acceptèrent pas la nouvelle monnaie et continuèrent à compter en BEF. Le Belga disparut en 1946, après la réforme monétaire Gutt.

La monnaie de l'Armée belge d'occupation (1946-1959)

Au début de l'occupation des troupes belges en Allemagne, afin d'éviter les fluctuations de change et la fraude causée par l'usage abusif des marks allemands, les officiers payeurs utilisèrent des marks d'occupation imprimés par les Alliés américains et britanniques. Dès le 1er septembre 1946, l'Armée est dotée de sa propre monnaie, par un Arrêté du Ministre de la Défense Nationale :

Art.2. Toutes les recettes et dépenses, spécialement la liquidation des rémunérations militaires, effectuées en Allemagne occupée dans les organismes de l'armée ou dépendant de l'armée, dans les cantines, clubs, bars et magasins belges devront se faire au moyen de cette monnaie. (...)

Art. 3. La monnaie prévue par le présent arrêté sera sans valeur en dehors de la zone d'occupation réservée à l'armée belge en Allemagne occupée ou pour d'autres usages que ceux indiqués ci-dessus. Elle sera échangée contre des devises nationales, soit au moyen d'assignments postales soit en billets soit en monnaie métallique ayant cours légal lors de la rentrée du porteur en Belgique.

Cette monnaie fut utilisée jusqu'en juin 1959, coupures de 1, 2, 5, 10, 20, 50, 100 et 500 francs – cette dernière représentait une somme importante pour l'époque, environ 20% du salaire d'un jeune sergent SOC. Il en circula plus de 153.000.000 BEF.

Source image : <https://www.numizon.com/fr/catalogue/billets-europe/les-billets-de-belgique/armee-belge-occupation-militaire-de-lallemagne-apres-1945/>

CHRONIQUE DE L'ÉCONOMISTE DE DÉFENSE LES AVEUGLES, LES ENDORMIS, LES ÉVEILLÉS ET LES REFUZNIKS

Par le Prof. Dr. **Wally Struys**, chroniqueur de Mars & Mercure

Les *Aveugles* des guerres de Tchétchénie, de Géorgie, de l'annexion de la Crimée et les *Endormis* des dividendes de la paix tant encensés ont induit le désinvestissement dans la Défense. Depuis le 24 février 2022, la donne a changé : les *Éveillés* sont devenus plus nombreux. La présente chronique s'inspire des déclarations politiques électoral(ist)es sur la Défense et la guerre en Ukraine.

Un choix cornélien ?

Sauf exceptions, les politiques expriment aujourd'hui leur soutien à l'augmentation du budget de la Défense. Cependant, la concrétisation de cette intention dans les campagnes électorales varie considérablement, allant du maximalisme au minimalisme. Certains reprennent même des slogans ataviques tels que "le financement de la défense se fait au détriment de la sécurité sociale". Même le Premier ministre a alimenté cette croyance en proposant de "maîtriser" les dépenses de santé afin de pouvoir financer la Défense ...

Pourtant, rien n'est moins vrai ! En 2022, seul 1,85 %, de l'ensemble des dépenses publiques, a été consacré à la Défense. Les dépenses de santé et de sécurité sociale représentaient respectivement 15,26 % et 38,21 %. Le budget de la Défense peut donc difficilement être considéré comme un rival des dépenses sociales.

Beurre ou canons

Jusqu'en 2021, le pouvoir d'achat de la Défense était le seul à être inférieur à celui de 1995, ce qui contraste avec la forte augmentation des dépenses de santé et de sécurité sociale. Globalement, les dépenses de l'État ont connu une augmentation de leur pouvoir d'achat de 64,16 % au cours de la période 1995-2022, celles de la sécurité sociale de 86,19 % et celles de la Santé même de 119,11 %.

La Défense n'a, de toute évidence, pu rivaliser (augmentation de 8,23 %) ; la première année où le pouvoir d'achat de la Défense a été supérieur à celui de 1995 a été 2022 (grâce à l'aimable soutien de Poutine ...) !

De toute évidence, l'opposition Défense - Dépenses sociales est fallacieuse. Le développement harmonieux des relations politiques, sociales et économiques ne peut se concrétiser que dans un espace sûr. **La stabilité est essentielle au développement économique**, sans parler du maintien de l'État de droit. De surcroît, de plus en plus d'études montrent que les dépenses de Défense, par le biais d'emplois directs, indirects et induits, exercent un effet positif sur notre prospérité. *Économie et Défense sont les deux faces d'une même médaille !*

Il n'en reste pas moins vrai que les décideurs doivent mener une politique financièrement vertueuse sans être socialement douloureuse. Si ce n'est à la Défense qu'il faut faire des économies, où alors? Notons simplement que la plus forte augmentation concerne les Communautés et les Régions : 135.97% ... Suis-je naïf ?

Ultracréditarianisme³⁴

Nos réseaux sociaux et nos plateformes médiatiques sont confrontés à des déclarations péremptoires et à des *fake news*, qu'elles soient ou non le résultat de manipulations et d'interférences étrangères. Par exemple :

- Poutine mène une guerre défensive : c'est l'OTAN qui veut détruire la Russie
- C'est en fournissant des armes et des munitions que l'Occident prolonge inutilement la guerre
- Il est temps de laisser les diplomates s'exprimer et d'écouter les doléances du Kremlin
- Il n'y a qu'une seule façon de mettre fin à cette guerre et à l'effusion de sang : une capitulation (même le Pape s'en est mêlé, appelant l'Ukraine à hisser le drapeau blanc ...)

³⁴ Ce néologisme désigne la tendance de certaines personnes à s'exprimer sur des sujets qu'elles ne connaissent pas

Faut-il rappeler les efforts diplomatiques importants déployés depuis plus de vingt-cinq ans et que, par ailleurs, la reddition de l'Ukraine ne mènera en aucun cas à la paix ?!

Enfin, il y a les *Refuzniks*, qui rejettent tout effort supplémentaire en matière de Défense, tout en prônant un financement accru de la sécurité (mais dans ses aspects sociaux, énergétiques, médicaux, d'emploi, etc.)

La Morale

Il faut du beurre pour faire des canons, mais il faut aussi des canons pour protéger la production de beurre.

Rédigé le 30 mars 2024

Wally Struys, est un ancien officier de carrière, **docteur (PhD) en économie**, spécialisé en Économie de Défense. Professeur ordinaire émérite de l'ERM (RMA), titulaire actuel du cours de *Defence Economics*. Professeur au *Defence College*. Professeur à l'Institut d'Enseignement Supérieur **Lucien Cooremans**. Chef du département d'économie, de management et de leadership de l'ERM. Président de la Faculté des "Sciences sociales et militaires". Doyen des professeurs ERM. Professeur invité aux Universités de Montpellier, de Budapest et de Ljubljana et au Centre d'éducation militaire de Slovénie. **Expert auprès de l'OTAN et de l'UE**. Auteur de maintes publications et conférences sur l'économie de défense. Il est chroniqueur de notre revue Mars et Mercure, association dont il est membre du Club du Brabant.

POINTS OF CONTACT - LOKAAL - LOCAL

De secretarissen van de Clubs – Les secrétaires des Clubs

ANT	Georges MARCOTTE	Fruithoflaan 29/B202	2600 BERCHEM	0495/ 513 000 secretaris@mmantwerpen.be
BRA	Jean-Claude PETERS	Artoisstraat, 3B	1820 STEENOKKERZEEL	0473/ 91 86 75 jean-claude.peters@skynet.be
BRU	Ben ENGELEN	Spalaan, 49	8400 OOSTENDE	059/ 80 71 47 ben.engelen2@telenet.be
CHA	Raymond LEMAIRE	Rue Fonterbois, 4	6032 MONT-SUR- MARCHIENNE	071/ 43 78 09 lemaire.raymond.109@mars-mercure-charleroi.be
GEN	Eric DE CLERCQ	Leurdersstraat 24	8650 HOUTHULST	0496/ 48 13 32 dce52@skynet.be
LIMKEM	Patrick VAN den OETELAAR	Zandstraat, 153	3550 HEUSDEN- ZOLDER	0476/ 56 33 96 secretaris@mars-mercurius-limburg-kempen.be
LUX	Jos BAERTEN	Bellevue, 7	6810 CHINY	0471/11.10.70 jos.baerten@gmail.com
MON	Jean ONRAET	Rue Louis Caty, 32	7331 BAUDOUR	0476/24 84 68 srtmclubmons@outlook.be
NAM	Martine JONES	Impasse du Hibou, 11	6990 HOTTON	0499/81 24 09 martine.jones@hommages.org
RHE	Michel BRASSEUR	Chaussée de Wareme, 54	4500 HUY	0485/ 47 28 78 micbrasseur@hotmail.com

Onze website / notre site web: <https://mars-mercurius.be>

**Mars &
Mercurius**_{fus}

Revue nationale - Nationaal tijdschrift

**Koninklijke Kring Mars & Mercurius vzw
Cercle Royal Mars & Mercure asbl**

*Vereniging van officieren, ondernemers en leidinggevenden
Association d'officiers, entrepreneurs et dirigeants*